

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XI Broj 103/104 Studeni/Prosinac 2013. ISSN 1800-5179

*Sretan Božić i
uspješna 2014.*

Sadržaj:

- 3** Biseri Crnogorskog primorja
- 8** Spomen najmilijima
- 10** Hitler je promijenio definiciju čovjeka
- 14** Fotografska priča jednog trenutka
- 18** Razgovor s povodom – Maja Katušić
- 24** Jesen u znaku koštanja
- 27** Bokeljska pjatanca
- 31** Značajan jubilej
- 33** Vruće gume iz Prčanja
- 35** Aktualnosti
- 50** Kronika Društva
- 56** Novosti iz Hrvatskoga nacionalnog vijeća
- 62** Po bokeški...
- 64** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Carinthia
- 70** Vremeplov
- 74** Kotorski oriđinali – galioti i škerci
- 77** Pisma čitatelja
- 78** Slika Kotora u Duždevoj palači u Veneciji
- 80** Kronika grada

Poštovani čitatelji!

Na izmaku smo godine i prigoda je prisjetiti se nekih važnih događaja za Društvo u proteklom razdoblju: Tripundanske večeri, na kojoj je uz ministricu Mariju Vučinović, ministra Ivana Brajovića i velikog broja visokih uzvanika iz naše zemlje te inozemstva nazočio i predsjednik Crne Gore Filip Vujanović; uspješnog predstavljanja kulturne baštine Boke kotorske u Požegi, Sv. Filipu i Jakovu, Ljubuškom... Obilježili smo izlazak iz tiska 100. broja Glasnika, tiskali monografiju HGDCG autora Darija Musića, a uz mandolinski orkestar "Tripo Tomas" osnovali smo i kazališnu sekciju "Petar Tomas"...

Zadovoljni smo i zahvalni što nas je financijski podržao Fond za manjine Crne Gore, Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Crnoj Gori, Turistička zajednica grada Zagreba, Hrvatsko nacionalno vijeće te tvrtka Ledo, tako da smo uspjeli realizirati mjesečno izdavanje časopisa.

Veliku zahvalnost dugujem članovima uređivačkog odbora koji su me podržavali i svojim prilozima i pruženom pomoći omogućili da zajedno uređujemo suvremeni i tematski zanimljiv časopis.

Koristim ovu priliku da vam poželim sretan Božić i uspješnu novu godinu ispunjenu prije svega zdravljem, dobrim raspoloženjem te obiteljskim i poslovnim zadovoljstvom.

Vaša urednica
Tijana Petrović

"Hrvatski glasnik", Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Klaudio Katelan, Radoje Milić, Dario Musić, Radio Dux, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 600 primjeraka

Tiskanje Hrvatskog glasnika financijski podržali: **Fond za manjine Crne Gore, Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Crnoj Gori, Turistička zajednica grada Zagreba, Hrvatsko nacionalno vijeće.**

Biseri Crnogorskog primorja

Priredio:
Tripo Schubert

HERCEG NOVI - GRAD TVRTKA I. KOTROMANIĆA

Herceg Novi proslavio je 28. listopada svoj praznik - Dan grada. Dočekao ga je sa spomenikom svome osnivaču, bosanskome kralju Tvrtku I. Kotromaniću. Spomenik je postavljen na Škveru, na samome ulazu u grad s mora. Kralj Tvrtko, sin Vladislava Kotromanića, osnovao je Herceg Novi 1382. godine, kada je podignuto prvo utvrđenje na samoj obali za-

ljeva Topla. Grad je dobio ime Novi, kako ga Hercegnovljani često i danas zovu. Spomenik kralju Tvrtku realiziran je prema rješenju akademskih kipara Dragoljuba i Miodraga Dimitrijevića, a izliven je u za- grebačkoj ljevaonici „Ujević“.

Predsjednik Općine Dejan Mandić najavio je ambiciozne i kapitalne projekte - izgradnju postrojenja za preradu otpadnih voda u Nemiloj, gradnju autobusne postaje u Igalu, rješavanje pitanja odlaganja čvrstoga otpada, izgradnju reciklažnog postrojenja u Meljinama, nastavak radova na uređenju „Šetališta pet Darnica“, kao i završetak radova

na bazenu na Škveru, izgradnju turističkih kapaciteta na Luštici, izgradnju novih hotelskih kapaciteta, veliki turistički kompleks u Kumboru i valorizaciju otoka Mamula.

Građanima Herceg Novoga čestitku je uputio crnogorski predsjednik Filip Vujanović: „Uvjeren sam da će vrijeme koje je pred nama potvrditi da Herceg Novi, zajedničkim pregnućima i pravilno iskorištenim razvojnim potencijalima, izrasta u prestižnu turističku destinaciju koja će mnogostruko uticati na unapređenje i valorizaciju naše cjelokupne turističke ponude, na dobrobit svih građana Crne Gore.“

Herceg Novi 1936.

Herceg Novi danas

KOTOR - GRAD BOGATE POVIJESNE I KULTURNE TRADICIJE

Grad Kotor svečano je proslavio svoj dan 21. studenoga. Tog dana katolici slave „Gospu od zdravlja“, a pravoslavci „Arandjelov dan“.

Predsjednik Skupštine Općine Nikola Bukilica naglasio je stoljetnu težnju naroda Crne Gore i Boke kotorske za ujedinjenje, koje je uslijedilo kao rezultat želje naroda koji su prirodno međusobno povezani.

Predsjednica Općine Kotor Marija Čatović u svom izlaganju, uz ostalo, govorila je i o završetku, za Kotor i naš zaljev, veoma značajnog projekta kanalizacijskog i vodovodnog sustava i najavila uskoro raspisivanje međunarodnoga tendera za izgradnju dizala u brdu San Đovani, uređenje kompleksa gradske tvrđave i žičare od Kotora, preko Lovćena do Cetinja. Predsjednica Čatović istaknula je iznimno dobru turističku sezonu u Kotoru i bogato kulturno ljeto, kao i afirmaciju Kotora i Crne Gore intenzivnom međunarodnom suradnjom istaknuvši pritom također kako je Kotor prvi crnogorski grad koji je pristupio Agendi 21 za kulturu, koja povezuje više od 300 gradova, lokalnih samouprava i organizacija iz cijeloga svijeta. Općina je dobila donaciju softvera i brzih skenera od USAID-a, a Narodna Republika Kina donirala je solarnu uličnu rasvjetu.

„Kotorani, koje su i priroda i istorija učinili privilegovanim, a Crnu Goru dijelom svjetske kulturne baštine, i po tome prepoznatljivom i jedinstvenom zemljom, pokazali su i pokazuju da su dostojni i odgovornosti koja im je time određena. Čine to i današnje generacije, u vremenu kada naša država čvrsto korača evropskim i evroatlantskim putem. Kotor sa svojim potencijalima, svojom kulturnom baštinom i istorijskim iskustvima multietničnosti i tolerancije, uvijek kao dio evropskog civilizacijskog kruga, i danas je snažan generator ukupnog crnogorskog napretka. Vjerujem da je to dodatni podstrek i za građane Kotora i cijele Crne Gore, da još predanije rade na traženju odgovora na savremene izazove, na svoje i dobro svojih porodica, svoga grada i svoje države“, rekao je u čestitki predsjednik Vlade Crne Gore, Milo Đukanović.

Tradicionalna nagrada „21. novembar“ ove godine dodijeljena je nevladinoj organizaciji „Šjore od mota“ za izniman humanitarni doprinos.

Kotor 1919.

Kotor danas

Sa svečane sjednice

Tivat 1916.

Tivat danas

TIVAT - GRAD KOJIM KORAČA BUDUĆNOST

Uspješno se stvara slika novog Tivta, ali se vrijednosti koje su do nje dovele – prije svega ljudi - ne smiju zaboraviti“, poručio je predsjednik Općine Dragan Kankaraš otvarajući svečanu sjednicu lokalnoga parlamenta u povodu 21. studenoga – Dana Općine Tivat. Na sjednici su, uz mnogobrojne goste iz kulturnoga i političkoga života Crne Gore te mnogobrojne predstavnike crnogorskih gradova i općina, bili prisutni i Filip Vujanović, predsjednik Crne Gore, načelnik Generalštaba vojske Crne Gore viceadmiral Dragan Samardžić i komandant Mornarice kbb Darko Vuković, te diplomatski predstavnici Hrvatske, Srbije, Makedonije, BiH i Rusije. „Tivat je grad po mjeri čovjeka, prepoznat kao skladna multietnička i multikulturna sredina, značajne kulturno-povijesne znamenitosti, s ostacima kulturnog naslijeđa katoličke i pravoslavne religije, što i dandanas ovaj primorski grad čini posebnim“, rekao je predsjednik Kankaraš i izrazio zadovoljstvo dosadašnjom realizacijom strateških investicija. „Porto Montenegro je u usponu, na Luštici počinje izgradnja prvih objekata, uskoro će početi i gradnja novoga hotela u uvali Pržna te realizacija projekta golf igrališta pokraj aerodroma“, istaknuo je Kankaraš.

Na Trgu magnolija Kankaraš je izvršio smotru počasnoga odreda Bokeljske mornarice i primio raport od komandanta odreda, Ljubinka Biskupovića. Mornari i oficiri u tradicionalnim odorama na Trgu magnolija odigrali su kolo Bokeljske mornarice.

„Doživljam Tivat kao simbol ekonomskog preporoda i mislim da sve što se ovdje dešavalo u proteklih deset godina to potvrđuje, kako kroz investicije, tako i kroz rješavanje komunalnih problema, što je nesumnjivo povećalo kvalitet života građana i gostiju. Tivat smo prije 10 godina prepoznavali po Arsenalu koji je imao zastarjelu opremu i tehnologiju i uvijek nosio rizik ugrožavanja životnog prostora i prelijepog tivatskog mora. Srećom, Arsenal godinama nije funkcionisao kako treba, tako da smo imali mogućnost da zaposlenima i građanima Tivta promoviramo da će Porto Montenegro biti novi znak prepoznavanja Tivta i magnet novih investicija“, rekao je crnogorski predsjednik Filip Vujanović.

Sa svečane sjednice

BUDVA - OD RIBARSKOGA GRADA DO METROPOLE TURIZMA

Prema legendi, Budva je dobila ime po volovskim kolima kojima su Kadmo i Harmonija došli na ovo područje prije 2.500 godina. Budva je spoj antike i futuristike, zelene i plave boje, morskoga i nebeskoga. U Budvi se slave strast i život pa je književnik Stefan Mitrov Ljubiša bio u pravu kada je u svoje doba zapisao da se priroda poigrala ovakvom ljepotom u Budvi.

U povodu obilježavanja Dana Budve, predsjednik Općine Lazar Rađenović istaknuo je: „Budvanska rivijera, gdje su spojena dva svijeta - antički i savremeni, turistički - u daljem razvoju turizma vidi svoju najveću šansu. Tome su podređeni svi planovi, svi razvojni dokumenti i najbolje lokacije. Duž 'rivijere bisernih plaža' gostima stoje na raspolaganju 94 hotela. Ipak, to je malo za sve veće interesovanje koje preko raznih agencija iz Evrope i regiona iskazuju buduću gosti. Nema sumnje da je uz činjenicu da je turistički lider u regionu Budva i kulturni lider. O tome svjedoče mnogobrojni ljetni festivali, među kojima je najpoznatiji Grad teatar, koji je tokom 25 godina Budvu visoko pozicionirao na kulturnoj mapi Mediterana.“

Premijer Milo Đukanović čestitao je 22. studenoga - Dan Općine.

„Grad Budva je oduvijek bio sinonim za tradicionalnu crnogorsku turističku prepoznatljivost, vidljiviji nego drugdje, kako uspjesi i moderni trendovi, tako i suprotni potezi. To je i logično imajući u vidu činjenicu da bi Budva sa svim svojim sadržajima zavredila naziv turističke metropole i u daleko većim državama od Crne Gore“, rekao je uz ostalo Đukanović u čestitki.

Budva 1913.

Budva danas

BAR - GRAD MASLINA I POMORSKA KAPIJA CRNE GORE

Grad maslina, pomorska kapija Crne Gore, stoljetno ognjište suživota, bez obzira na vjeru i naciju, Bar predstavlja spoj modernosti, tradicije i ljepote. Značajan je kao dinamični ekonomski centar Crne Gore, ali i kao grad koji čuva bogatu kulturno-povijesnu tradiciju. Neki od najznačajnijih civilizacijskih dometa na prostoru Crne Gore nastali su u Baru: ovdje su sačuvani ostaci najstarijih pisanih spomenika, ovdje je nastalo najznačajnije književno-povijesno djelo crnogorskoga srednjeg vijeka, a grad je bio sjedište i najstarije vjerske institucije Crne Gore (Barske nadbiskupije). Uz to, u Baru se nalazi jedno od najstarijih stabala maslina na svijetu, stara maslina na Mirovici koja ima više od 2.000 godina.

Na 24. prosinca slavi se Dan Općine Bar.

Na svečanoj sjednici Skupštine Općine su, uz predsjednika Crne Gore, čelnika Općine Bar, odbornika lokalnoga parlamenta, bili prisutni vjerski velikodostojnici te mnogobrojni uzvanici iz javnog, političkog, kulturnog života grada i države.

„Ni ekonomska kriza, koja je uticala na pad životnog standarda, nije uspjela da u potpunosti destabilizuje socio-ekonomske projekte u Baru. Turističku ponudu Bara smo unaprijedili izgradnjom tri ugostiteljska objekta, dječjeg igrališta i kompletne komunalne infrastrukture na plaži Žukotrlica, kao i uređenjem zaleđa plaže u Čanju, gdje je rekonstruisana saobraćajnica, izgrađeni trotoari i javna rasvjeta. Stari Bar je, otvaranjem dječjeg vrtića u prostorijama OŠ 'Srbija', poslije četiri dece-

nije dobio predškolsku ustanovu. Završen je javni tender za odabir strateškog partnera za izgradnju turističkog kompleksa Kraljičina plaža“, rekao je uz ostalo predsjednik Općine Žarko Pavičević.

Vujanović je iskazao poštovanje za sve ono što je u Baru učinjeno između dvaju praznika, ocjenjujući da je u godini koja je bila krizna učinjeno puno.

„Unaprijeđena je infrastruktura, obezbijedeni uslovi za

bolju turističku sezonu koja je bila najbolja u posljednjih deset godina i stvoreni su uslovi da se nastavi razvoj Bara shodno njegovim sjajnim resursima.“ Rekao je kako podržava orijentaciju Općine da zajedno s Vladom i onima koji mogu pomoći i sudjelovati u tom procesu, osiguraju što više radnih mjesta, stabilnost u zapošljavanju i tradicionalnu visoku socijalnu brigu za one kojima su socijalna potpora i pomoć potrebni.

Bar 1930.

Bar danas

*NA SVIM KATOLIČKIM GROBLJIMA KOTORSKE BISKUPIJE I
BARSKE NADBISKUPIJE OBILJEŽEN JE DAN SVIH SVETIH I
DUŠNI DAN*

Spomen najmilijima

**Vjerujemo da
postoji život
poslije života gdje
ćemo se svi sresti
jednoga dana**

Priredio:
Tripo Schubert

Početak studenoga posvećujemo obilježavanju Svih svetih i Dušnoga dana, blagdana tijekom kojih se sjećamo naših dragih pokojnika obilazeći njihova počivališta. Buket cvijeća, upaljeni lampion ili svijeća tradicionalna su obilježja posjeta grobovima, no nije u tome sve. Jedini nobelovac nekadašnje zajedničke države Ivo Andrić svojedobno je mudro primijetio i zapisao kako je odnos prema našim pokojnicima odnos prema nama samima. Zamislimo se barem na trenutak nad ovim mudrim riječima i pokušajmo ih ostvariti boljim i brižnijim odnosom prema dra-

Kotorsko gradsko groblje, Dušni dan

Šuranj, franjevačko groblje XIII.st i benediktinsko groblje VI-IX.st

gim osobama koje smo ispratili s ovoga svijeta, ali ne samo odlascima na groblje, nego i mnogobrojnim spomenima i sjećanjima na njih. Jer, osoba živi dok živi i sjećanje o njoj.

Spomen Svih svetih počeo se slaviti još u IV. stoljeću na kršćanskome istoku, u Antiohiji i istočnoj Siriji. Sirijci su ga slavili u uskrsno vrijeme, a Bizantinci neposredno poslije pedesetnice. Krajem VIII. st. svetkovina Svih svetih počela se slaviti u keltskim krajevima i kod Franaka. U IX. stoljeću primljena je i u Rimu. Datum 1. studenoga kao blagdan Svih svetih potječe, čini se, od Ljudevita Pobožnog, koji je izdao takvu naredbu za svoje zemlje. A u Rimu je 609. godine nekadašnji Panteon pretvoren i posvećen za crkvu s imenom „Sancta Marija ad Martyres“ u čast Blaženoj Djevici Mariji i svih svetih mučenika. Tu se

održavala papinska postajna misa na dan posvećenja, 13. svibnja, a zbog običaja da se s vrha kupole bacaju latice ruža blagdan je prozvan „Domenica de rosa“, te je kasnije prenesen na nedjelju o osmini Uzašašća. Na temelju ovog slavlja na dan 13. svibnja bilo je pokušaja da se slavlje Svih svetih poveže s rimskim poganskim slavljem Lemuriae, koje se slavilo u čast božanstva ili u čast sjena pokojnika. No, postojanje tog blagdana na taj dan u Siriji protivi se ovom povezivanju jer u Siriji nije bilo rimskih običaja. (Ana Hodak)

U povodu dana Svih svetih i Dušnoga dana 1. i 2. studenoga na gradskome groblju u Škaljarima don Anton Belan održao je svetu misu i blagoslovio sve grobove uz prisutnost mnogobrojnih građana.

Na više mjesta na groblju istaknuta je prigodna poru-

ka: „Često nam misli odlutaju dragim osobama koje više nema. Nit ljubavi i sjećanja jaka je i kad se razdvoje dva svijeta, za života i nakon nje. S one strane neba gdje ne postoje sjene, trenutak vječnosti miruje očekivanjem spoznaje. Vjerujemo da postoji život poslije života gdje ćemo se svi ponovno sresti. Osjećamo to u dubini duše i srca. Do tada, u zvijezdama snova živite. S druge strane neba gdje ne postoje sjene i kotrljaju se oblaci svjetlosti, gdje žive su uspomene, daleko od prašnjavih putova stvarnosti, tamo gdje ne postoje riječi i ptice daljinu ne dosežu, tek misli utkane životu putuju, dalekim prostranstvima duše u vrtovima beskraja gdje zvijezde tkaju jutro, pronaći ću k tebi put, na kraju jednog sutra...“

Hitler je promijenio definiciju čovjeka

Razlika između judaizma i drugih monoteističkih religija ogleda se i u tome što se u judaizmu ne govori o ljudskim pravima, nego o ljudskim obavezama. Puno je veći naglasak na odgovornosti, nego na pravima

Priredio:
Joško Katelan

Prilikom svoje posjete Crnoj Gori, da bi učestvovao na Konferenciji jevrejskih zajednica Balkana „Limmud Keshet 2013“ u Budvi, prvi vrhovni rabin Crne Gore i Hrvatske Moše Prelević, poslije dugo godina se susreo sa mnom i mojom suprugom. U razgovoru je pojasnio svoja ubjedenja i afirmativno govorio o Crnoj Gori.

„Shvatio sam da ovdje ne postoji problem da se izbjegava govoriti o prošlosti. U Hrvatskoj i drugim zemljama bivše Jugoslavije to je uvijek prisutno. Velika razlika između Crne Gore i Hrvatske je što se ovdje holokaust nikada nije dogodio. Nikada nijedan Židov nije stradao zato što je Židov“, priča prvi vrhovni rabin.

„Crna Gora je jedinstvena, jer je u njoj za samo dvije i po godine grupa građana uspjela osnovati židovsku zajednicu i sinagogu i dobiti podršku Vlade, koja je judai-

Moše Prelević rabin Hrvatske i Crne Gore

zam priznala za zvaničnu religiju. To je veliki napredak za tako malo vrijeme. Ljudi iz svijeta su zadivljeni. Ova-ko je vrhovni rabin Crne Gore i Hrvatske Moše Prelević izjavio za dnevni list „Pobjeda“.

Inače, Moše Prelević rabin je već pet godina. Nosi crnogorsko – židovsko porijeklo. Otac,

koji je porijeklom iz Kuča, 1941. godine otišao je u partizane. Odmah na početku Drugog svjetskog rata uhapšen je sa grupom mladih SKOJ-evaca i odveden u Italiju u zarobljeništvo. Mošinu majku Jevrejku iz Splita upoznao je neposredno nakon kapitulacije Italije, kada je sa preko-

morskom brigadom došao u taj grad.

„U Crnu Goru uvijek je lijepo doći. Kao domaći se osjećam ovdje. U bivšoj Jugoslaviji sam se izjašnjavao kao Crnogorac, jer kao Židov nisam mogao, s obzirom da je to tada bila vjera. Čak mi i u indeksu piše da sam Crnogorac“ – priča Moše.

On je i dugogodišnji sportaš. Dugo je igrao vaterpolo u poznatom splitskom vaterpolo klubu. Sve je počelo kada je slobodno vrijeme nakon rada u jednom zagrebačkom poduzeću posvetio proučavanju Tore.

„Postao sam religiozan i uzeo sam mjesec dana neplaćeno u poduzeću u kojem sam radio i samoinicijativno otišao u Izrael i učenje započeo u Ješivi, gdje sam se pripremao za rabinske studije. Kad se postavilo da zaista uživam u tom učenju, da to volim i da mi nije teško, pomogla mi je Zajednica. Jako je važno da je rabin čovjek iz Zajednice, koji poznaje i razumije tu zajednicu, a ne neko sa strane, ali do tada takvog nije bilo. Onda je Zajednica odlučila da preko židovskih organizacija dovede privremenog rabina iz Izraela, koji je u Zagreb dolazio za praznike. Bilo je zamišljeno da on to radi, dok se ne školuje neko mlađi iz Zajednice. Međutim, svi prije mene, koji su poslani na studije pobjegli su nakon dva mjeseca, jer nisu izdržali taj napor. To je jako teško, jer u sedam sati uđete u zgradu i čitav dan ste posvećeni molitvi i učenju. Jednostavno nijesu mogli to izdržati. U Jeruzalemu sam bio 10 godina, u Zagreb sam se vratio 2008. godine i onda me Zajednica izabrala za rabina. Nadamo se da ćemo i ovdje u Crnoj Gori, kad se izgradi sinagoga, nekog mlađeg uspjeli poslati na studije da ga osposobimo za rabina, jer to ipak mora biti neko odavde“, kazao je rabin Moše.

Susret starih prijateja nakon 23 godine

„Kada u judaizmu odlučite da se posvetite vjeri morate, kaže on, potpuno promijeniti život od prehrane, načina razmišljanja i ponašanja. Subotom se u judaizmu ne smije ništa raditi, a pušači taj dan moraju i da apstiniraju od cigareta.“

„To nije kao po kršćanskom sistemu, dovoljno je ići u crkvu, vjerovati i činit dobra djela. Imate konkretne propise kojih se morate pridržavati i tu nema odskakanja. Judaizam u odnosu na monoteističke religije je više način života nego religija“, objašnjava prvi vrhovni rabin Crne Gore.

„Razlika između judaizma i drugih monoteističkih religija, kako dodaje, ogleda se i u tome što se u judaizmu „ne govori o ljudskim pravima, nego o ljudskim obavezama. Puno je veći naglasak na odgovornosti, nego na pravima. Osnovna razlika je to što su Židovi posvećeni ovozemaljskom životu, jer tu ne važi priča o budućem svijetu i životu nakon smrti. Bog nam je dao moralna načela po kojima bi trebali živjeti. Mi smatramo da se Bog u određenom momentu stvaranja ljudske vrste upleo u evoluciju, jer pojavu morala i razuma nauka još nije objasnila. Životinje nemaju moral, on je jednostavno suprotan evoluci-

ji. Evolucija kaže jači opstaju, a slabiji trebaju propasti za dobro vrste. Mi stvari ne posmatramo tako. Starački domovi i narodne kuhinje izum su Židova. Taj socijalni dio potiče apsolutno od Židova i Tore. Da nije bilo toga, ni ljudska duša ne bi izgledala tako. Obaveza je trajnija kategorija od prava. Pravo je trenutno, a obaveza ostaje zauvijek. Osnov svega je kako živimo sa drugim ljudima. Razlika između moralnih načela koje je dao Bog i koje određuje čovjek u tome je što ljudi uvijek traže opravdanje za to što rade. Hitler nije ukinuo ‘Ne ubij, ne ukradi’, ali je promijenio definiciju čovjeka.

Crna Gora i Hrvatska imaju sličan problem kada je riječ o izjašnjavanju, zbog čega židovske zajednice ne mogu da utvrde precizan broj Židova u zemlji. U Hrvatskoj Zajednica ima oko 2.500 članova, od čega se samo njih 500 na popisu izjasnilo kao Židovi. Tako da je i ovdje i tamo prilično teško govoriti o ciframa. Po onom što ja znam ovdje ima oko 500 ljudi koji su židovskog porijekla, ali se puno njih tako ne izjašnjava,“ riječi su rabina Prelevića.

(Dio intervjua preuzet iz dnevnog lista „Pobjeda“ novinarka Đurđice Čorić)

U PODGORICI NAKON 500 GODINA OTVORENA SINAGOGA

Unošenjem Tore u prostorijama Židovske zajednice u Podgorici otvorena je sinagoga, gdje će se vjernici moliti do izgradnje zasebne bogomolje i kulturnog centra, čija će gradnja početi na proljeće naredne godine. Privremena sinagoga ujedno je i prvi religijski objekt židovskog naroda u Crnoj Gori poslije pet stoljeća.

Svečano unošenje Petoknjižja (Tora) obavio je vrhovni rabin Crne Gore i Hrvatske Moša Prelević, koji je tom prilikom rekao da su otvaranjem sinagoge članovi židovske zajednice u našoj zemlji stali na božju stranu.

„Posvećenje ove sinagoge je prvi korak, a sa gradnjom sinagoge koja će ovdje ponovo biti nakon nekoliko stoljeća, zapravo se gradi nova zajednica. To je nevjerovatna stvar“, kazao je vrhovni rabin Moša Prelević.

Predsjednik židovske zajednice, Jaša Alfandari, rekao je da je to za njega početak sna. „Otvaranje ove sinagoge je početak našeg sna. Ja sam najviše sanjao o tome, ali i članovi zajednice i naši dragi gosti. Iduće godine polažemo kamen temeljac za veću sinagogu i nadam se da ćemo nastaviti suživot, kao i za ove dvije i po godine“. On je poručio da je Crna Gora židovskoj zajednici ukazala povjerenje i da će se truditi da to povjerenje ne iznevjere.

Tora u Podgorici

Čestitajući otvaranje ove bogomolje, ministar za ljudska i manjinska prava Suad Numanović istakao je da je to samo prelazni period do izgradnje nove sinagoge i kulturnog centra. Gradonačelnik Podgorice Miomir Mugoša ocijenio je da je otvaranje ovog vjerskog objekta značajan datum u povijesti Crne Gore i njenog glavnog grada. Ceremoniji otvaranja sinagoge prisustvovali su ispred Mitropolije crnogorsko – primorske protojerej Srpske pravoslavne crkve Velibor Džomić i Barske nadbiskupije Frater Paško, koji su vjernicima i članovima židovske zajednice čestitali otvaranje bogomolje. Telegram sa čestitkama povodom otvaranja sinagoge uputio je i ambasador Izraela u Beogradu Josef Levi.

ŽIDOVSKO GROBLJE U KOTORU

Nakon političkih sukoba 1998. godine nastalo je smirenje i počeli su turisti opet dolaziti u Dubrovnik, a u to doba dolazile su velike grupe turista iz Izraela i iz Dubrovnika. Turisti su išli na Cetinje na dnevni izlet a duži odmor bio im je u Kotoru. Ja sam sjedao ispred kafane „Uranak“ i jedan par turista zamolio me da sjedne za moj stol jer su svi stolovi bili ispunjeni. Ja sam tom paru dozvolio da sjednu i počeli smo razgovarati na engleskom jeziku. Rekli su mi da su iz Izraela ali gospodin mi je rekao da je rođen u Subotici, a supruga u Poljskoj. Uz ljubazni razgovor došlo je i pitanje da li u Kotor ima Židova. Ja sam im rekao da nema više, ali da je pred Drugi svjetski rat bila njihova mala kongregacija i da su moji roditelji bili dobri prijatelji sa obitelji Purec, a da je gospodin Purec bio po profesiji veterinar i da je još bilo nekoliko obitelji. Inače, u Kotoru

Židovsko groblje u Škaljarima

je uvijek bilo stanovnika raznih nacionalnosti, ali svi smo imali istu euro-kulturu, pa razlike nisu bile primjetne i nije postojala nikakva odioznost prema nikom, pa ni prema Židovima. Jedan od najstarijih bio je gospodin Emilio Mandel koji je bio trgovac. Nijemci su mnoge odveli, kao i našeg

obiteljskog prijatelja veterinara gospodina Pureca, koji je u ratu nestao u nekom nje-mačkom logoru. Kongregacija Židova bila je mala, a sačinjavali su je Safarti i Ekanazi. Ekanazi su došli u Boku za vrijeme au-strijske vladavine kao vojna lica, službenici i trgovci. Safarti su došli u Kotor za vrijeme vladavine Venecije jer Venecija je prihva-tila protjerane Židove iz Španjolske, kao i Turska, a kako je Risan i Herceg Novi bio pod Turskom vladavinom, tu je bila i Safarti kongregacija u Risnu i Herceg Novom. Ka-snije je i Dubrovačka Republika prihvatila Safarti Židove.

U doba austrijske vladavine, austrijske vlasti napravile su u Škaljarima groblje za Katolike, Pravoslavce, kao i malo groblje za Židove. Odlaskom Austrije židovsko groblje ostalo je napušteno, bez nadzora i postalo je smetlište obraslo u korov. To je bilo uža-sno za vidjeti i sramota za Kotor i za židovski narod.

U razgovoru sam rekao ovom gospodinu i gospođi iz Izraela rekao da postoji napu-šteno židovsko groblje koje lici na deponiju smeća i da je to sramota za nas građane Kotora, a i za židovski narod, a da se to može srediti sa 100 dolara. Gospodin mi je re-kao da bi me zamolio da ga odvedem do tog groblja, ali da nema vremena. On je uzeo novčanik i iz njega izvukao svoju posjetnicu i 100 dolara, i zamolio me da nađem nekoga da sredi to groblje. Obećao sam mu da ću to odraditi. Iz njegove posjetnice sam saznao da je njegovo ime YOEL MARGALITH i da je profesor na BEN GURION UNIVERZITET i ekspert za komarce, kao i voditelj CENTRA ZA BIOLOSKU KONTROLU.

Car sa vrhovnim rabinom

Od dobivenog novca sam uredio rečeno groblje i napravio fotografije prije i poslije uređenja koje sam poslao profesoru Mar-glihtu. Nakon toga dobio sam nekoliko pi-sama iz Izraela od pojedinih organizacija sa izrazima zahvalnosti.

Uz razumijevanje i pomoć gradonačelnice Kotora „LADY MARIJE MAJE DABINOVIĆ-ČATOVIĆ“ zid oko groblja je također sreden. Prije nekoliko godina u Kotor je došao u posjet vrhovni rabin Izraela sa još neko-liko rabina i uglednih Židova i ovom prili-kom sam pozvan da se upoznam sa njima. U ugodnom razgovoru vrhovni rabin mi se zahvalio i pitao me da li je neko od mojih Židov. Ja sam mu rekao da sam ja Kato-lik, a po nacionalnosti Hrvat i da mi nitko u obitelji nije Židov, ali da sam ja to uradio iz humanih razloga, jer sam odgojen u duhu ekumenizma i poštovanja svih bez obzira na vjeru.

*(Pismo našeg
uvaženog člana Đura, Georg, Cara)*

HANUKA

Židovski praznik svjetlosti Hanuka počeo je 27. 11., po zalasku sunca, i trajao nedjelju dana. Ovaj praznik se u židovskim hramovima i domovima širom svijeta obilježava službama, okupljanjem porodi-ca i paljenjem svijeća na posebnom svijeć-njaku poznatom kao Menora za Hanuku ili Hanukija, piše Tanjug. Hanuka predstavlja proslavu pobjede Židova Makabejaca nad paganskom helensko-asirijskom vojskom predvođenom Antiohijem IV, kao i posveće-nja drugog hrama koji je oskrnavljen tokom helensko-asirijske okupacije Jeruzalema. U znak sjećanja na čuda koja su se desila, za

Hanuku se koristi poseban osmokraki svi-jećnjak, sa dopunskim devetim krakom, a paljenje svjećica u svijećnjaku predstavlja centralni čin cjelokupne proslave praznika.

Prve noći pali se prva svjećica, a svake na-redne noći još po jedna, plamen se raznosi posebnom svjećicom koja se čuva na kraku na sredini svijećnjaka. Na taj način, posljed-njeg dana praznika gore svih osam svjeći-ca na Hanukiji, simbolizirajući osam dana i noći neprekidnog gorenja ulja u Hramu po pobjedi Makabejaca.

Okupljene obitelji često razmjenjuju sitne poklone svake noći i jedu prženu hranu, u znak sjećanja na značaj ulja. Tih dana nema postova, jer je čitav praznik posvećen radosti.

*KOTOR DOBIO VRIJEDNU DONACIJU: KOLEKCIJU
DOKUMENTARNO-UMJETNIČKIH
FOTOGRAFIJA SPLIČANINA ŽELJKA JOVIĆA*

Fotografska priča jednog trenutka

Kolekcija Jovićevih fotografija na temu potresa 1979. posjeduje dvostruku vrijednost. Fotografije su trajno svjedočanstvo stradanja, ali i snage i izdržljivosti, a u njih ugrađen autorov likovni senzibilitet i majstorstvo uzdiže ih do istinskih umjetničkih ostvarenja.

Piše:

Marija Mihaliček

U Galeriji solidarnosti - palači Pima, na izložbi Kotor, 15. april 1979. prvi put je javnosti predstavljena kolekcija od 40 fotografija na temu potresa koji je razorio Kotor i druge stare gradove Crnogorskog primorja. Autor fotografija je poznati fotograf Željko Jović, koji je rođen i odrastao u umjetničkom miljeu grada Splita gdje je, uz sve oblike umjetničkog stvaranja, odnjegovana i duga tradicija fotografskog umijeća. U Splitu kontinuirano djeluje više od jednog stoljeća Foto klub Split, kao i čitav niz poznatih majstora objektivu. Tri generacije obitelji Jović profesionalno su vezane uz medij fotografije.

Željkov otac Petar Jović jedan je od najpoznatijih splitskih fotoreportera i poznati umjetnički fotograf (član FIAPA i ULPUH-a), dobitnik mnogih domaćih i svjetskih priznanja, a Željkov sin opredijelio se za isto zanimanje.

Željko Jović rođen je 1955. u Splitu. Školovao se u Školi za primijenjenu umjetnost, a

zatim na Pedagoškoj akademiji. Osnove likovnosti i estetike učio je od vrsnih splitskih slikara: Petra Jakelića, Jakova Budeše, posebno prof. Ante Kaštelančića. Fotografsku karijeru ostvaruje kao fotoreporter Slobodne Dalmacije i kao umjetnički fotograf. Njegove fotografije krasi mnoga izdanja knjiga, turističke publi-

kacije, kalendare... Priređuje mnogobrojne zajedničke izložbe sa splitskim i dalmatinskim kolegama te samostalne na kojima izlaže cikluse mediteranskih motiva (posebno zapažene fotografije inspirirane prizorima splitske ribarnice), za koje je dobio niz nagrada i priznanja.

U vrijeme kada je veliki broj fotoreportera hrlio u Crnu Goru kako bi poslali u svijet vijesti i slike o tragediji, Jović dolazi u Kotor samoinicijativno s namjerom da okom kamere zabilježi posljedice katastrofe u Kotoru, gradu s kojim ga vežu mnoga prijateljstva. Jović je tada snimio oko 150 analognih snimaka (negativa) Kotora i Budve.

Davna autorova želja da dio toga snimljenog materijala pokloni Kotoru ostvarila se sada, zahvaljujući sponzorima koji su prepoznali značaj i pomogli da se ovaj vrijedni dokumentarni materijal prilagodi današnjoj tehnologiji, a zatim kvalitetno tiska i opremi kako bi se trajno čuvao i izlagao u Kotoru.

Ove fotografije vraćaju nas, nakon više od 34 godine, u vrijeme jednog od najtragičnijih događaja u povijesti staroga Kotora. Vizualizacija ovih potresnih prizora rječitija je od tekstualnih opisa i podsjeća na dvadeset tragičnih sekunda strahote koja je usmrtila, ranjavala, rušila... Iznenadna katastrofa zaustavila je i promijenila život Kotora i čitavoga stradalog područja. Potresni prizori nakon razarajuće stihije toga vedrog nedjeljnog, za mnoge i uskrsnog jutra, godinama i desetljećima su pratili naše živote pa danas susret s njima izaziva velike emocije. Jovićeva *fotografska priča* danas ima povijesnu dimenziju kao trajno svjedočanstvo.

Okom kamere Jović je ovjekovječio teško ranjeno lice povijesne jezgre Kotora. Na

fotografijama se nižu tragovi destrukcije: raspukle fasade, urušeni krovovi, oštećeni balkoni i balustrade, zdanje francuskog kazališta, providurove palače, kule od sata, kule od straže... Pronalaženjem upečatljivog kuta snimanja, vještinom kadriranja, izražajnim kontrastima svjetla i sjene, oštrinom crnog i bijelog ove fotografije nadilaze samo dokumentarno bilježenje. One su potvrda autorove vještine i iskaz njegovih emocija. Jednako sugestivni su i prizori interijera u kojima se još osjeća intimnost obiteljskog života, nasilno prekinutog.

Osobito su uspješne fotografije kotorskih trgova. Iako tu nije vidljivo veće fizičko razaranja (palača Grgurina, crkva sv. Luke, katedrala sv. Tripuna), Jović uspijeva ostvariti ugođaj *mrtvoga grada*, uznemirujućih prizora pustih kotorskih trgova koji imaju gotovo iracionalnu, nestvarnu atmosferu.

Ipak, autor motivima/simbolima Kotora: česme Karampane, kotorske mačke na Ulici od dva mosta, pa i odbljeska sunca na prozoru kao da sluti trag života. A srednjovjekovnom skulpturom sveca koja "pamti" i ranije kotorske potrese prenosi nam poruku o neuništivosti Kotora.

Kolekcija Jovićevih fotografija na temu potresa 1979. posjeduje dvostruku vrijednost. Fotografije su trajno svjedočanstvo stradanja, ali i snage i izdržljivosti, a u njih ugrađen autorov likovni senzibilitet i majstorstvo uzdiže ih do istinskih umjetničkih ostvarenja.

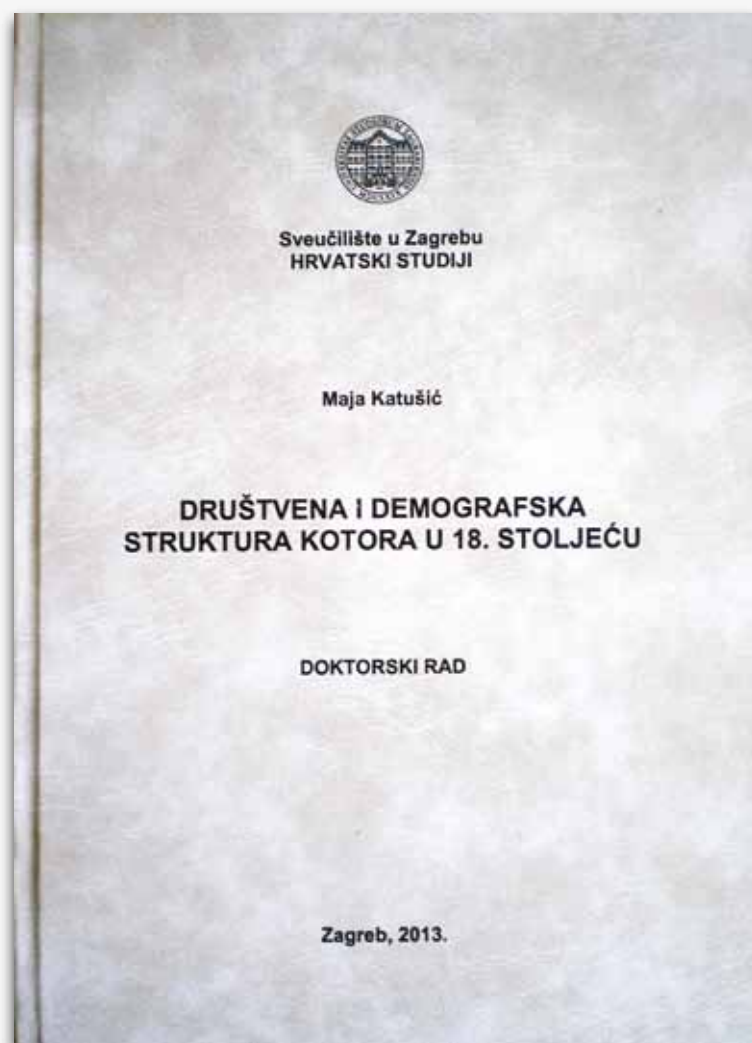
Zato je ovom vrijednom zbirkom dokumentarno-umjetničkih fotografija obogaćen fundus Galerije solidarnosti, a Željko Jović pridružuje se autorima/donatorima koji su na svoj način, poklanjajući umjetnička djela gradu Kotoru, obilježili vrijeme suosjećanja, humanosti i zajedništva.

S otvaranja izložbe

Kotorani u 18. stoljeću

Maja Katušić rođena je 1980. godine u Zagrebu gdje je završila osnovnu i srednju školu te jednopredmetni studij povijesti na Hrvatski studijima Sveučilišta u Zagrebu. Od 2007. godine zaposlena je u Hrvatskom institutu za povijest na Odjelu za novovjekovnu povijest, na projektu Hrvatski istočnojadranski prostor i Mletačka Republika u ranom novom vijeku, voditeljice dr. sc. Lovorke Čoralić. Istraživačke teme ove mlade znanstvenice upravljene su, u skladu s projektnim smjernicama, na teme iz društvene, demografske, kulturne i vojne prošlosti gradova i mjesta na istočnom Jadranu (od Istre do

Doktorski rad

Boke kotorske) koja su se u ranom novom vijeku nalazila u istoj državnoj zajednici – Mletačkoj Republici. Također, bitan segment znanstvenog rada Maje Katušić jest i objavljivanje arhivskog gradiva, čiji su produkt tri zbirke dokumenata i nekoliko radova u kojima su objavljene isprave iz Arhiva HAZU u Zagrebu, Državnog arhiva u Zadru i Archivio di Stato di Venezia. Do sada je objavila oko dvadeset znanstvenih radova, desetak popularno znanstvenih radova, četrdesetak prikaza i recenzija. Suraduje sa brojnim znanstvenim i kulturnim institucijama u Hrvatskoj i inozemstvu – Maticom hrvatskom, Leksikografskim zavodom Miroslav Krleža, Institutom za društvenih znanosti Ivo Pilar, HAZU, Österreichische Akademie der Wissenschaften te Znanstveno-raziskovalnim središćem Koper. Godine 2013. na Sveučilištu u Zagrebu obranila je doktorat pod naslovom “Društvena i demografska struktura Kotora u 18. stoljeću.”

Razgovor vodila:
Tijana Petrović

Kako ste i zašto izabrali Kotor za temu Vašeg doktora?

Odgovor na ovo naoko jednostavno pitanje zahtjeva višeslojan odgovor. Tema dokto-

rata definirana je prvenstveno u dogovoru s mentoricom te u skladu s istraživačkim ciljevima projekta na kojem sam zaposlena. Istraživanje društvene i demografske strukture grada Kotora potaknulo je s jedne strane bogatstvo gradiva koje se čuva u kotor-

skim arhivama, kao i njihova dostupnost istraživačima. S druge strane, u hrvatskoj su historiografiji teme iz prošlosti Boke kotorske zapostavljene, što je pružilo brojne mogućnosti istraživanja te otvaranje mnogih istraživačkih pitanja. Naposljetku istaknula bih i važnost ovog istraživanja za buduću komparaciju razvojnih tendencija stanovništva čitavog istočnojadranskog prostora pod mletačkom upravom. Kotor, kao glavni grad mletačkih stečevina južno od Dubrovnika i prevažno mletačko uporište u ranom novom vijeku nezaobilazna je istraživačka postaja svih povjesničara koji proučavaju povijest istočnog Jadrana i povijest Mletačke Republike.

Postoje li do sada takva ili slična istraživanja za područje Boke?

Ovo je prvo znanstveno istraživanje koje u istraživačkom fokusu ima demografsku sliku Kotora (ali i Boke) u prošlosti. Naravno, i ranije su istraživači bokeljske povijesti koristili matične knjige (primjerice Miloš Milošević, Niko Luković, Pavao Butorac, Gracijela Čulić i dr.), koje su im u prvom redu predstavljale sekundarni izvor, mahom da bi se utvrdile biografske činjenice o nekom pojedincu. Ovo je prvo znanstveno istraživanje bokeljske povijesti u kojem matične knjige dolaze u prvi plan i postaju temeljni izvor i okosnica istraživanja.

Može li se Vaše istraživanje motriti i u nekom širem kontekstu?

Osnovna hipoteza doktorske radnje pretpostavljala je pripadnost Kotora mletačko-sredozemnom političkom, društvenom i kulturnom krugu te sukladno tome istovjetnost

Maja Katušić viši je asistent na Hrvatskom institutu za povijest

S don Antonom Belanom

i/ili sličnost demografskih i društvenih razvojnih procesa s istočnojadranskim gradovima mletačke stečevine. Premda svako područje i grad, pa tako i Kotor, bilježe specifičnosti povijesnog razvoja uvjetovane brojnim razlozima, poput geostrateškog položaja, odnosa sa zaleđem, različitim intenzitetima utjecaja i interesa središnjih vlasti, njihovo su prožimanje, povezivanje i međuovisnost zajednički prevladavajući čimbenik. Kako bi se prikazala uklopljenost Kotora u mletački državni sistem te kontekstualizirala dinamika demografskih i društvenih kretanja rezultate dobivene analizom kotorskog arhivskog gradiva usporedila sam sa sličnim istraživanjima provedenim na primjerima drugih istočnojadranskih gradova (Pula, Poreč, Dubrovnik), manjih mjesta i otoka (Komin, Murter), kao i sa demografskim istraživanjima gradova i naselja na području sjeverne Hrvatske (Gradec, Križevci, Varaždin, Brod, župa Brdovec).

Predstavite nam ukratko temeljne izvore korištene pri pisanju doktorata.

Matične knjige predstavljaju temeljni izvor za sva demografska istraživanja prije suvremenih popisa stanovništva, koji su se počeli provoditi sredinom 19. stoljeća. Matice su bile i temelj mog istraživanja. Riječ je o matičnim knjigama Župe sv. Tripuna, koje su u cijelosti sačuvane od četrdesetih godina 17. stoljeća. Ovom prilikom od srca bih zahvalila don Antonu Belanu koji mi je omogućio uvid u ovu, za svakog povjesničara neprocjenjivu građu. Podatke iz matičnih knjiga upotpunjavala sam gradivom iz drugih arhiva: iz Istorijskog arhiva u Kotoru koristila sam oporuke iz 18. stoljeća te popise stanovništva, iz Državnog arhiva u Zadru koristila sam spise

o raznim imenovanjima dužnosnika komunalne uprave i gradskih vojnih formacija. Na posljetku, u istraživanju sam koristila i fondove Državnog arhiva u Veneciji koji su mi pomogli u sagledavanju opće slike društvenog života u Kotoru te poimenične popise vojnih postrojbi koje su mletačke vlasti provodile u mnogim gradovima i mjestima, a njihova količina i raznolikost svjedoče o brojnosti i izraženoj mobilnosti vojnika kao društvene skupine.

Više ste puta spominjali važnost matičnih knjiga u Vašem istraživanju, možete li reći nešto više o podatcima koji se iz njih mogu doznati?

Matične knjige jedan su od najzanimljivijih i najkorištenijih povijesnih izvora. Budući da bilježe tri najvažnija događaja u ljudskom životu: rođenje, vjenčanje i smrt, vrlo često bude zanimanje ne samo znanstvenika već i šire javnosti, poglavito onih koje zanima proučavanje vlastite obiteljske povijesti. Također, za razliku od većine drugih povijesnih izvora matične knjige ne bilježe samo "velike", privilegirane i svima znane osobe, poput poznatih plemića, crkvenih dostojanstvenika, vojskovođa već predstavljaju jedini pisani trag koji su iza sebe ostavili "obični" ljudi, oni koji su činili srce grada i svojim sudbinama oblikovali gradsku svakodnevnicu. Rečeno se u potpunosti zrcali i kroz kotorske matične knjige. Tako su u matičnim upisima zabilježena rođenja, vjenčanja, smrti i kumstva pripadnika onodobnih istaknutih plemićkih obitelji Buća, Bolica, Drago, koji se bilježe kao crkveni dostojanstvenici, vojskovođe ili istaknuti komunalni djelatnici, odvjetci bogatih pomorskih obitelji iz Dobrote, Prčanja i Perasta, kao što su dobrotski

U Zlatnoj dvorani Hrvatskog instituta za povijest

Tripkovići i Radimiri, prčanski Lukovići i Verone te peraski Zmajevići i Viskovići. Osim njih kao protagonisti spominju se znani i manje znani državni službenici (od izvanrednog providura do komunalnog bilježnika), liječnici, ljekarnici,

brijači, kapetani, umjetnici, konjušari, sluge itd. Posljednji i, vjerujem, današnjoj zajednici najzanimljiviji matični upisi odnose se na spomene stotine "običnih" ljudi, lijepih i manje lijepih sudbina, koji su živjeli u samom gradu, ali i u mjesti-

Za radnim stolom

ma i selima okolice (Škaljari, Muo, Špiljari, Bogdašići, Ljuta, Stoliv i brojni drugi). Tako su osim poznatih lokaliteta u 18. stoljeću redovito zabilježena i današnja prezimena, kao što su primjerice Petrović, Brkuljan, Matković, Brkanović, Babić i drugi.

Kada se spomene demografija i matične knjige, mnogi automatski pomisle na nabranje i statistiku. Vi ste u doktoratu pokazali da to baš i nije tako.

Iako mnogi matične knjige povezuju sa "suhoparnim" statističkim podacima, one su, kao uostalom i cijela povijesna demografija puno više od brojki, postotaka i pukih nabiranja. Naravno, implementiranje informacijskih znanosti i statistike u istraživanje te korištenje računalnih baza pri obradi podataka pozitivan je iskorak i omogućuje jednostavniju, temeljitiju i kvalitetniju obradu podataka. Tako je prvi korak i u mojem istraživanju bio stvaranje baze podataka u kojoj

su u razne tablice upisivani i prepisivani svi upisi iz matičnih knjiga rođenih, vjenčanih i umrlih za 18. stoljeće. Ukupno sam napravila oko 15 000 upisa. Upisi su ponekad opširni, a ponekad je matični upis tek štura crtica o nečijem rođenju, vjenčanju ili smrti, a sama ta kvaliteta ovisila je o revnosti svećenika koji je zapisivao podatke. Još tijekom izrade samih tablica, a poglavito nakon završene prve faze posla i tisuće unesenih imena, prezimena, toponima i raznih sudbina otvorio mi se svijet kojem teži svaki istraživač – prikazala se slika grada i društva u svojoj raznolikosti i kompleksnosti. Ta je slika odražavala svu isprepletenost prirodnih i društvenih procesa te prikazala slojevitost, dramatičnost, život i pokretljivost stanovništva u 18. stoljeću, a sukladno tome otvorila je brojne teme i problematike. Neke od tema obrađenih u doktoratu bile su: opća demografska kretanja u Kotoru u 18. stoljeću (dinamika rođenih, vjenčanih, umrlih kroz stoljeće), odraz ratnih godina i godina gladi na demografska kretanja, mjesta sklapanja brakova, dob ženika, spolna i imenska struktura rođenih, blizanačke trudnoće, broj djece u obitelji, ritam poroda i začeca, udovištvo, smrtnost odraslih i djece. Prikazane su i brojne slike i epizode koje su tvorile gradsku svakodnevicu: neobične smrti (od iznenadnih bolesti do ubojstava), eksplozija barutane uzrokovana udarom groma, brojni slučajevi rođenja nezakonite djece koju su majke često ostavljale u za to predviđenim mjestima, crkvama i dobrotvornim ustanovama, ali i pred gradskim vratima i na ulici, a zanimljivi su i primjeri dugovječnih Kotorana, čija je zabilježena starost pri smrti bila oko 100 godina. Kotorsko svakodnevije nije bilo protka-

no samo tužnim pričama, naprotiv, upisi otkrivaju i neka vesela gradska događanja. Kao jedan takav svakako bih istaknula vjenčanja nekolicine akrobata (*professione comica di salinbanco*), koji su se u kotorskoj katedrali vjenčali na samu Novu godinu 1730. godine. Dva akrobata koja su se tom prigodom ženila bila su s područja današnje Italija, dočim je jedna nevjesta bila Francuskinja, a jedna je podrijetlom bila iz Konavala.

Ranije ste spomenuli neke posebnosti Kotora u 18. stoljeću, kakav je Vaš dojam o tadašnjem gradu nakon izvršenih istraživanja?

Kotor pod mletačku vlast dolazi 1420. godine kao formiran grad s komunalnim uređenjem, statutarno određenim zakonodavstvom te dobro uhodanim trgovačkim vezama. Međutim 400 godina mletačke uprave odrazilo se na sve aspekte komunalnog razvoja (administracija, gospodarstvo, zakonodavstvo) koji su oblikovani ili modificirani sukladno viziji mletačke središnjice, a time bili istovjetni i drugim dalmatinskim i istarskim komunama pod mletačkom upravom. Također, razvoj gradskih društvenih skupina i njihovih odnosa (poglavito pozicioniranje i institucionaliziranje privilegiranih slojeva) odvijali su se sukladno razvojnim procesima zabilježenim u istočnojadranskim obalnim gradovima. Unutar tog monolitnog i na svim razinama umreženog mletačkog sistema vladanja, Kotor je uspio definirati i neke razvojne posebnosti koje su, u prvom redu, odredile geomorfološka posebnost područja te višestoljetna osmanska prisutnost u zaleđu. Matične knjige 18. stoljeća ističu dvije, prema mojem mišljenju, glavne karakteristike grada. Prva je izraziti vojni karakter grada. Matične knjige bilježe tisuće

vojnika (poglavito kroz zapise o njihovoj smrti, rođenju djece ili svjedočanstva prilikom vjenčanja) koji su u velikoj većini slučajeva samo privremeno boravili u gradu. S vojnim djelatnicima vrlo su često dolazile i cijele obitelji što je dodatno pridonosilo šarolikosti i živopisnosti osamnaeststoljetnog Kotora. Dapače, vojni se karakter grada, osim kroz matične knjige očituje i kroz sve druge promatrane arhivske izvore, kao i kroz urbanističku vizuru grada. Vojnici su mi kao promatrana društvena skupina bili zanimljivi i jer su uz njih često bile zabilježene i brojne neobične situacije. Naime, oni su stilom života češće bili izloženi nesvakidašnjim životnim situacijama. To se u prvom redu odnosilo na neobične smrti – ubojstva, padove s tvrđava i zidina, utapanja, a često se spominju i kao očevi djece rođene van braka.

Osim vojnog karaktera grada, koju bi još karakteristiku Kotora u 18. stoljeću izdvojili?

Kao drugu karakteristiku Kotora u 18. stoljeću istaknula bih i izrazitu mobilnost stanovnika. Ona se ponajprije očitovala u brojnim, ali kratkotrajnim, boravcima useljenika u Kotoru, među kojima su kroz čitavo stoljeće vidljivi mnogobrojni administrativni službenici te osobito ranije spomenuti vojnici. Rečeno potvrđuju matični upisi, točnije jednokratne zabilježbe tih osoba u matičnim knjigama. U doktorskoj radnji razrađeni migracijski areali (od bliže okolice, zaleđa pod osmanskom upravom, Dubrovačke Republike, mletačkih posjeda, pa sve do zemalja srednje i zapadne Europe) prikazuju impresivnu i šaroliku paletu pojava koja su dulje ili kraće boravili u gradu. Nažalost, sudbine većine njih, izvan šturog upisa o rođenju, vjenča-

nju, rođenju djeteta, kumstvu ili smrti nisu nam poznate. Taj, samo djelić njihova života zabilježen je u Kotoru, a druge, nama nepoznate, kockice njihova životnog mozaika razbacane su duž cijele Europe. Takva brojnost i raznolikost useljenika zabilježenih u Kotoru, može se, prema mojem mišljenju mjeriti jedino s migracijskim procesima tadašnjeg glavnog grada Mletačke Dalmacije Zadrom.

Koji su Vam znanstveni planovi za budućnost poglavito u vezi istraživanja povijesti Kotora i Boke?

Planova ima puno, neki su realni i vrlo lako izvedivi, dočim su oni drugi prvenstveno limitirani manjkom financija. Ono što je prvo na redu jest oblikovanje disertacije u knjigu. Doktorat je potrebno minimalno strukturalno preoblikovati dodajući mu nekoliko poglavlja te upotpuniti u međuvremenu pronađenim arhivskim materijalom. Budući da sam i do sada uz doktorat istraživala i druge bokeljske teme (primjerice, obitelji Luković i Zambella te udio Bokelja u mletačkoj vojsci i mornarici) s tim ću nastaviti i dalje. U skladu s tim nastaviti će se, vjerujem na obostrano zadovoljstvo, i suradnja s Pomorskim muzejom u Kotoru i Hrvatskim građanskim društvom Crne Gore, kao i Istarskim institutom u Podgorici u čijim publikacijama objavljujem radove (radovi su većinom koncipirani kao koautorstvo s dr. L. Čoralić). Vremenski imperativ i dalje će mi biti na 18. stoljeću, iako polako sakupljam i gradivo vezano uz 17. stoljeće. Naposljetku velika mi je želja objaviti arhivsko gradivo o Boki koje se čuva u Arhivu HAZU u Zagrebu te se detaljnije posvetiti nekim segmentima povijesti Prčanja.

Jesen u znaku kostanja

Pored pečenih i kuhanih kostanja, najviše pažnje privlače bogate, skladno dekorirane trpeze prepune raznih delicija od ovog ploda.

Priredila:
Marinela Popović

Stoliv, biser bokeške kolane, ovih škurih jesenjih dana ponovo je zasijao.

Vrijedni entuzijasti iz Udruge „Kamelija“ i Mjesne zajednice Stoliv, nošeni ljubavlju prema svom mjestu i tradicionalnim vrijednostima ovih krajeva još jednom su priredili poznatu

turističku i kulturno zabavnu manifestaciju „Kostanjada“.

Još 2006. godine odlučili su tradiciju uzgoja kostanja iz davnih vremena, pretočiti u tradicionalnu feštu kojom na

najljepši način doprinose očuvanju i valorizaciji ove vrijedne voćne kulture. Mještani Stolina time se zalažu i za zaštitu ambijentalnih vrijednosti još uvijek netaknutih areala kostanja i bogate mediteranske vegetacije na padinama Vrmca - dara prirode usred Zaljeva Svetaca.

Nedjeljno jutro. Čini se kao da će Fešta propasti. Kiša samo što nije otrešla. Za pravo čudo, đardin ispred Doma kulture pun posjetilaca iz svih krajeva Boke i okruženja. Kostanji se već peku - sve miriše. Kiša pomalo kvari, ali ko bi odustao.

Domaćini i sjajna Dolores svečano otvaraju ovogodišnju Feštu i počinju sa autentičnim programom.

Sezona je kostanja, dara prirode. Uvijek se nadaleko znalo otkuda dolaze najbolji kostanji.

Pored pečenih i kuhanih kostanja, najviše pažnje privlače bogate, skladno dekorirane trpeze prepune raznih delikata od ovog ploda. Pored toga, trpeze su pune razne domaće zdrave hrane, verdure, sezonskog voća, meda, likera i drugih dobrih kapljica, a naročito „mladih“ vina.

Brojni predstavnici medija bilježe utiske. Vrijedni izlagači, domaćice, žene iz Stolina i drugih krajeva Boke pokazuju svoje maštovite kreacije na trpezama. Posjetiocima pune oči, a pune pjate za degustaciju, jedva dočekali.

Ispred đardina, pravi mali sajam sezonskih proizvoda, suvenira i dr.

Pjevaju klape „Jadran“ i „Harmonija“, divne male mažoretke „Male sirene“ sa entuzijazmom nastupaju. Uz njih su i mnogo iskusnije iz plesnog studija „Modest“, a svoj nastup imali su i članovi Folklornog ansambla „Rumija“ iz Bara sa vokalnim solistom.

Fešta od kostanja je i ove godine okupila afirmirane

UDRUŽENJE "KAMELIJA" I MJESNA ZAJEDNICA STOLIV ORGANIZUJU:

TRADICIONALNU MANIFESTACIJU KOSTANJADA 2013.

Stoliv - Kotor

03. novembar 2013 (nedjelja) - 11 h

PROGRAM
Svečano otvaranje manifestacije

Prezentacija i degustacija proizvoda od kostanja i zdrave hrane

Degustacija domaćih „mladih“ vina

Izložba radova likovnih umjetnika i dječjih školskih radova

Kulturno zabavni program

Sportski program na terenima „Pod kostanje“

Izlet pješačkim stazama u G. Stolin i na brdo Vrmac (08h i 13h).

Učni skup na temu „Stanje i valorizacija plantaža kestona u Crnoj Gori“ biće održan 29. novembra 2013. godine u Kotoru.

Dobrodošli
Vašim učešćem i Vi pomazete očuvanju tradicionalnih vrijednosti

Stolin

Info: +382 69 - 644 - 506

STOLIV je malo primorsko mjesto smješteno u srcu prelipe Boke. Stariji dio mjesta je Gornji Stolin na padinama brda Vrmac izgrađen u XIV vijeku koje je čuveni pjesnik Pjer Loti opjevao kao "višeće naselje". U doba vladavine Venecije, brojao je više od 1200 stanovnika. Procvatom pomorstva stanovnici se raseljavaju u Donji Stolin.

KAMELIJA - Nevladino udruženje za zaštitu prirodnih znamenitosti i kulturne tradicije, obnovljeno je 2002 godine na temeljima KPD "Niko Bilafer", Baštini dugu i bogatu tradiciju kulturno umjetničkog organiziranja u Stolinu započetu tamburaškim društvom "Guslar" iz 1919 godine. Pokretač je i realizator mnogih mjesnih društvenih aktivnosti u saradnji sa Mjesnom zajednicom Stolin. Naročito je poznato po organizovanju tradicionalne kulturno-zabavne i turističko-promotivne manifestacije "Fešta Kamelija".

KOSTANJADA je manifestacija čijom realizacijom se želi očuvati jedna, vjekovima poznata tradicija na ovim prostorima - valorizacija biljne vrste *Castanea sativa* (Mili). U svom prirodnom ambijentu, na pedološki predisponiranim terenima, obogaćenim plantažnim uzgojem još u XVII vijeku i danas je u punoj mjeri moguća valorizacija ove voćne kulture kroz turistički, ekološki, hortikulturni i kulinarski aspekt. Realizujući ovu manifestaciju podstičemo zaštitu ekonomskih i ambijentalnih vrijednosti šume kostanja na padinama brda Vrmac - našeg prirodnog naslijeđa u funkciji održivog razvoja ovog kraja. Neophodna je hortikulturna i urbanistička zaštita još uvijek kompaktne cjeline šume kostanja, napadnute prirodnim nametnicima i urbanističkom devastacijom tim prije što predstavlja značajan i ambijentalno jedan od najljepših dijelova UNESCO zaštićenog područja.

SAČUVAIMO KOSTANJE, PRIRODU I TRADICIJU ZA NAŠU DJECU!

Manifestaciju pomogli Opština Kotor i T.O. Kotor.

KOSTANJADA 2013 - Stolin

umjetnike i mlade stvaraoce iz osnovnih škola koji su slikali, pisali i kreirali u jesenjem ambijentu Stolina podno stoljetnih stabala kostanja. Akademski slikarka Tinda Bulatović sa svojim slikarima realizirala je Likovnu koloniju. Izložba je

postavljena u Domu kulture „Niko Bilafer“ gdje su se svojim kreacijama predstavili i učenici osnovnih škola „Veljko Drobnjaković“ iz Risna, „Drago Milović“ iz Tivta, kao i učenici Resursnog centra za sluh i govor iz Kotora.

Pečenje kostanja

U sportskom dijelu programa učestvovao je Streličarski klub „Kotor“, a zainteresirani gosti mogli su se uz stručnu pomoć Veterana iz Cetinja takmičiti u starinskoj igri - bacanju plojki kao i pikadu. Planinari iz klubova „Pestingrad“ i „Vjeverica“ kao i ranijih godina predvodili su pješački „Đir kroz Vrmac“.

Ova vrlo zapažena fešta, jedna od rijetkih koje se održavaju u vansezonskom periodu, okupila je pored domaćih posjetilaca i znatan broj turista koji su tih dana boravili na našem primorju.

U okviru ovogodišnje „Kostanjade“, organizator je upriličio održavanje Stručnog skupa pod nazivom „Stanje i valorizacija plantaža kestena u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na lokalitet Stoliva“. Cilj skupa je, da se u suradnji sa stručnim licima iz oblasti zaštite prirode i planiranja prostora, predstavnicima nadležnih institucija, državnih i lokalnih organa i nevladinog sektora, ukaže na ugroženost

i neophodnost kompleksne zaštite spomenutog lokaliteta. Sa ovog skupa ponovo će biti

osnažena inicijativa da se Vrmac proglasi parkom prirode.

Priprema kostanja za spravljanje delicija

Badnjak za Lilicu

Piše:
Mašo-Miško Čekić

Šipke samo brali rano, već početkom septembra. Nezreli, skupljali su usta, a po prstima ostavljali žute, gotovo duvanske, tragove. A koga je još briga za žute prste?

Do kraja oktobra obrali bi sve što smo našli uz strme strane Pestingrada, a uz put, obavljali smo još jedan važan zadatak!

Bilo je to doba kada smo, berući šipke, moji drugovi i ja, zagledali i senjali vrhove lovo-

rike i smreke. Čutke, naravno, da se „neprijatelj“ ne dosjeti.

Brzo će decembar, Božić i Nova godina, valja ubrati i kititi bor.

A „bor“ je, u našoj kući, vazda bila lovorika. Neki od drugara više su voljeli smreku, ali smo i nju zvali borom.

„Lovorika miriše i širi zdravlje po kući“, zborila je baba, a kasnije sam shvatio da smreka, ne samo što bocka već, nakon par dana, cijelu kuću prekrije svojim prosušanim iglicama.

Početkom novembra počinjalo je odbrojavanje, a ulazak u decembar značio je start za veliku trku.

Zlato i srebro, folije sa rijetkih čokoladica dobijenih tokom godine ili razmjenjenih za sličice nogometaša i glumaca, „peglati“ smo na sve moguće načine. Prosto smo željeli da proširimo te male površine u koje smo zamatali orahe. Potom je valjalo, u vrh oraha, zabosti klinčić i vezati malo konca i eto, novogodišnji ukras za bor je spreman!

Novac, ako smo i dobili po nekada, bio je dostatan samo za sladoled ili neku paštu u „Zdravljaku“.

A šareni „zlatni“ bonboni mamili su iz velikih tegli u butigu kod tete Petrice. Na njih treba samo da privežeš malo konca i pravac na bor!

Koliko si bonbona „skupio“ - toliko si vrijedio!

A znali smo i zaraditi. Špartali smo, po cijeli dan, uz obale Škurde, špiljarske kanice, po dvorištima i bunjištima - svuda gdje smo mogli naći nešto željezno. Makar komadić. Sakupili bi koji kilogram i pravac u Komunalno, gdje je vršen otкуп željeza i drugog metala.

Para tek za papar - što bi rekli, ali koji „zlatni“ više, obogatilo bi zbirku. Za pokoru nijesmo marili - i krali bi željezo jedan od drugoga, a neki drugari su se specijalizovali za preskakanje ograde Komunalnog. Tako bi, kroz rešetke ograde hrpa starog željeza narasla!

I gomilica bonbona!

Ja nijesam preskakao, ali mi je Sloba vazda dao nešto od onoga što je „uzeo“. I neka sam uzeo, govorio je: vazda nam zakinu na mjeru!

„Sad smo paci!“ - pamtim i danas, poslije skoro 60 godina, tu njegovu uzrečicu.

Imali smo doma i nešto malo pravih ukrasa za bor koje smo sa strahom gledali da se ne razbiju i čekali da ih mama okači. Poslije bi mi navali na našu lovoriku. Trake od krep papira (za malo žute trake Mili sam dao četiri sličice Grete Garbo), malo pamuka, što bi mi dala teta Ljubica iz Zdravstvene, a mama je dodavala i

po koju manju naranču, čak i grozdiće, u dedovoj konobi sačuvane, rozaklije.

Poslije bi krenuli u obilazak: svi kod svakoga, da se divimo „najljepšem „boru u Kotoru gradu“!

Nikada, ničiji bor nije bio ljepši od onoga što je svake godine stajao na staroj, klimavoj štokrlici u uglu naše kuhine.

I danas to mislim.

Na žalost, jedine fotografije su one koje nosim u sebi. Tu su, za vazda, babine prigalice i dedovi darovi zamotani u trgovački papir, badnjaci sa grančicama masline, oslonjeni na kućni prag, teća bakalaja na kraj špahera, na stolu bocun vina sa limunom umjesto čepa, terina puna oraha, a velika slamnata kofa puna šipaka i naranača. Najveću bi mi baba spremila za kalendu.

I pas Lili je tu.

- Molim te dede napravi badnjak za Lili.

- Badnjaci su samo za muške glave iz kuće plus jedan za napredak – odgovara dede. - Osim toga, Lilica je žensko!

- Ali kad te molim, dedo.

- Neka ti bude – čujem deda i skačem na njegova leđa.

- Ala, ala – trenira dede strogoću i oko male grančice umota par pera masline.

Evo, i za Lilu.

Sretan ti Božić i Nova godina dede.

De god da si.

CRNI RIŽOT

Rižoti

Potrebno je:

- kilo sipa
- 40 dag oriza
- maslinovo ulje
- glavica čipule (najbolja je škallonja)
- 4 špice česna
- mala balica petrusina
- so, papar
- 1 dcl bijelog vina

Priprema:

Sipe očistiti (sačuvati kesicu sa crnilom) i izrezati ih na trake. Luk poprigati na ulju pa kada zažuti dodati sjeckani česan, a nakon minut priganja, sipu i malo soli. Šufigati nekoliko minuta pa usuti vino i nastaviti sa kuhanjem pet minuta. Doliti malo mlake vode ili riblje juhe i nastaviti kuhanje. Kada je skoro gotova, sipi dodati oriz i tri puta više vode. Napola kuvanom orizu dodati crnilo i rižot dokuvati. Na kraju ga posuti petrusinom, kontrolisati so i popapriti.

Rižot će biti ukusniji ako mu, prije skidanja sa vatre, dodate kocku maslaca.

P.S. Sačuvaj me Bože lednoga rižota!

BAKALAR SA KRTOLOM

Napomena: koristiti zamrznuti bakalar jer je suhi neobjašnjivo skup!

Potrebno je:

- pola kg zamrznutog bakalara
- 4 krtole
- mala balica petrusina
- 4 – 5 špica česna
- 2 pera lovorike
- pola čikare maslinovog ulja
- so, papar

Priprema:

Ogulti i nasjeći krtolu pa je, uz dva pera lovorike, kuvati u posoljenoj vodi. U napola kuvanu krtolu dodati na kocke isječeno meso bakalara i nastaviti sa kuhanjem dok krtola ne omekša. Procijediti, izvaditi lovoriku i ispršiti krtolu i ribu uz dolijevanje ulja. Poklopiti i dobro protresti teću kako bi se sadržina pretvorila u pire. Dodati sitno isjeckan petrusin i česan, po potrebi dosoliti i popapriti. Lagano izmiješati i servirati u terinu. Ukrasiti maslinama i listom petrusina.

P.S. Jelo se može pripremiti i od oslića.

BRODET OD SARDUNA ILI GAVICA

Brodet

Potrebno je:

- 1 kg ribe
- 2 glavice kapule (još bolje je kvarat škallonja)
- maslinovo ulje
- 3 – 4 špice česna
- mala balica petrusina
- 2 pera lovorike
- so, papar
- ožica konzerve ili 2-3 pamidore
- čikara bijelog vina
- malo osta
- ožica brašna

Priprema:

Ribu očistiti i oprati. Luk isjeći na fete, a česan i petrusin sitno nasjeckati. Na ugrijano ulje šufigati luk i kad omekša dodati česan, petrusin i pera lovorike. Šufigati još jedan minut pa u teću složiti ribu, posoliti je i popapriti. Dodati ožicu – dvije osta, konzervu, (ili sjeckanu pamidoru) bijelo vina i ožicu brašna razmućenog sa malo vode. Protresti teću i naliti mlake vode, a još bolje riblje juhe - samo koliko da riba ogrezne. Kuhati na laganoj vatri oko pola sata, a pred kraj kuhanja posuti sjeckanim petrusinom. Poslužiti toplo uz palentu, a brodet je dobar i hladan.

P.S. Nekada se ovaj brodet služio uz kuhani ječam. Može se pripremiti i sa sardelama.

PRIGANICE

Priganice

Potrebno je:

- pola kg brašna
- mlaka voda (skoro 1/2 litre)
- pola kocke kvasca
- dram cukra
- korica limuna i naranče
- bičerin rakije
- šaka suvica (po želji)
- mrvu soli
- ulje za priganje
- cukar u prahu
-

Priprema:

U malo mlake vode, sa dram cukra, staviti kvasac da nadođe. U dubljoj terini staviti brašno i nadošli kvasac pa zamijesiti srednje tvrdo tijesto sa mlakom vodom. Dodati koricu limuna, naranče i suhice, protrljane kroz brašno. Pokrijte terinu kanavacom i ostavite da tijesto nadođe. Kad je tijesto nadošlo, a ulje se dobro ugrijalo, grabiti tijesto rukom pa istiskivati kuglice – priganice - i kašikom ih spuštati u vrelo ulje. Prigati dok požute pa ih vaditi šupljom ožicom i posuti cukrom u prahu.

KUGLICE OD NARANČE

Kuglica od naranče

Koru 6 naranača staviti u teču da se kuhaju. Kad provri, vodu prosuti i naliti novu. Postupak ponavljati 6 – 7 puta. Kuhanu koru, ocjeđenu od vode, samljati. Zahvaljujući mikserima mi to danas radimo jednostavnije i brže nego nekada. Dodati 20 dag obarenih, oguljenih i mljevenih mendula i 10 – 15 dag cukra (po želji). Sve izmiješati pa ožicom vaditi, potom rukama oblikovati kuglice. Uvaljati ih u mljevene mendule ili cukar pa ostaviti nekoliko dana da se suše.

BOKELJSKO SLATKO zaboravljena božićna delicija

Bokaljsko slatko

Potrebno je:

- 2 čikare pšenice
- 1,5 čikara cukra
- 30 dag suhih armelinki
- 10 dag suhica
- 20 dag suhih isjeckanih smokava
- 10 datula bez špice (ako ima)
- kućarin kanele
- kućarin mljevenih klinčića
- 2 bićerina rozulina
- čikara zrna od šipka

Priprema:

Kuhati pšenicu dok se ne raspadne pa dodati suho voće i nastaviti kuhanje. Kada se slatko zgusne ohladiti ga i umiješati rozulin, kanelu i klinčiće. Servirati na pijadalu i posuti zrnima šipka. Ukrasiti fetama naranče i limuna.

P.S.

Ova bokeljska božićna poslastica u Boki Kotorskoj je skoro zaboravljena. Nekada se pripremala, uoči Božića, u katoličkim i pravoslavnim kućama i bila među običajnim jelima koja su, kroz vijekove, spajala Bokelje.

Receptura je zabilježena u kuharicama štampanim u Veneciji i Hrvatskoj, a kod nas je receptura revitalizovana u sklopu tivatskog „Žučénica fest-a“.

KEKS SA RUZMARINOM

Potrebno je:

- 18 dag brašna
- 1 jaje
- 2 ožice sitno sjeckanog, a još bolje u avanu istucanog ruzmarina
- 12 dag maslaca ili margarina
- 6 dag cukra

Priprema:

Dobro ubatiti jaje i cukar pa dodati umućen maslac i ruzmarin. Postepeno umiješati brašno i zamijesiti tijesto. Dobro ga je staviti na pola sata u frižider pa rastanjiti i nekim oblikom vaditi kekse. Peći na srednjoj temperaturi desetak minuta. Tople kekse posuti sitnim cukrom.

P.S.

U slanoj varijanti ovog keksa izbaciti cukar, a dodati malo soli i papra.

Keksi su odlični sa nekim namazom, a kušajte ih umočene u vino!

Značajan Jubilej

Danas se od Matice očekuje da svojim programima njeguje kulturni i nacionalni identitet Hrvata izvan domovine, ali posao s iseljeništvom se ne može staviti u okvire

Piše:

Branka Bezić Filipović

Pred 60 godina, nakon osnivanja Matice iseljenika Hrvatske u Zagrebu, Splitsanka Lucija Bilić vratila se u rodni grad i osnovala

splitski ured. Pedesetih godina prošlog stoljeća, bila je okupirana povratnicima koje je tadašnja vlast pozivala natrag i koji su dolazili, brodovima Radnik i Partizanka. Unatoč sjajnim dočecima na splitskoj rivi, problem je bio što s nji-

ma činiti nakon toga. Dolazili su na vrata Luciji Bilić. Ovo izgleda kao deja vu. I današnje vlasti pozivaju Hrvate na povratak, bez da stvore uvjete i olakšaju povratnicima život. Na kraju, sve se svede na ljudsku pomoć i domišljatost

Matićinih djelatnika, a ne na organiziranu akciju u kojoj se točno zna što treba činiti. Danas se od Matice očekuje da svojim programima njeguje kulturni i nacionalni identitet Hrvata izvan domovine, ali posao s iseljeništvom se ne može staviti u okvire. Mora se biti na raspolaganju za sve moguće i mora se to raditi od srca. A i danas dolaze s koferima i zahtjevima koji se trebaju rješavati na drugim razinama.

Nakon Lucije Bilić, ured splitske Matice vodila je Julka Šperac uz pomoć Nevenke Kurtović. Sada ga vodi Branka Bezić Filipović.

Šezdeseta obljetnica ureda proslavljena je radno, jednom izrazito splitskom temom. Radi se o Duji Balavcu, prvom splitskom satiričnom časopisu čiji je prvi broj izašao 7. veljače 1908. godine a urednik mu je bio Ante Katunarić. Split je

tada imao gimnaziju, kazalište, umjetnički salon, kinematograf, novine, bogat sportski život i oko 20.000 stanovnika. To bi danas nazvali selom, ali identitet grada ne daje broj stanovnika već nivo života u određenoj sredini. Sve to, pretočila je u izložbu Ingrid Poljanić, voditeljica kulturnih događaja u Gradskoj knjižnici Marka Marulića. Kako se radi o temi koja dotiče sve sredine jer je to vrijeme kada su novine bile jedan jedini medij, tako smo tu izložbu do sada predstavili u osam gradova. Uz uvažene goste, vidjeli su je učenici i studenti, a Hrvati su kroz nju s ponosom pokazivali svojim sugrađanima da dolaze iz kulturne države. Sada je već 105 godina tiskanja prvog broja, pa smo tu obljetnicu proslavili, 14. studenog, zajedno sa 60. obljetnicom Matičine splitske podružnice.

U Gradskoj knjižnici Marka Marulića, održan je program pod naslovom Duje Balavac, novi život stare splitske priče. Moderatorica programa bila je Dey Antunović novinarka Radio Dalmacije. O Duji Balavcu, govorio je Mladen Vuković urednik HRT – Radio Splita. O svom djedu Anti Katunariću, pričao je Tonči Katunarić. O izložbi je govorila autorica Ingrid Poljanić i u ime Matice iseljenika Branka Bezić Filipović. Daleko me biser mora, ariju Ive Tijardovića iz Male Floramye otpjevala je Alma Karmelić uz klavirsku pratnju. Prikazan je i film o turnejama Duje Balavca, kojeg je tehnički obradio Vicko Bezić. Brojni Splitskani odazvali su se maloj fešti vezanoj za dvije obljetnice koje u gradu nisu prošle neopaženo.

Vruće gume iz Prčanja

Mladi automobilistički prvak iz Boke kotorske uspješno nastavlja svoju plodnu karijeru unatoč nedostatnim financijskim sredstvima

Razgovor vodio:
Joško Katelan

Poštovani čitatelji, u ovom broju, posljednjem u 2013. godini, donosimo jednu drukčiju sportsku priču od onih uobičajenih. Automobilizam i sav onaj adrenalin koji se stvara kako u vozača, tako i u gledatelja, oduvijek je privlačio jednog mladića iz Prčanja, slavnoga pomorskog mjesta, koji je buci motora i

mirisu benzina posvetio svoj život. Tripo Ivović, rođen 1977. godine, za sobom već ima veliki broj osvojenih titula i rekli bismo uspješnu karijeru. Evo što je odgovorio u intervjuu za ovaj broj Glasnika.

Tripo, pretpostavljamo da si rano počeo učiti voziti. Kada si, dakle, došao u kon-

takt s volanom i odakle se rodila ljubav prema automobilizmu?

Ljubav se rodila od malih nogu, uz mog oca koji je bio vozač zavolio sam volan i samim tim i brzu vožnju autima, motorima i automobilske trke.

Mitsubishi EVO grupa N

Tko su ti bili uzori i misliš li da si se uspio približiti njihovom načinu vožnje?

Uzori su mi bili: Bato Banićević, Franjo Kunčer, Željko Kosać, Darko Ivanović, a mislim da sam se približio njih-

vu načinu vožnje u svim segmentima, možda sam ih čak i premašio.

Automobilizam je skup sport, zahtijeva nabavku dobrog vozila, guma, kao i konstantno unaprjeđivanje. Kako uspijevaš pokriti troškove i sudjelovati i dalje na natjecanjima? Nailaziš li na razumijevanje općinskog sekretarijata za kulturu i društvene djelatnosti da participira u dijelu tvojih troškova i kako uopće ljudi iz lokalne samouprave gledaju na automobilistički sport?

Automobilizam je skup sport i da bih postizao dobre rezultate moraš imati vrhunski automobil, a uz to još na svakoj tri nove gume, specijalan benzin i sve to jako puno košta. Što se tiče općinskog sekretarijata za kulturu i društvene djelatnosti, nikad nisam naišao na njihovo razumijevanje i nikad nisam dobio pomoć od bilo koga iz Općine. Ljudi iz lokalne samouprave ne vide uopće automobilistički sport kao značajnu granu sporta, a ipak, Kotor je uvijek davao vrhunske vozače, vozače koji su nešto značili u bivšoj državi, a i šire. Nadam se nekako da će se odnos odgovornih za sport u Općini promijeniti u korist automobilizma i da će nas možda uvrstiti u neki strateški program za financiranje sportskih aktivnosti.

Koliko se već godina natječeš i koji su tvoji najzapaženiji rezultati, kako na domaćoj tako i na inozemnoj razini?

Počeo sam se natjecati 1998. godine, da bih 2001. godine napravio pauzu sve do 2008., a od te godine efektivno vozim. Moji najzapaženiji rezultati su: prvak Centralne Evropske Zone 2009, viceprvak Centralne Evropske Zone 2012, osvajač sam Zlatne kacige, proglašen sam za najboljeg vozača Crne Gore 2011. godine, osvojio četiri titule prvaka države ...

Koliko je sport kojim se baviš opasan i razmišljaš li o opasnosti dok traje trka?

Ovaj sport je opasan jer ne prašta pogreške, ali dok traje utrka ne razmišljam o tome niti o mogućim posljedicama. Najvažnije mi je da odvezem stazu onako kako sam zamislio, da ne napravim previše pogrešaka...

Koji automobil trenutno voziš i imaš li nekog većeg sponzora?

Trenutno vozim Mitsubishi Evo 9, grupa N, i nemam nikakvih sponzora. Teško je u ovom kriznom vremenu doći do pravog sponzora koji bi izdvojio značajnija sredstva za uspješno natjecanje. Čovjek se nekako mora oslanjati na vlastite snage.

Imaš li aspiracija natjecati se na nekom većem međunarodnom natjecanju i imaš li neki neostvareni san u tom pogledu?

Želim se natjecati na prvenstvu Europe na brdskim stazama i želio bih postati prvak Europe u toj kategoriji, ali sve ovisi o sponzoru jer, kako što sam već rekao, situacija je dosta teška.

Kako tvoja obitelj gleda na to što se baviš automobilizmom? Jesu li ti oni potpora?

Moja obitelj uvijek me podržava i prati sve moje nastupe s velikim zanimanjem. Iako znam da je to dosta rizičan sport, nikad nisam naišao na njihov otpor ili odvrćanje. Znaju oni dobro da je to strast i u neku ruku ovisnost.

Tripo, hvala ti što si izdvojio malo vremena za ovaj razgovor. Uredništvo Glasnika želi ti sretne predstojeće blagdane i uspješan nastavak karijere. Nadamo se da će ti se ostvariti poneki san, kao i da će odgovorni za sport u Kotoru promijeniti odnos prema sportu kojim se baviš i ubuduće izdvojiti neka sredstva za tvoje nastupe.

Tripo s pobjedničkim peharom šampiona Crne Gore

Kotorane i Zadrane spojilo pomorstvo

Zadarska Pomorska škola sredinom studenoga ugostila je četrdesetak profesora Pomorske škole iz Kotora, koji su u Zadar došli u sklopu profesionalnog usavršavanja koji ova poznata crnogorska škola redovito provodi.

Veljko Botica, ravnatelj Pomorske škole u Kotoru, a rođeni Zadrani, bio je iznimno ponosan što je svoje kolege doveo upravo u svoj rodni grad. Njegov otac, naime, plovio je za zadarsku Tankersku plovidbu, ondašnji Jugotanker i neko vrijeme obitelj je živjela u Zadru. Danas živi u Kotoru i ravnatelj je najstarije pomorske škole na Jadranu, osim one u Trstu.

“Čim smo došli kod kolege Perkovića primijetio sam da vrlo slično funkcioniramo, na istoj smo valnoj dužini i imamo istu logiku. U njegovom izlaganju shvatio sam kako imamo i iste pravce razvoja. Zadarska Pomorska škola eminentna je škola od koje se puno toga može naučiti. Ima izuzetno kvalitetno rukovodstvo i jasne pravce razvoja. Ovdje se vidi kako se vodi pravedna briga kako o učeni-

ma, tako i o zaposlenicima što za posljedicu ima kvalitetan proizvod. To je vrlo važno kako za razvoj Zadra, tako i cijele Hrvatske. Moj dojam je da je Pomorska škola u Zadru postavila visoke standarde i svim drugim školama. Drago mi je da i mi u Kotoru idemo tim pravcem i sigurno ćemo u budućnosti još više surađivati”, rekao je Botica.

Nakon Zadra profesori iz Kotora nastavili su put prema Zagrebu gdje će posjetiti Interliber, a posljednja destinacija im je Tehničko-saobraćajna škola u Banjoj Luci.

www.zadarskilist.hr

TV Boka počinje s radom

Dobivanjem dozvole za emitiranje programa od početka studenoga medijski prostor Crne Gore bogatiji je za još jednu novu televizijsku kuću - TV Boku.

“TV Boka je komercijalna privatna televizija, otvorena za saradnju i s opštinama. Emitovanje programa počinje krajem ovoga mjeseca. Biće dostupna auditorijumu u Crnoj Gori preko kablovskih operatera, ali i cijelom svijetu putem Interneta.

Smatramo da je Boka kotorska, kao prostor u kojem je najveći dio kulturno-istorijskog blaga naše zemlje, nedopustivo malo zastupljena u medijima, zato se rodila ideja da se na ovaj način promovišu specifičnosti koje karakterišu naš zaliv.

Želja nam je da kroz moderni informativni i dokumentarni program predstavimo vrijednosti Boke, ali i da ukažemo na probleme sa kojima se suočavaju građani Herceg Novog, Kotora i Tivta.

Također, osnivanje TV Boke i realizacija ovoga projekta u skladu je s trendovima u razvijenim evropskim zemljama gdje se sve više teži regionalizaciji i na takav način organizovanju života. Svakako da će naša programska šema sadržavati i zabavni i sportski program, ali i projekte realizovane u saradnji s televizijama iz regiona i Evrope.

Televizija Boka imat će i svoj internetski info portal, ali pripremamo i vrlo kompleksan projekat web izdanja, koja će funkcionisati praktično kao poseban medij.

Sjedište TV Boke je u Herceg Novom, s predstavničkim punktovima i saradnicima u Kotoru i Tivtu. U početku će u našem kolektivu biti ukupno dvadesetak radnika angažovanih na novinarskim, tehničkim i administrativnim poslovima. Glavni urednik TV Boke je Nebojša Mandić, bivši dopisnik TV vijesti iz Boke kotorske, a predsjednik Upravnog odbora je Stevan Koprivica”, stoji u službenom priopćenju TV Boke.

Radio Dux

TO Kotor nagrada Zlatni Interstas

Turistička organizacija Kotor predstavila se na 20. Interstasu - Međunarodnoj smotri turizma, filma i pejzaža, 16. ITF Cro Međunarodnome festivalu turističkog filma i 12. KEA/EFE-CRO predstavlja-

nju gradova i mjesta za Zlatni cvijet Europe, u razdoblju od 6. do 9. studenoga u Solinu.

Spomenute manifestacije realizirane su u uglednom hotelu President u Solinu u organizaciji svjetskih i europskih federacija turističkog novinarstva, filma i pejzaža, Ministarstva turizma Hrvatske, Hrvatske turističke zajednice, pod pokroviteljstvom grada Solina, kao i pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Hrvatske Ive Josipovića.

“Odlukom Direktorijata manifestacije, predsjednika Evropske Federacije turističkih novinara, Antonia Conte, gradonačelnika grada Solina Blaženka Bobana, kao i predsjednika Uprave Interstasa Vojka Pleštine, dobili smo nagradu Zlatni Interstas 2013. u kategoriji turističkog filma, odlukom žirija festivala dobili smo i nagradu za najbolji scenario turističkog filma ‘Kotor za sva doba’ u režiji Dušana Vulekovića“, rekao je direktor TO Kotor Mirza Krčić.

www.cdm.me

Izvedeni zapisi don Branka Sbutege

U kazalištu „Marina Držića“ u Dubrovniku, 9. studenoga, odigrani su ‘Zapisi iz nevremena’ don Branka Sbutege u izvedbi Trpimira Jurkića.

Zapisi don Branka Sbutege nisu puki dokument vremena, nego zapisi srca. Pa premda ti zapisi nisu dramski tekstovi, nego novinske kolumne, eseji i priče, ipak je svaki od njih, sam za sebe, drama. Drama čovjeka koji duboko proživljava (ne)vrijeme u kojem se zatekao. Zato te riječi pozivaju da ih se izgovori i izgovara uvijek ponovno i da ih se utiskuje u ‘živo ljudsko srce’. Teatar otvara svoj prostor da u svojevrsnoj scenskoj meditaciji progovori riječi ovoga Bokelja, povjesničara umjetnosti, intelektualca, a nadasve župnika Svetog Stasije u Dobroti, posljednjega katoličkog svećenika iz Prčanja.

Izbor tekstova i izvedbu Trpimir Jurkić zaokružio je mišlju: „Ova predstava, ili kako vam drago, željela bi baš to. Te riječi utisnuti u živo ljudsko srce. A sve

one su zapravo zapisi jedne druge istine života koja je mnogo trajnija od svakoga našeg užasa.”

[/dubrovački.hr/](http://dubrovački.hr/)

Posjet Beogradu i Nišu

U travnju 2012. godine u Jošici (Kamenari) Frano Ercegović osnovao je NVO „Zaljev hrvatskih svetaca“. Navedena organizacija bavi se širokim spektrom djelovanja. Uz ostalo, najviše se bavi izletima te čuvanjem kulture, tradicije i običaja Hrvata u Boki kotorskoj.

Od 10. do 15. studenoga delegacija „Zaljeva hrvatskih svetaca“ posjetila je Hrvate u Beogradu i Nišu. Predsjednik NVO-a Frano Ercegović nakon povratka u Kamenare izjavio je da su tijekom boravka u Beogradu posjetili crkve sv. Petra, sv. Ante te crkvu Krista Kralja.

Tijekom posjeta Nišu, u obljetnici 1.700 godina Milanskog edikta, posjetili su župu Uzvišenja Svetog križa koja je ove godine ponovno obnovljena te u kojoj dominiraju mozaici nadaleko poznatog umjetnika Marka Rupnika. Treba istaknuti da se baš u tom razdoblju uspješno završavalo postavljanje orgulja koje je postavio Đurićanin Vlastimir Dabović u istoimenoj crkvi.

Naime, Dabović je stalno zaposlen u Beogradu te je jedan od rijetkih entuzijasta koji može i zna postaviti i osposobiti orgulje. Istaknuo je da je orguljama, njihovom strukturom te sviranjem opčinjen još od dječje dobi, a ta zanesenost traje i danas te je po tome jedan od rijetkih majstora s ovih prostora. Iza njega veći je broj postavljenih orgulja po Srbiji i Crnoj Gori.

Predsjednik Frano Ercegović još je istaknuo da su u svim župama gdje je delegacija boravila sugovornici iskazali interes za unapređenje suradnje, organiziranje uzvratnih posjeta te je iskazana mogućnost poboljšanja poslovnih kontakata. Nezaboravno je bilo druženje s Hrvatima koji volonterski pomažu

u radu u župama i sudjeluju u crkvenim aktivnostima. Dogovoreno je da se prijateljstvo i druženje nastave i prilikom uzvratnog posjeta.

Don Siniša Jozić

Blagdan Krista Kralja

U nedjelju, 24. studenoga, na blagdan Krista Kralja, prigodom završetka liturgijske godine i Godine vjere, u bazilici-katedrali sv. Tripuna kotorski biskup mons. Ilija Janjić služio je pontifikalnu sv. misu uz pjesan „Tebe Boga hvalimo“. Pjevao je mješoviti zbor iz Baške Vode. Na večer, u velikoj dvorani biskupije priređeno je Cecilijansko veče za pjevački dječji i mješoviti katedralni zbor.

Hrvatska rapsodija Maksima Mrvice u Kotoru

U crkvi Svetog Duha 14. studenoga prikazan je dokumentarni film "Hrvatska rapsodija: Maksim Mrvica". Mnogobrojnoj publici obratila se mlada splitska redateljica mr. Bruna Bajić.

„Boka i Kotor su mi nekako posebno u srcu, moji roditelji su se ovdje upoznali, kratko sam ovdje živjela i cijela ova priča koja se stvorila oko filma čini me jako sretnom što sam večeras s vama. Posebno bih zahvalila svojoj majci Žani Bajić koja je producentica ovog filma te slikarica i koja je cijeli ovaj projekt prpratila svojim slikama, zapravo bih ovo nazvala prekrasnom pričom. Zadovoljstvo mi je što sve ovo mogu večeras podijeliti s vama.

Redateljica Bruna Bajić

Riječ je o filmu koji večeras treba predstaviti Maksima Mrvicu, ali još više cilj filma je da vi osjetite dobru energiju. Svi se nekada nađemo u nekom životnom razdoblju kada se zapitamo što smo učinili, istražujemo jesmo li što mogli učiniti drukčije i bolje i shvatimo da uvijek ima nade i da smo svi rođeni s nekom misijom.

Tako je i Maksim, kao i svaki čovjek koji napravi nešto, a svi smo napravili nešto u sklopu svojih mogućnosti, prošao svoju životnu priču i predstavlja mi zadovoljstvo i čast što to možemo podijeliti s vama večeras uz ovaj film”, rekla je redateljica Bruna Bajić.

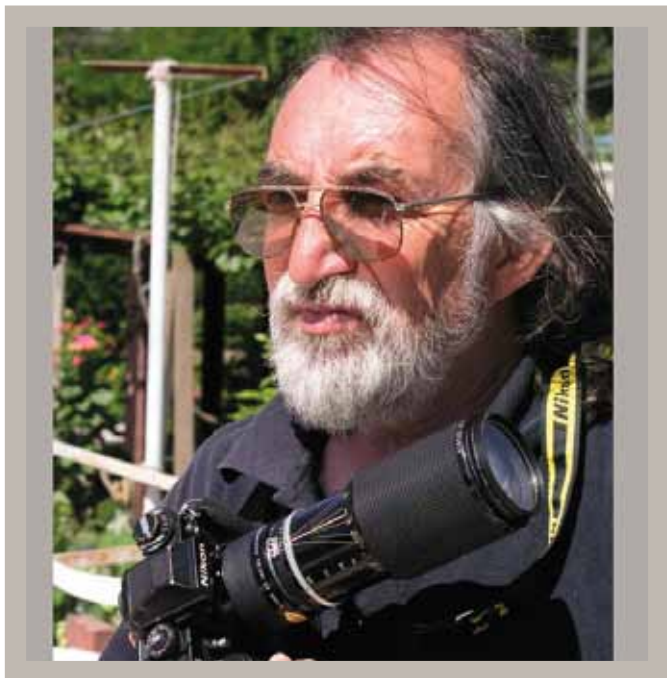
Direktorica ŠOSMO „Vida Matijan” Marina Dulović zahvalila je mnogobrojnoj publici i izrazila zadovoljstvo što se prvi put film prikazuje u Crnoj Gori. „Posebno zahvaljujem našem partneru Radio Duxu s kojim imamo uspješnu suradnju, kao i Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Crnoj Gori koje je omogućilo prikazivanje ovog filma. Film o Maksimu

Mrvici je film o umjetniku koji je postigao planetaran uspjeh spajajući klasičnu glazbu s pop i rock glazbom”, rekla je Dulović.

Film je prikazan u organizaciji Hrvatske krovne zajednice – Radio Dux i Muzičke škole „Vida Matijan” iz Kotora uz potopru Veleposlanstava RH u Crnoj Gori.

Topolica u oku Ante Bakovića

Ante Baković

Prigodom obilježavanja Dana Općine Bar (24. 11.), u dvorani Zavičajnoga muzeja Bar održana je 22. 11. 2013. u nazočnosti više od stotinu Barana (među kojima je bilo i desetak članova naše Podružnice) zanimljiva izložba fotografija "Topolica u oku Ante Bakovića 1977. - 1990.", također uglednoga člana HGD CG - Podružnica Bar. Autori izložbe su NVO "Bar Info" i Foto studio "Petović", a organizator Kulturni centar Bar. Govoreći u ime autora i organizatora, Željko Milović istaknuo je da su ove slike odraz ljepšeg i romantičnijeg Bara kojeg odavno više nema "ili to svima nama izgleda ljepše i romantičnije jer smo bili mlađi". "Na fotografijama su i lokaliteti koji više ne postoje, a koji su činili naša djetinstva i odrastanja, što ovome nostalgičnom putovanju kroz vrijeme daje specifičnu draž", rekao je Milović.

Otvarajući izložbu, predsjednica Skupštine Općine Bar Branka Nikezić rekla je kako je Ante svojim objektivom uvijekovječio svaki događaj, što ga čini nenadmašnim kroničarem grada, koji je uz to fotograf rafiniranog stila i umjetničkog oka te da svaka priča govori za sebe, osobito onim nešto starijim stanovnicima Bara. "Od našeg Ante očekujemo i nastavak ove izložbe odnosno fotopriču o razvoju grada od devedesetih naovamo, a ima se što ispričati", rekla je Nikezić.

Ante Baković rođen je u Splitu 1947. godine. Fotografijom se počinje baviti još u osnovnoj školi u

Prizrenu, kamo se njegova obitelj bila privremeno odselila. Nakon toga, ponovno se vraća u Split gdje profesionalno ulazi u svijet fotografije krajem šezdesetih godina kada su mu prvi radovi objavljeni u Slobodnoj Dalmaciji. Od 1977. godine živi u Baru, od 1986. postaje "slobodni fotograf", a dvije godine kasnije osniva poznati foto-video studio "Yugophoto", koji iz korijena mijenja doživljaj ovog dijela Crne Gore o fotografiji i videospotu kao vizualnoj umjetnosti. Uz Boška Mijovića, bio je i prvi urednik fotografije "Barskih novina" 1981. godine, radeći za ovaj list gotovo tri desetljeća. Od nastanka portala www.barinfo.me stalni je njihov fotograf, gdje je imao i nekoliko on-line izložbi. U 35-godišnjoj karijeri, fotografije Ante Bakovića objavljivali su svi važniji dnevni i revijalni listovi Crne Gore i bivše Jugoslavije.

www.barinfo.me

"Jadran" u objektivu Stevana Kordića

Izložba fotografija posvećena školskom brodu "Jadran" autora Stevana Kordića otvorena je 19. studenoga u Pomorskom muzeju Crne Gore u Kotoru.

Izložba je organizirana u povodu Dana Fakulteta za pomorstvo Kotor i 80. godišnjice školskog broda Jadran.

Autor fotografija Stevan Kordić

Postav izložbe činilo je dvadeset fotografija velikog formata zajedno s pratećim katalogom. Fotografije su nastale tijekom Plovidbe 2012. (Kotor - Bigova - Bar - Kumbor - Kotor) i Plovidbe 2013. (Tivat - Barletta - Bari - Kotor), specijalnog vida praktične obuke studenata Fakulteta za pomorstvo Kotor na školskome brodu Jadran.

Direktorica Pomorskoga muzeja Mileva Pejaković Vujošević rekla je kako je ova izložba pokazala da vrlo uspješno mogu surađivati tri institucije: Fakultet za pomorstvo Kotor, Mornarica Vojske Crne Gore i Pomorski muzej, koji su povezani zajedničkom niti - pomorstvom.

„Obrazovanje, nauka i kultura mogu da grade zajedničku piramidu u gradu koji je od vjekova bio poznat kao pomorska destinacija u kojoj se prožimaju pomorstvo, kultura i kultura minulih epoha”, zaključila je Pejaković Vujošević.

Dekan Fakulteta za pomorstvo Kotor prof. dr. Danilo Nikolić podsjetio je da fakultet slavi 54 godine od osnivanja, Mornarica Vojske Crne Gore 80.

godišnjicu školskog broda “Jadran”, te da je tim povodom priređena izložba fotografija autora mr. Stevana Kordića, posvećena školskom brodu “Jadran”. Nikolić je dodao da izložba ujedno predstavlja i poklon građanima Kotora koji 21. studenoga slave Dan grada.

„Dugujem posebnu zahvalnost posadi Š/B Jadran jer imati ambicioznog fotografa na brodu nije tako jednostavno. Posada je imala strpljenja za želje ambicioznog fotografa i za naše studente koji su došli na brod da steknu znanje koje će im trebati u budućem pozivu. Nadam se da ova izložba neće biti posljednja vezana za ovaj brod i studente Fakulteta za pomorstvo Kotor”, rekao je autor fotografija mr. Stevan Kordić.

Organizatori izložbe su Fakultet za pomorstvo Kotor, Mornarica Vojske Crne Gore i Pomorski muzej Crne Gore Kotor.

U muzičkome dijelu programa nastupila je klapa „Bokeljski mornari”.

Radio Dux

Od Kvarnera pa do lijepe Boke

U povodu Dana općine Kotor, Hrvatsko građansko društvo organiziralo je tradicionalni koncert "Od Kvarnera pa do lijepe Boke" u srijedu 20. studenoga u dvorani Kulturnog centra "Nikola Đurković".

Ljubitelji lijepih nota dalmatinskog melosa i talijanskih kancona imali su priliku uživati u raskošnom vokalu Vivien Galletta, solistkinje Opere „Ivan plemeniti Zajc“ u Rijeci, koju je za klavirom pratio prof. Vladimir Babin, stari znanac kotorske publike, te u pitkim pjesmama vokalno-instrumentalnog ansambla „Lungo mare“ i predivnom vokalu Nade Griner Baldić, koja je prethodne večeri održala i solistički koncert. Koncert pod nazivom „Od Kvarnera pa do lijepe Boke“ već niz godina organizira Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, sa željom da se uz kulturu njeguju mostovi prijateljstva s ljudima jadransko-mediteranskog podneblja. Ovaj koncert je i službeno ušao u program proslave Dana općine Kotor, a njegovi sudionici prenijeli su publici duh i dah Kvarnera i Boke kotorske. Vivien Galletta, koja je 1993. godine bila predstavница Hrvatske na Eurosongu, plijenila je ljepotom glasa i interpretacije poznatih hitova - „Volare“, „Parole“, ali i predivnim ljubavnim songovima „Staduni“ Meri Cetinić, „Dojdi“ Ivice Frlete, dotaknuvši publiku nježnom emocijom. Ansambl „Lungo mare“ izveo je premijerno pjesmu „Lipoto moja“, za koju je tekst napisao i skladao Poli Đurđević, voditelj grupe, a aranžman priredio Duka Martinović. Svi zajedno, uz sudjelovanje publike, pjevali su popularnu „Zasjat će palači“, što je izmamilo buran pljesak i ovacije.

www.dan.co.me

Proslava Gospe od Zdravlja

Ispred crkve nakon mise

Na blagdan Prikazanja Marijina u hramu, 21. studenoga, u crkvi Gospe od Zdravlja ponad Kotora proslavljen je ovaj stari crkveni blagdan, koji se na području koje je nekada bilo u sastavu Mletačke Republike slavi kao blagdan Gospe od Zdravlja. Prva sv. misa bila je ujutro u 5 sati i sudjelovalo je više od 80 vjernika. Svečano liturgijsko slavlje u 10 sati predvodio

Broj žiro računa na koji će se uplaćivati je 535 – 12616 – 61 kod Prve banke, a račun je transparen-

Ova crkva sagrađena je u XV. stoljeću, bdije nad gradom, podsjećajući da za njegovu zaštitu nisu dostatne moćne zidine, već je potrebna i Božja pomoć uz Marijin majčinski zagovor.

„Šjore od mota” su humanitarna NVO koju čine: Danica Ivović, Vjera Rašković, Dijana Saveljić, Kristina Milić, Renata Bućin i Radmila Radulović - žene okupljene s ciljem da daju svoj doprinos razvoju kotorske Općne i njezinih građana uz kulturne, razvojne i humanitarne akcije.

Boje, zvuci i okusi Dalmacije u Podgorici

Podgorička podružnica Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore nastavila je projekt "Boje, mirisi i okusi Hrvatske". Projekt obuhvaća više manifestacija u Podgorici, na kojima će biti prezentirane kulturne i etnografske vrijednosti Hrvatske kao nove članice EU-a. Prirodne ljepote, kulturne, etnografske i kulinarske specifičnosti regija predstaviti će se video prezentacijama, muzikom i gastronomskim ugođajem. Ove manifestacije imaju cilj popularizirati Europsku uniju kao jedinstven kulturni prostor čiji dio je Hrvatska, a čemu teži i Crna Gora. Također, pridonijet će povezivanju Crne Gore i Hrvatske te očuvanju kulturnoga identiteta hrvatske dijasporu u glavnome gradu.

Prva manifestacija "Boje, mirisi i okusi Slavonije i Baranje" uspješno je održana u lipnju i prpratila je ulazak Hrvatske u EU. Drugu manifestaciju u sklopu ovog projekta, promociju boja, mirisa i okusa Dalmacije, Podružnica Podgorica organizirala je 23. studenoga u hotelu "M. Nikić" u Podgorici.

Gosti su na ulazu ponuđeni suhim smokvama i bajamima kako je običaj u Konavlima. Na samome početku goste je pozdravila predsjednica Podružnice dr. Svjetlana Žeković. Ona je zahvalila svima i istaknula zadovoljstvo zbog velike posjećenosti. „Prvu manifestaciju, u sklopu ovog projekta, održali smo u lipnju ove godine, kao svečanost prigodom ulaska Hrvatske u Europsku uniju. Tada smo promovirali Slavoniju i Baranju, a večeras ćemo Dalmaciju”, rekla je dr. Žeković. Nakon toga je interpretirana neslužbena himna dalmatinske regije „Dalmatino povišću pritrujena” uz prijevod sa starodalmatinskoga narječja, u obradi Rodoljuba Delina.

Kroz dalmatinske gradove i ljepote hrvatskih otoka goste je slikovno proveo Marin Čaveliš, koji je video prezentacijom interpretirao razne zanimljivosti vezane uz Dalmaciju, kako u prošlosti, tako i u sadašnjosti. Nakon uživanja u ljepotama arhitekture i prirode Dalmacije, gosti su osjetili miris i kušali okuse kulinarskih specijaliteta dalmatinskoga kraja. Za zvuke Dalmacije pobrinule su se klape Jadran i Moderato Kantabile na čelu s prof. Andreom Orlanom.

Uz mnogobrojne posjetitelje, manifestaciji su nazočili: Ivana Sutlić-Perić, veleposlanica Republike Hrvatske u Podgorici, Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, Tripo Schubert, član Upravnog odbora HGDCG-a, don Janez Mirtek, podgorički župnik, kao i članovi Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore. Također, skupu su se odazvali i diplomatski predstavnici Bosne i Hercegovine, Srbije i Makedonije. Manifestaciju su uveličali svojom nazočnošću i crnogorski književnici: Mladen Lompar, Sreten Asanović i Milorad Popović.

Projekt se nastavlja u sljedećoj godini s dvije manifestacije. Na prvoj će biti prezentirani Zagreb i Hrvatsko zagorje, a na drugoj Kvarner i Istra.

“Kotorski gušti” zatvorili kruzing-sezonu

Turisti s putničkog broda „Pacifik Princess“, koji je zatvorio kruzing-sezonu u Kotoru, imali su priliku uživati u maloj fešti koju su pod nazivom „Kotorski gušti“ njima u čast, na platou pokraj fontane, priredili članovi karnevalske grupe „Karampana“. Brod sa 617 putnika iz Europe, Amerike, Japana i s 364 člana posade pod zastavom Bermuda doplovio je iz Pireja, a isplovio za Veneciju. U predivnim kostimima „Arlekini“, „Marijači“, „Flamingosi“, „Venecija“, „Toreador i Španjolka“, „Kotorska vlastela“, čak i Djed Mraz, članice „Karampane“ su uz bokeške melodije dočekivale turiste za trpezom s raznovrsnim kotorskim delicijama, dijelile im mape Kotora i propagandni materijal. Iz Škotske su došle Jun i Margaret, koje su oduševljene dočekom i pomalo

iznenađene besplatnim poslužanjem jer su, kažu, naviknule da se posvuda sve plaća.

“Oduševljene smo. Nismo očekivale ovo. Maske su sjajne. Uživamo u slatkim i slanim pecivima, pršutu... Vino je predivno. U Škotskoj imamo dosta sličnu hranu, ali ovi specijaliteti su puno ukusniji. O ovome ću pričati mojoj porodici, imam tri kćerke i petero unučadi, a Margaret ima dvanaestero djece i dvoje unučadi, koji će također doći kod vas”, rekla je Jun.

NVO „Karampana“ organizirala je manifestaciju „Kotorski gušti“ u suradnji s Općinom Kotor, gdje su konkurirali s projektom i dobili sredstva koja će utrošiti u promoviranje grada.

“Iskoristili smo dolazak posljednjeg broda za ovu sezonu da bismo napravili ovu malu feštu. Donijeli smo neka domaća jela i svaka od nas je ponešto spremila. Štampali smo flajere sa kulturno-zabavnim dešavanjima od februara do novembra, od festivala, ribarskih večeri i papalada, do karnevala i maskembala i dijelimo ih turistima. Potrudili smo se da ljudi sa broda vide da je Kotor, iako mali, veoma živ grad”, rekla je Angelina Janković, članica „Karampane“.

Slična organizirana promocija u povodu završetka jedne uspješne kruzing-sezone bila je i 22. studenoga, kad je na vezu u kotorskoj luci bio „Celebrity“, a potporu vrijednim ženama dala je i Turistička organizacija.

www.dan.co.me

Rekordna sezona Luke Kotor

Za Lukom Kotor je uspješna glavna nautička sezona koja je završena 25. studenoga isplovljavanjem posljednjega ovogodišnjega velikog kruzera – 180 metara dugog broda „Pacific Princess” pod zastavom Bahama. Do početka sljedeće sezone sredinom ožujka 2014. godine, u luci drevnoga grada nastavit će redovito dolaziti dva mala putnička broda – „Athena” i „Artemis”, a sljedeće ljeto Luka Kotor imat će s novu upravnu zgradu, kao i moderni putnički terminal, čija je gradnja počela ovih dana.

Inače, u razdoblju od 1. siječnja do 25. studenoga ove godine, u Luku Kotor uplovilo je 384 putničkih brodova što je 13,9 posto više nego u usporednom razdoblju lani, kao i 1.446 jahti što je 3,1 posto bolji rezultat nego prošle godine. Broj putnika koji su brodovima i jahtama ove godine stigli u Kotor iznosi 316.623, što je za čak 29,6 posto više nego lani.

Mjereno na skali od 1 do 5, prosječnu ocjenu koju su putnici i posade brodova i jahti, koji su se ove godine vezivali na rivi ili sidrili ispod Staroga grada, dali poduzeću „Luka Kotor” iznosi 4,6.

Usluge pomorske pilotaže dobile su prosječnu ocjenu 4,75, vez broda 4,6, s koliko je ocijenjen i rad agencija. Istu prosječnu ocjenu ostvarila je i kategorija „korespondencija i rješavanje problema”, dok su sigurnost i kvaliteta lučkih usluga dobili prosječne ocjene od po 4,65.

Siniša Luković /Radio Dux/

Vjerska tribina

Dana 28. studenoga u prepunoj bazilici-katedrali sv. Tripuna, prigodom obilježavanja 1.700 obljetnice Milanskog edikta, predavanje je održao prof. dr. Stjepan Krasić O. P., koji je govorio na temu „Historičnost Milanskog edikta iz 313. - povijest i legenda”. Nakon predavanja i diskusije priređena je prezentacija jednog od najljepših baroknih raspela istočnojadranske obale, poznatoga mletačkog kipara Andree Brustolona. Ovo raspelo čuva se u župnoj crkvi na Prčanju. Sredstva za njegovu restauraciju, koja je obavljena u kotorskome restauratorskom zavodu, donirala je autonomna regija Venezia Friuli Giulia.

Picigin proglašen nematerijalnom kulturnom baštinom

Ministarstvo kulture RH pobrinulo se da se picigin, igra iz plićaka sa splitskih Bačvica, nikada ne zaboravi. Naime, Ministarstvo kulture proglasilo je picigin nematerijalnom kulturnom baštinom pa je tako ta morska igra koja je sinonim suvremenog Splita dobila sustav mjera zaštite kojima će se ovo dobro hrvatske kulture štititi od opasnosti nestajanja i uništenja senzibiliziranjem javnosti i promicanjem ove društvene igre na turnirima, uz pomoć elektroničkih medija, videozapisa i slično.

U obrazloženju ove odluke Ministarstvo navodi kako je picigin nastao početkom 20. stoljeća u Splitu i smatra se najsplitskijom igrom, no zbog svoje atraktivnosti brzo se proširio po čitavoj hrvatskoj obali, ali i šire. Danas se najviše igra u srednjoj Dalmaciji, ali i u unutrašnjosti zemlje gdje je posebno naveden Osijek.

Fenomen ove autentične igre najbolje potvrđuje da se igra ljeti i zimi. Ne samo to, picigin igraju svi, od djece do onih najstarijih, od učenika, studenata, radnika, profesora, inženjera do umirovljenika.

www.slobodnadalmacija.hr

Definicija braka ulazi u Ustav Hrvatske

Na referendumu održanom 1. prosinca građani Hrvatske izglasovali su da se hrvatski Ustav dopuni definicijom braka kao životne zajednice muškarca i žene. Prema podacima s biračkih mjesta, 65,76 posto izašlih građana glasovalo je za ustavno definiranje braka kao zajednice muškarca i žene, dok je 33,63 posto izašlih građana glasovalo protiv unošenja u Ustav takve definicije. U dvije županije – Istarskoj i Primorsko-goranskoj – opcija „protiv“ dobila je više glasova nego opcija „za“, a primjerice u Zagrebu opcija „protiv“ minimalno je izgubila. Sjeverozapadna Hrvatska – Varaždin i Čakovec – također su u nadmoćnom postotku glasovali „protiv“. Već tijekom glasovanja predsjednik Ivo Josipović najavio je da ova referendumska odluka, nakon što bude unesena u Ustav, neće imati neke značajnije posljedice u stvarnome životu. U prvome komentaru

ru nakon objavljivanja rezultata Josipović je rekao da "za one koji su pratili situaciju, ovaj rezultat nije iznenađenje". Premijer Zoran Milanović najavio je da vrlo brzo kreće u proceduru Zakon o životnom partnerstvu, koji će LGBT zajednicama dati sva prava osim mogućnosti posvajanja djece i naziva „brak“.

Svečano proslavljen blagdan sv. Nikole

U čitavoj Kotorskoj biskupiji svečano je proslavljen blagdan sv. Nikole kojega srednjovjekovna hagiografija naziva „Terra marique gloriosus“ na moru i zemlji slavan. Osobito je bilo svečano u onim crkvama koje su posvećene ovom svecu koji pripada zajedničkoj tradiciji Crkve zapada i istoka a čije se moći čuvaju od godine 1087. u talijanskom gradu Bariju. Kotorska je biskupija od 1172-1828. bila podložna nadbiskupu u Bariju te je kult ovog sveca bio osobito snažan u Kotoru. Njemu je u čast u ovom gradu bilo posvećeno pet crkava uključujući i današnju pravoslavnu crkvu sv. Nikole koja je sagrađena na temeljima dominikanske crkve sv. Nikole početkom XX. stoljeća. Svečanu svetu misu u bazilici katedrali služili su fra Filip Karadža franjevac iz samostana sv. Klare kao i don Ante Dragobratović župnik crkve sv. Mateja u Dobroti. Između ostalog fra Filip je naglasio „slavimo našeg zaštitnika svetog biskupa Nikolu koji je rođen u Siriji i živio sredinom IV. stoljeća. Sv. Nikola je svetac obiju Crkava, svetac nepodijeljenog kršćanstva. On je spona

istoka i zapada, što govori da jedino nas može ujediniti pored naše duhovnosti poziv na svetost na koju smo svi po sakramentu krštenja pozvani. U molitvi vjernika molilo se sv. Nikolu za grad Kotor koji već stoljećima iskazuje poštovanje sv. Nikoli. Grad čija je povijest pisana na moru, grad u kojem više od jednog milenija djeluje bratovština pomoraca pod zaštitom sv. Nikole i sv. Tripuna. Molilo se da Kotor uvijek bude grad suživota i prijateljstva među ljudima, grad širokih horizonta kao što je široka i beskrajna pučina koja mu je izvorom života bila. Nakon svete mise uz prigodni program i recitacije djeci je podijeljeno 250 prigodnih darova. Nekoliko stotina djece, roditelja i vjernika ispunili su katedralu kao prigodom najvećih blagdana. Nazočili su članovi Bokeljske mornarice, članovi udruženja pomorskih kapetana i strojara, kao i profesori pomorskog fakulteta, pjevao je zbor sv. Tripuna.

Četvrta godišnjica uspješnog rada Radio Duxa

Jedini elektronički medij Hrvata u Crnoj Gori, Radio Dux, 6. prosinca obilježio je četvrtu godišnjicu rada. Tom prigodom redakciju je posjetila

BISERNICE BOKE NASTUPILE U TROGIRU

Po četvrti put u Trogiru je održana Bakalarijada, međunarodna manifestacija koju su u hotelu Medena organizirale zadruga Rašeljka i udruga Velur. Svrha manifestacije je pripremanje jela od bakalara uz izvorne domaće začine i priloge. Tu prednjači ljubitovački bijeli luk kao prepoznatljiv brand, ekstra-djevičansko maslinovo ulje, peršin, crveni luk, vino, prošek, med i krumpir.

Manifestacija je otvorena 7. prosinca dolaskom dviju kočija. U jednoj su bili sveti Nikola i jedna rođena Švedanka, udana u Vinišćima a nosili su torbe suhog bakalara. U drugoj su bili Prijatelji oj-

veleposlanica Hrvatske u Crnoj Gori Ivana Sutlić Perić koja je razgovarala s direktorom Radio Duxa Miroslavom Marušićem, predsjednikom Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum” koja je osnivač radija Adrijanom Vuksanovićem i predsjednikom Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimirom Dekovićem.

„Čestitam vam ne samo četiri godine opstanaka u jako izazovnim uvjetima, već i vrhunskog rada, s obzirom na malu ali vrhunsku ekipu koju imate”, rekla je veleposlanica Sutlić Perić ističući da „novinarstvo nije profesija, već dijagnoza”. Ona je naglasila značaj značaj Radio Duxa i njegova internetskog portala za informiranje kako pripadnika hrvatske manjine u Crnoj Gori, tako i najšire crnogorske javnosti o problematici koja se odnosi na te nacionalne zajednice, poželjevši da ta radio postaja uskoro poveća svoju čujnost u Boki kotorskoj gdje živi najveći broj Hrvata u Crnoj Gori.

kalice iz Kaštela u narodnim nošnjama a nosili su četiri kruha pečena ispod peke i četiri bukare crnog vina.

Tijekom jutra organizirana su natjecanja u kuhanju za tri kategorije: profesionalce, učenike i amaterere. Dok su se odvijala natjecanja bilo je i stručnih predavanja o ljekovitosti luka, maslinovog ulja i o sljublivanju vina s jelima od bakalara. Predstavljen je i poseban recept pod nazivom KUL što skraćeno znači: kombinacija ulja i luka. Otvoreni su i prodajni štandovi gdje se moglo kupiti češnjaka, maslinovog ulja, vina, likera, suhih smokava, trogirskih rafiola, proizvoda od sira i raznih suvenira.

Jedan od organizatora Ivan Marjanica iz zadruge Rašeljka rekao je da je cilj ove manifestacije promocija hrvatskih proizvoda, ali i promocija kuharske struke, koja je bitna za turističku zemlju poput Hrvatske koja stremlji produženju turističke sezone.

Tijekom poslijepodneva proglašeni su pobjednici kuharskih natjecanja, nastupio je KUD Ante Zaninović iz Kaštela i već spomenuti Prijatelji ojkalice. Kao posebni gosti trogirskoj publici su se predstavile Bisernice Boke, ženska klapa iz Kotora koja je u Trogir došla u ime Hrvatskog građanskog društva Crne Gore Kotor. Osim što su tijekom jutra pjevale a capella, na večer su nastupile serijom šlagera čime su oduševile publiku. Međutim, nisu Kotoranke samo pjevale, njihova voditeljica Vlasta Mandić natjecala se u kuhanju i osvojila je brončanu nagradu. Iako amaterka i po struci arhitektica, Vlasta Mandić je nagradu primila u kategoriji profesionalnih kuhara. Svoju strast prema kuhanju je već i ranije iskazala objavljivanjem kuharice Bokeška kuhinja, a nagradu je primila iz ruku Ante Stipčića, gradonačelnika Trogira.

Nazdravilo se pjenušcem Misal iz Poreča a manifestacija je završila svečanom večerom kada je bio poslužen bakalar na bijelo i na brudet, a za desert glasoviti trogirski rafioli. Na kraju se zaplesalo uz band Cima, a s organizatorom dogovorila veća nazočnost Hrvata iz susjednih zemalja na idućem susretu, dogodine.

2. 11. 2013. *Skupština Koalicije NVO - Saradnjom do cilja*

HGD CG je član Koalicije NVO „Saradnjom do cilja“, koja je održala Skupštinu 2. studenoga u Podgorici. Na Skupštini je u ime HGD CG bio prisutan Marin Čavališ, potpredsjednik Podružnice Podgorica. Usvojen je godišnji izvještaj o radu i financijski izvještaj. Glavno pitanje bilo je kašnjenje u razmatranju projekata iz nevladinog sektora na raspisani natječaj za raspodjelu dijela sredstava od igara na sreću. Zahtijevalo se od Vlade da do kraja ove godine stvori potrebne uvjete za punu primjenu Zakona o NVO u dijelu financiranja NVO-a.

Predsjedavajući Skupštine

U Koaliciji se oštro protive prijedlozima da se sredstva namijenjena za financiranje projekata nevladinih organizacija za 2013. godinu „deponiraju“ i tako se zaustavi aktualni natječaj Komisije za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću.

Učesnici Skupštine

„Tražimo da se raspodjela sredstava u cjelini izvrši na zakonit način do kraja ove godine u skladu s Pozivom za dostavljanje programa i projekata koji je Komisija objavila u kolovozu 2013. godine i propisima koji uređuju rad Komisije za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću“, priopćeno je iz Koalicije NVO-a **„Saradnjom do cilja“**.

Na sjednici ove Koalicije izvršene su i izmjene Statuta kojima je dijelom internih pravila postao i Kodeks nevladinih organizacija, na osnovi kojih je svaka članica Koalicije dužna dostavljati do 1. srpnja tekuće godine godišnji izvještaj o radu i pregled prihoda za prethodnu kalendarsku godinu. Izvještaji o radu članica Koalicije bit će objavljeni na internetskoj stranici Koalicije, a organizacijama koje ne ispune ovu obvezu prestaje članstvo u Koaliciji.

O primjeni Kodeksa brinut će se Etički odbor u čijem sastavu su: Biljana Zeković (SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Podgorica), Mladen Španjević (Evropski omladinski centar - Bijelo Polje), Marta

Andelić (NVO Adria - Bar), Vasilije Tešović (NVO Tara - Pljevlja) i Dejan Tmušić (Udruženje paraplegičara Cetinje).

Koalicija NVO – „Saradnjom do cilja“ trenutno okuplja 117 nevladinih organizacija registriranih u Crnoj Gori. Osnovni ciljevi Koalicije su unapređenje okvira za razvoj i rad nevladinog sektora u Crnoj Gori, unapređenje odnosa s Vladom Crne Gore, lokalnom samoupravom, Skupštinom Crne Gore i privrednim subjektima te poboljšanje programske i financijske transparentnosti rada nevladinog sektora.

8. 11. 2013. IPA - projekt prekogranične suradnje CG - RH

Na osnovi objavljenoga trećega javnog poziva 27. rujna za dostavljanje prijedlog projekata u sklopu prekograničnog programa Hrvatska – Crna Gora 2007. - 2013., za bespovratna sredstva iz pretprijetnog fonda IPA-e, HGD CG će u zajednici s dubrovačkom razvojnom agencijom DURA aplicirati projekt **„Mladi, čuvari baštine putovima kulture i tradicije u prekograničnom području Hrvatske i Crne Gore“**. U ime HGD CG za izradu i realizaciju projekta zadužena je Dijana Milošević, članica Upravnog odbora.

U prostorijama HGD CG održan je konzultativni sastanak predstavnika DURE, Ena Soprano, predstavnika Folklornog ansambla „Linđo“ iz Dubrovnika, Folklornog ansambla „Nikola Đurković“ iz Kotora, Dječjeg vrtića „Radost“ i Osnovne škole „Narodni heroj Savo Ilić“ iz Kotora.

**Učesnici IPA projekta iz
Kotora i Dubrovnika**

Tijekom duljeg konstruktivnog razgovora usuglašena su stajališta oko odabira funkcionalnog lider aplikanta i koaplikanata, dogovorena je mjera za koju će se aplicirati projekt, razmijenjene su osnovne ideje projekta i određene konkretne smjernice planiranja projekta.

Predviđeno vrijeme trajanja projekta je dvije godine, a glavni cilj projekta je pridonijeti ponovnoj suradnji i uspostavljanju prekograničnih veza i poboljšanju kvalitete života u prihvatljivim područjima projekta. Poseban cilj ove akcije je da se ponovno uspostavi kulturna suradnja između kulturnih institucija i ustanova uključenih u prekograničnom području nizom aktivnosti koje se fokusiraju na zaštitu tradicionalne narodne kulture i prenošenja tradicije na mlade.

Rok za dostavu projektnih prijedloga je 13. prosinca 2013. godine.

**8. 11. 2013.
Promocija monografije
HGD CG u Kotoru**

Promoteri Monografije

Mandolinski orkestar

U koncertnoj dvorani muzičke škole „Vida Matjan“ - crkve sv. Duha održano je prvo predstavljanje monografskog izdanja HGD CG. O knjizi su govorili Tripo Schubert, prvi predsjednik, dr. Ivan Ilić, predsjednik s najduljim mandatom i Mirko Vičević, aktualni predsjednik. Skupu se obratio i autor Darijo Musić. U zabavnome programu sudjelovao je mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“, kazališna sekcija HGD CG „Petar

Tomas“ i sastav „Lungo mare“. Prezentaciju je vodila Dolores Fabijan.

**14. 11. 2013.
Gostovanje Darija Musića
na Radio DUX-u**

Dario Musić, vanjski suradnik HGD CG, autor monografskog izdanja HGD CG 2001. - 2012., gostovao je u emisiji „Tragom Hrvata Boke i događaja“. „Na monografiji sam radio više od dvije godine, bilo je teško odlučiti, selektirati što objaviti, a što izostaviti jer je sve važno. Monografija je zaista dokument jednog vremena i djelovanja Društva s mnogobrojnim fotografijama na 250 stranica. Imamo od prvog dana sačuvanu kompletnu dokumentaciju zajedno s fotografijama. Cilj je bio da obuhvatimo događaje odnosno ne samo rad HGDCG, već i HGI-ja, HNV-a i Radio Duxa. Cijeli materijal obuhvaća povijesni rad hrvatske zajednice u tom razdoblju“, rekao je uz ostalo D. Musić.

Intervju Radio Dux

18. 11. 2013.

Promocija monografije u Tivtu

Promoteri Monografije

Uz dobru posjećenost u Hrvatskome domu u Donjoj Lastvi održano je predstavljanje monografskog izdanja HGD CG. O radu Društva govorili su Tripo Schubert i Mirko Vičević, a u ime autora Darija Musića izlaganje je pročitao Ljerka Sindik, predsjednica Podružnice Tivat. U zabavnome programu sudjelovao je mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“, kazališna sekcija HGD CG „Petar Tomas“ i sastav „Lungomare“. Prezentaciju je vodila Dolores Fabijan.

Kazališna sekcija Petar Tomas

20. 11. 2013.

Od Kvarnera pa do lijepe Boke

U povodu Dana općine Kotor Hrvatsko građansko društvo organiziralo je tradicionalni koncert „Od Kvarnera pa do lijepe Boke“ u dvorani Kulturnog centra „Nikola Đurković“.

Na koncertu je nastupio sastav „Lungomare“ iz Kotora, a gosti večeri bili su Vivien Galletta uz pratnju pijanista Vladimira Babića iz Rijeke te Nada Griner Baldić iz Kotora.

21. 11. 2013. Dan općine Kotor

Kao dobitnici nagrade „21 Novembar“ pozvani smo da budemo prisutni na svečanoj sjednici Skupštine općine Kotor koja se održala u koncertnoj dvorani „Vida Matjan“ - crkvi sv. Duha. Sjednici i pratećim manifestacijama nazočio je Tripo Schubert.

Proslava Dana opštine Kotor

23. 11. 2013. Boje, mirisi i okusi Dalmacije

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Podružnica Podgorica, organizirala je drugi dio projekta koji je nazvala „Boje, mirisi i okusi Hrvatske“. Ovog puta predstavljene su kulturne i etnografske vrijednosti Dalmacije. „Ove manifestacije imaju cilj da populariziraju Europsku uniju kao jedinstveni kulturni prostor čiji dio je i Hrvatska, a čemu teži i Crna Gora, zatim da pridonesu povezivanju Crne Gore i Hrvatske i očuvanju kulturnog identiteta hrvatske dijaspor

Brojna publika na prezentaciji

u glavnome gradu“, istaknula je predsjednica dr. Svjetlana Zeković.

Na manifestaciji su bili prisutni u ime središnjice HGD CG Tripo Schubert, Dijana Milošević i Ljerka Sindik, članovi Upravnog odbora.

3. 12. 2013. Kadrovska obnova Podružnice Herceg Novi

U prostorijama PZP održan je sastanak jednog dijela aktivista iz Herceg Novog s ciljem da kadrovski inoviraju sastav Uprav

Rukovodstvo HGD sa novim članovima UO

nog odbora podružnice koji zbog subjektivnih razloga ne funkcionira. Izabran je Upravni odbor od šest članova, u sastavu: Sanja Crnić, Zdravko Pograjc, Danijela Roca - iz Herceg Novog, Vinko Martić i Frano Ercegović - iz Kamenara i Milka Heinert - iz Baošića. Za predsjednika je izabrana Sanja Crnić, a za tajnicu Danijela Roca.

3. 12. 2013. Promocija monografije u Herceg Novom

Promocija u Herceg Novom

Podružnica HGD CG - Herceg Novi organizirala je promociju monografije HGD CG 2001. -2012. u dvorani Park. O knjizi su govorili Tripo Schubert, Mirko Vičević i autor Dario Musić, a u ime odsutnog dr. Ivana Ilića izlaganje je pročitala Sanja Crnić, predsjednica podružnice. Na videozapisu je prikazana aktivnost Društva preko fotografija koje se nalaze u Monografiji. U glazbenome dijelu programa prisutnima se pred-

stavio mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“ s tri kompozicije.

7. 12. 2013. Bakalarijada u Trogiru

Bisernice Boke

Zadruga „Rašeljka“ i Udruga „Velur“ iz Trogira organizirali su 4. međunarodnu bakalarijadu u hotelu „Medena“ - Seget Donji (pokraj Trogira). Manifestacija se sastoji od pripremanja jela od bakalara uz izvorne domaće začine i priloge. Na kraju natjecanja dodijeljene su nagrade za sljedeće kategorije: kuhari profesionalci, kuhari učenici i kuhari amateri. Na ovu manifestaciju pozvani su i predstavnici HGD CG, koje će zastupati klapa „Bisernice Boke“, a koja je sastavni dio projekta „Bokeljska priča“. Voditeljica klape i autorica „Bokeške kužine“ Vlasta Mandić natjecala se u kategoriji „kuhari amateri“.

Donacija knjiga don Dejana Turze Hrvatskoj knjižnici „Ljudevit Gaj“

Don Dejan Turza, nekadašnji upravitelj župe sv. Roka, prilikom službenoga posjeta Hrvatskome nacionalnom vijeću Crne Gore, u nedjelju, 3. studenoga, uručio je poklon - donaciju knjiga Hrvatskoj knjižnici „Ljudevit Gaj“. Među više od dvije stotine knjiga, tu su vrijedna izdanja „Kršćanske sadašnjosti“, „Verbuma“, „Glasa Koncila“, kao i cjelokupna naklada „Karmelskog niza“. Zahvaljujući vrijednoj donaciji don Dejana Turze čitaonica „Ljudevit Gaj“ bogatija je za vrijedna izdanja iz povijesti, teologije i književnosti, primjerice Shakespearea, Šenou, Rousseaua itd.

Don Dejan Turza, nakon posjeta Hrvatskome nacionalnom vijeću, u izjavi za Radio Dux ističe univerzalne vrijednosti crkve: „Crkva je uvijek bila uz svoj narod i to na svim razinama. U njoj ima mjesta za sve, i za one koji intelektualnim naporima traže i slave Boga, kao i za one koji u jednostavnosti srca slave Gospodina.“

Forum hrvatskih manjina 2013.

Na skupu su kao predstavnici Hrvata s prostora Crne Gore sudjelovali Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, i don Dejan Turza, povjerenik Kotorske biskupije zadužen za pastoral braka i obitelji. Zvonimir Deković održao je izlaganje na temu „Stanje i perspektive“, a don Dejan Turza predstavio je rad prof. dr. Milenka Pasinovića pod nazivom „Demografske karakteristike“. Forum je pratila i predstavnica Veleposlanstva Republike Crne Gore Ana Zeković.

Hrvatska matica iseljenika u Zagrebu 22. studenoga organizirala je stručni skup „Forum hrvatskih manjina 2013.“, na kojemu su se okupili predstavnici hrvatskih manjina iz Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije, kao i predstavnici nadležnih državnih tijela i institucija Republike Hrvatske. Tema ovogodišnjega skupa je „Hrvatske manjine u Europi i rezultati zadnjega popisa stanovništva - stanje i perspektive“. Na Forumu se vodio dijalog o aktualnome demografskom stanju i prostornoj razmještenosti hrvatskih manjina u europskim državama te o mogućnostima rješavanja demografskih problema.

Pozdravnu riječ na otvorenju Foruma održao je mr. sc. Marin Knezović, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika. Glavni izvjestitelj i moderator skupa bio je dr. sc. Robert Skenderović, predsjednik Znanstvenog vijeća Hrvatskoga instituta za povijest, koji je otvorio Forum Izvješćem o aktualnom demografskom stanju u manjinskim zajedni-

cama i mogućnostima njegova poboljšanja, nakon čega su uslijedila izvješća predstavnika manjinskih zajednica, a zatim i rasprava sudionika skupa. Organizatorica održanoga Foruma bila je Marija Hećimović, dipl. iur., rukovoditeljica Odsjeka za autohtone hrvatske manjine.

POSJET CRKVI HRVATSKIH MUČENIKA I SUSRET S MONS. TOMISLAVOM ROGIĆEM

Tijekom radnog posjeta Zagrebu u povodu sudjelovanja na stručnome skupu "Forum hrvatskih manjina 2013." Zvonimir Deković obavio je posjet Crkvi hrvatskih mučenika na Udbini. Don Dejan Turza, sutomorski župnik, ugovorio je sastanak s mons. Tomislavom Rogićem, rektorom svetišta, i tom prigodom nakon razgovora razmijenjeni su prigodni darovi u znak suradnje i zajedništva. Mons. Tomislavu Rogiću uručene su knjige s temama iz Boke kotorske: Baštinske teme - prof. Vinicija Lupisa, Prilog povijesti Hrvata Gornje i Donje Lastve - prof. dr. Đure Vidmarovića i Sidrišta zavičaja - grupa autora iz Boke. Rektor svetišta Crkve hrvatskih mučenika mons. Tomislav Rogić poklonio je repliku Zlatnog križa krbavskih biskupa predsjedniku HNV-a Zvonimiru Dekoviću kao znak sjećanja na prvi posjet Hrvata iz Crne Gore ovome svetištu.

Sa bajramske svečanosti u Tivtu

Uručivanje poklona mons. Tomislavu Rogiću

SASTANAK S PRVOM TAJNICOM VELEPOSLANSTVA CG U RH

Na marginama Foruma, delegacija Hrvata iz Crne Gore susrela se i s prvom tajnicom Veleposlanstva Crne Gore u RH Anom Zeković.

SUSRET S ISUSOVAČKIM PROVINCIJALOM TUSTONJIĆEM

Na ranije iskazanoj inicijativi prilikom sastanka predsjednika HNV-a i odvjetnika Tomislava Brguljana, inače Prčanjanina koji sada živi u Rijeci, a u sklopu službenoga posjeta predsjednika HNV-a Zagrebu i sudjelovanja na Forumu manjina, dogovoren je susret s provincijalom Hrvatske pokrajine družbe Isusove, paterom Antom Tustonjićem. Razgovor je vođen na temu mogućnosti otvaranja srednje obrazovne ustanove u Crnoj Gori.

Tustonjić, Brguljan, Deković

Hommage Viktoru Vidi

Viktor Vida

U organizaciji Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina i suorganizaciji Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Narodnoj biblioteci "Radosav Ljumović" u Podgorici 25. studenoga održan je hommage u povodu stogodišnjice rođenja hrvatskoga književnika, Peraštanina, Viktora Vide.

Prvi govornik na književnoj večeri bio je zasigurno najbolji poznavatelj djela Viktora Vide u Crnoj Gori.

Vlatko Simunović, novinar i izdavač iz Podgorice, veliki poznavatelj djela Viktora Vide govorio je o Vidinu životu, pjesništvu i značaju. On je istaknuo da su Perast i Boka kotorska, središnja tematika njegova stvaralaštva. "Iz svog napuklog srca hrvatskog emigranta, koji je ostao u Argentini jer nije želio živjeti u komunizmu, veličao je motive rodnog kraja, s neizbježnom sjetom, ganućem, melankolijom i žalom. Prevelika tuga zbog napuštanja rodne Boke na kraju ga je i odvela u preranu i svojevolumnu smrt."

Viktor Vida pripada hrvatskoj književnosti i jedan je od najsugestivnijih i najreprezentativnijih figura hrvatske lirike XX. stoljeća, ali Crna Gora se može i treba ponositi činjenicom da je po mjestu rođenja i po tematskim uporištima njegova pjesništva jedna od njegovih dviju domovina. Simunović je ponovno spomenuo inicijativu da se Vidini posmrtni ostaci prenesu u rodnu mu Boku, što su pozdravili i sudionici i publika.

O Vidinu proznom stvaralaštvu, smatrajući da je nepravedno zanemareno, govorio je mr. Miomir Abović, profesor književnosti iz Tivta. Posebno se osvrnuo na njegove mnogobrojne eseje, o Boudelaireu, Bachu, Valeryju, Eluardu, Da Vinciju, da spomenemo samo neke, te hu-

moresku „Rasulo Dorian Vlada“, iz kojih su čitljive Vidina erudicija i osjećaj za satiru i parodiju.

Na kraju se publici obratio i dr. Đuro Vidmarović, izražavajući žaljenje što nije i prije došao u Podgoricu. Vidmarović se, na sebi svojstven, neposredan i topao način osvrnuo na Vidin život, emigraciju i pjesništvo. Spomenuo je i još nekolicinu sjajnih Bokelja iz prošlog stoljeća - Alfrevića, Čižeka, Kornera, Oreškovićevu, akademika Pečarića, koji su u hrvatskoj književnosti i znanosti ostavili neizbrisive tragove.

Vidine stihove nadahnuto je čitao dramski umjetnik i član CNP-a Danilo Čelebić, moderatorica je bila Ana Šarčević, a redatelj Husein Bato Dukaj. U glazbenome dijelu programa nastupili su Dražen Joković na gitari i Dušica Kordić na violini, izvodeći Piazzolu i Gardela. Na koktelu, u neformalnom dijelu programa, dašak Boke i Dalmacije podgorička publika mogla je osjetiti u interpretaciji klape „Jadran“ iz Tivta, pod stručnim vodstvom prof. Andree Orlando.

Večeri su nazočili i konzul RH u Kotoru Hrvoje Vuković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatske krovne udruge –Dux Croatorum Adrijan Vuksanović, predsjednica tivatske podružnice HGD-a i članica IO-a HNV-a Ljerkica Sindik, predsjednica podgoričke podružnice HGD-a Svetlana Zeković, direktor Fonda za zaštitu i očuvanje manjina Crne Gore Safet Kurtagić, direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Derviš Selhanović, pjesnik Mladen Lompar, kao i nekolicina članova HNV-a.

Govornici na književnoj večeri

Korakom stotinu godina

U subotu, 23. studenoga 2013. godine, u povodu Dana općine Tivat, u organizaciji Hrvatskoga nacionalnog vijeća i Centra za kulturu Tivat u Velikoj dvorani Doma "Gracija Petković" održan je koncert Nade Baldić i vokalnoga sastava "Providencia" pod nazivom KORAKOM STOTINU GODINA. Gosti koncerta bili su: ženska klapa "Bisenice Boke", sopranistica Milica Zdravković, korepetitor Dejan Krivokapić i Dušan Duje Tadić, klapa "Castelnuovo" i kantautor Poly Gjurgjević, sa sastavom "Lungo mare".

Bisenice Boke

Nada Baldić i Lungo mare

Dječji zbor "Leptirići" počinje s radom

Dječji zbor "Leptirići" pod vodstvom i na inicijativu stručne suradnice Odbora za kulturu HNV-a, profesorice Andree Orlando, započeo je s radom. Zbor je namijenjen djeci u dobi od 3. do 13. godine. Probe se održavaju svakog četvrtka od 18 do 19 sati u prostorijama Doma kulture "Josip Marković" u Donjoj Lastvi te ponedjeljkom u 18 sati u uredu HGI-ja u Kotoru. U tijeku su probe prigodnih božićnih pjesama te stoga ovom prilikom pozivamo sve zainteresirane roditelje odnosno mališane da nam se pridruže!

Posjet Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava

Na poziv direktora Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Safeta Kurtagića, u ponedjeljak, 4. studenoga 2013. godine, upriličen je sastanak s izaslantstvom predstavnika iz redova hrvatskoga naroda u Crnoj Gori. Na sastanku su bili prisutni predsjednik HNV-a Zvonimir Deković i članica Izvršnoga odbora Vijeća i predsjednica HGI-ja Marija Vučinović, te član Upravnog odbora Fonda Musa Gjoka. Razgovaralo se o zajedničkim projektima manjinskih zajednica u Crnoj Gori, uključivanju u projekte prekogranične suradnje i mogućnosti zapošljavanja profesionalnog djelatnika iz redova hrvatske manjine u Fondu. Potvrđen je i izbor predsjednika HNV-a Zvonimira Dekovića u Upravni odbor Fonda.

Posjet šefu Delegacije EU-a u Crnoj Gori

U ponedjeljak, 4. studenoga, delegacija predstavnika hrvatske manjine u Crnoj Gori - predsjednik HNV-a Zvonimir Deković i predsjednica HGI-ja te članica Izvršnog odbora HNV-a Marija Vučinović, sastala se u Podgorici s Mitjom Drobničem, šefom Delegacije EU-a u Crnoj Gori te Barbarom Rotovnik, savjetnicom u političkom odjelu Delegacije Europske unije u Crnoj Gori. Prilikom sastanka najviše riječi bilo je o utjecaju manjinskih stranaka u Crnoj Gori, problemu neo-

visnog sudstva i tužiteljstva, izboru sudaca i tužitelja, kao i potrebi ustavnih promjena u tom smislu. Izneseni su i problemi s kojima se susreće hrvatska zajednica, ali je naglasak stavljen na napredak koji je postignut u posljednjem desetljeću. Na kraju, izražena je snažna potpora naporima Crne Gore u približavanju EU-u i eu-roatlantskim integracijama.

Mitja Drobnić

Sastanak sa delegacijom EU

Posjet zaštitniku ljudskih i manjinskih prava u Crnoj Gori

Zaštitnik ljudskih i manjinskih prava u Crnoj Gori, Šučko Baković, primio je 12. studenoga u službeni posjet ministricu u Vladi Crne Gore i predsjednicu HGI-ja Mariju Vučinović te predsjednika HNV-a Zvonimira Dekovića. Razgovaralo se o nekoliko tema vezanih uz agendu ombudsmana Bakovića - nacionalnim savjetima, Zakonu o manjinama, Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, prijedlozima za poboljšanje općeg stanja u nacionalnim zajednicama te o izbornom zakonu. Tijekom razgovora postignuta je suglasnost u vezi sa svim pitanjima. Ombudsman je rad Hrvatskoga nacionalnog vijeća okarakterizirao kao svijetli primjer koji bi trebala slijediti i druga nacionalna vijeća. Posebno je istaknuo dobre pripreme i provedbu Elektorske skupštine, izbora za članove Vijeća te kvalitetan rad u svojoj zajednici, a sve u skladu s pozitivnim zakonima i propisima Crne Gore.

Koncert klapa “Vinku u čast”

U Velikoj dvorani Centra za kulturu Tivat održan je 30. studenoga koncert u spomen na nedavno preminuloga trogirskoga tenora Vinka Cocu. Uz klapu “Jadran” koja je bila domaćin, nastupile su klape “Moderato Cantabile” i “Veterani vazda mladi”.

Bila je to predivna klapska večer, gdje su posjetitelji zaista imali priliku uživati u iznimno kvalitetnoj klapskoj glazbi.

Iznimno posjećenom koncertu nazočili su i predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Zvonimir Deković, članica Izvršnoga odbora i predsjednica HGI-ja Marija Vučinović, predsjednik Hrvatske krovne udruge – Dux Croatorum Adrijan Vuksonović, predsjednica tivatske podružnice HGD-a i članica IO-a HNV-a Ljerka Sindik, kao i predstavnici Fonda za zaštitu i očuvanje manjinskih prava Denis Sutović i Valerina Dedvukaj.

Koncert pod nazivom “Vinku u čast” organizirala je klapa “Jadran”, a sponzori su bili CZK Tivat, Hrvatsko nacionalno vijeće, HGI i konoba “Bahus”.

Toću, Paštroću i Splaćinama

Piše:
Neven Staničić

Prema tradicionalnom rasporedu prostorija u staroj bokeškoj kući, kužina se nalazila pod krov, na zadnji pjan. Fizičke zakonitosti vezane za prostiranje dima, temperature, profuma i ostalog što ide uz kužinu, dekapoto, bile su presudne za ovakvu vertikalnu, čija simbolika opet upućuje na detalj koji nije bez „đaola“ kad je „kuvanje“ u pitanju. Erbo ako se gore „kuva“, dolje u prizemlje-magazin, konobu... sprema, odlaže, čuva, a u sredinu živi i spi poslije objeda, onda zbilja nismo daleko od onoga što je ustvrdio da istina dolazi iz stomaka. Po formuli, od glagola **jesti**, preko konferme **jeste**, jednako **istina**, živa. Doduše istina je i da ovakav zaključak nije osoben samo za bokeške prilike. Ali

jest činjenica da veliki broj domaćih mudrovanja vezujemo uprav' za jelo i kuvanje. Počev od „kužine“. I kad se zapitamo, ko nam je ovo servirao, iz čije je ovo kužine, ili ko zna što nam oni gore paričaju (?), teško da zborimo o delicijama na trpezi. A tri najčešće riječi vezane za ovakvu vrstu konverzacije su upravo u naslovu.

Dunkve, **toć** je car ukusa. Neki zboru da je u Boku došlo preko Venecije, drugi opet Napoleona i Pariza. Austrofilu ga ne mogu zamisliti bez Beča i Pešte. Ja, pojma nemam, ali se bunim po principu... što mora bit da nam je stalno neko nešto donosio u Boku? Niko ne priča o tome koliko su iz Boke ponijeli! Konačno, ako se i donosilo, Bokelji su donijeli najviše, imali su prilike.

Toć je kao i sve u životu gušći, kremastiji i bogatiji kod bogatih. Lizijer, likvidiji i siromašan, kod siromašnijih. Kod prvijeh, njime se prelijeva meso, divljač i paštica. Kod sirotinje palenta. Ma je i u jednom i u drugom slučaju toć. Dešavalo se, ne rijetko, po modi i ukusu, da ovi siromašniji začina i izgledom, postanu skuplji i traženiji od bogatih. Toliko o modi i ukusima. Činjenica je međutim da od sastojaka i začina zavisi i kvalitet toća. Domaći brodet je najbolji primjer. Po pravilu, ribari su bolju ribu vazde prodavali za bolje toćeve, a slabiju ostavljali doma, za prehranu. Ma su isto toćali. Nisu bili ludi. Što je brodet sa više luka, više je gušta. Bolji je jučerašnji od današnjeg. Što će reć, da je generalno kod brodeta vrlo važno i znat, a ne samo imat. Kad se zna, recept nije presudan. Obrnuto, džabe i receptura i sastojci. Iz ove filozofije, rodio se i pojam toćanja, nezavisan od kužine i kuvanja. Toćanja kao užitka, meraka, zadovoljstva u trajanju. Toćaju se noge, toća se u banj, u more, plicak i dubinu. I ispo' tuša se može toćat. Toćaju se nervi i umor. Svak toća za svoj gušt. Najviše i najbolje se rastoća duša. Uspomene. Ima ih koji toćaju, radi toća-

nja. Može im se. Za **toćanje** nije presudan povod, nego moment. Kad se rastoća.

Dok je toć sinonim za mir, toplinu, gotovo nirvanu, **paštroć** je stvar koja sugerise rabotu. Iz iste su kužine. Samo što je za razliku od toća, koji je vrlo definisan i tačan, paštroć čista improvizacija. Iz paštroća je zboru nastala Pica. Furbi Italijani. Zapeklo se što se po kući zateklo. Da se ne bači. Pica je (brend!) primjer uspješnog paštroća. Ima ih još. Paštroća se svaki put kad domaćica ne zna što će za objed, ili kad nema kad poč u prodavnicu. Međutim ne mogu se, a i nije red patentirat svi paštroći. Tim prije što je više primjera neuspješnih nego uspješnih. Kad se krene u **paštroćanje**, kao po dogovoru, unapred se računa sa rezultatom. Po definiciji, „lijepo sa znao“, ili, „esam li ti reko“, ista priča stoji i kad uspije i kad ne uspije. To preuzimanje rizika je najbolja stvar kod paštroća. Ima ih koji tvrde, da muški više paštroćaju od žena. To je za to, što su žene dati, odgovornije i tačnije od muškaraca. Može bit. Tim prije što muški, mnogo više paštroćaju vanka kužine. Kod pravih majstora od paštroća, to se još zove: „krpljenje“, „drži vodu...“, „sređivanje“, „čeka-

nje tendera“, „tranzicija“... itd. Tako da liči da se u Boku u zadnje vrijeme, a ima tome... sve više paštroća. To je zato, što smo dati, svi upućeni u te rabote.

Ako se oko paštroća mnogi i ne moraju složiti, oko **splaćina** dilema nema. One su neizbježna posljedica, bez obzira na način nastanka i kvalitet uzorka. Toć, oli paštroć. Pitanje je samo, što i kako s' njima. Za one koji imaju načina i splaćine se isplatu. Što su gore splaćine, bolji su praci. Najgore splaćine su iz najboljih kužina. Što je više ljudi za trpezom, više je i splaćina. Problem jedini je, ne što s' njima, nego kako ih izbjeć. Pogotovo kad postanu karakterna osobina. A oće se to ljudima.

Prema tradicionalnom rasporedu prostorija u staroj bokeškoj kući, bila i palata, vrlo dugo kondut je bio vanka. Za te potrebe izlazilo se na ariju. Za zimske dane i noći, postojale su posude. Praznile su se ranim jutrom i prale u more. Modernizacija nam je i to unijela u kuću. Međutim i dalje sve praznimo u more. Nisam našo ništa napismeno, ma kako je iz stomaka, i te su stvari živa istina. Znači od kužine se ne može pobjeć, šćeli oli ne vraće nam se.

Carinthia

Carinthia u Verigama

Piše:
Neven Jerković

U brodogradilištu Vickers Armstrong u Barrow-in-Furness položena je 1924. kobilica novogradnje 586 koju je britanski Cunard naručio u sklopu svoga programa obnove u Prvom svjetskom ratu uništene putničke flote. Ime je broda trebalo biti SERVIA ali mu je prigodom porinuća u veljači sljedeće godine ipak promijenjeno u – CARINTHIA. Na svoje je prvo komercijalno putovanje otplovio 22. kolovoza 1925. iz Liverpoola za New York.

Bio je to brod od 20277 GT, dug 190 metara koji je mogao prevoziti 1650 putnika i 450 članova posade. Četiri parne turbine ukupne snage 13500 KS proizvedene u istom brodogradilištu omogućavale su mu plovību brzinom od 16 čvorova. Skromni komfor put-

Fotografija britanskog putničkog linera CARINTHIA koji u međuratnom razdoblju oprezno uplovljava u Verige dovela nas je do još jednog legendarnog prekooceanskog putničkog broda koji je obilježio bogatu povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj.

nika 3. razreda prvi je put na emigrantskim prekooceanskim putovanjima poboljšao prostranijim restoranom, trgovinom, knjižnicom i sportskim igralištima za gimnastiku, tenis i plivanje, što je za ono vrijeme bila velika novost.

CARINTHIA uglavnom plovi na pruži prema New Yorku preko Bostona, ali povremeno poduzima i kružna putovanja. Tako je veoma brzo doplovila

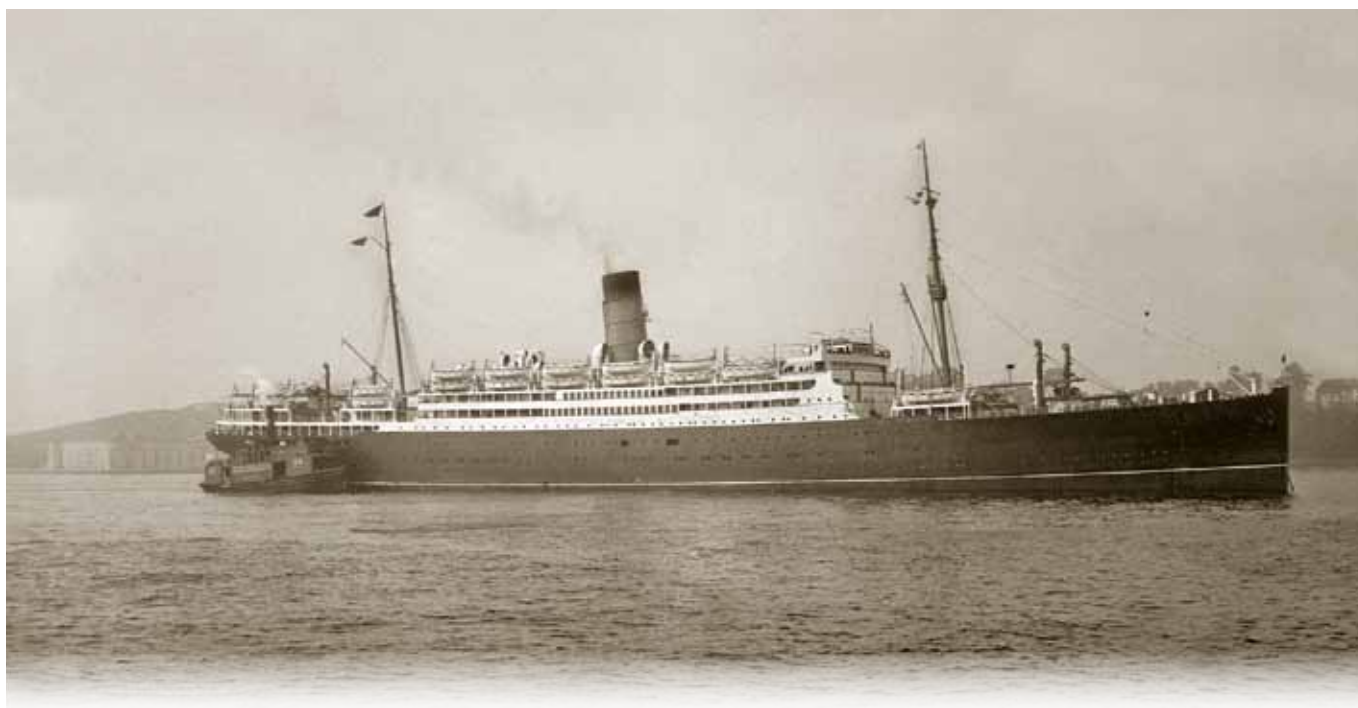
i do Kotora, prvi put u veljači 1928. sa 410 putnika i 430 članova posade. Ponovo se ovamo vraća u svibnju 1929., potom u ožujku 1930. te u svibnju iste godine. Posljednji je put CARINTHIA posjetila Boku kotorsku u veljači 1931. i više se ovamo nije vratila.

U rekonstrukciji 1931. CARINTHIA je svoj originalni smještaj po klasičnoj podjeli na I, II i III putnički razred

Carinthia

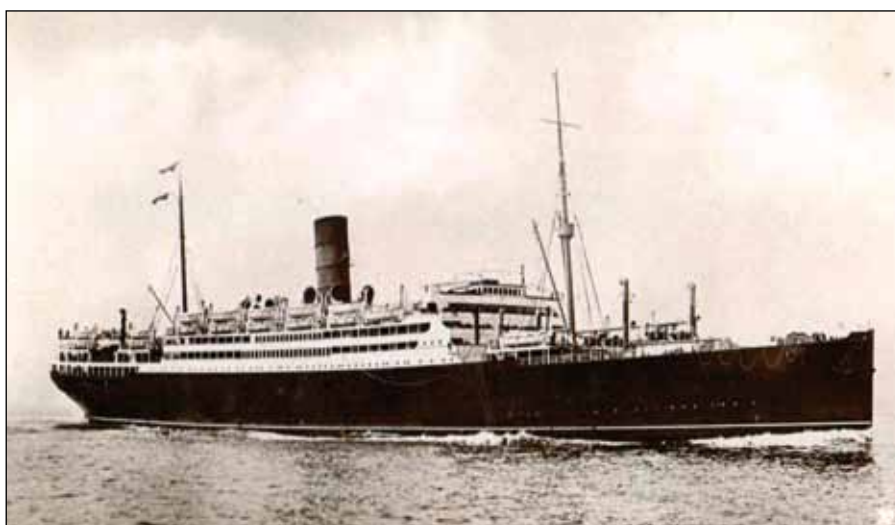

zamijenila luksuznijim kabin-skim, turističkim i III razredom, pa je tako obnovljena 1933. zaplovila i na svoje prvo i jedino kružno putovanje oko svijeta, tičući ukupno 40 luka.

Od 1934. prelazi na održavanje ljetne putničke pruge London-Le Havre-Southampton-New York dok je zimi zaposlena na turističkim kružnim putovanjima Karipskim otočjem. Međutim, vrlo je brzo izbio Drugi svjetski rat, pa je CARINTHIA rekvirirana za potrebe britanske ratne mornarice. Preinačena je koncem prosinca 1939. u naoružani transportni brod od kada na svojim palubama nosi 6 moćnih topova od 152 mm te dva manja topa od 76 mm. Plovi u ophodnjama i u pratnji konvoja savezničkih transportnih brodova sjevernim Atlantikom.

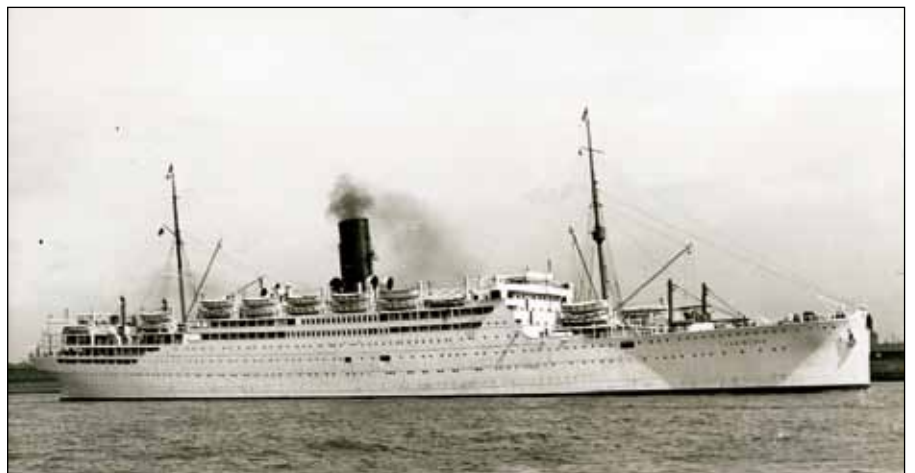
U redovnoj ophodnji zapadno od obala Sjeverne Irske kod zaljeva Galway, pod zapovjedništvom kapetana Barretta, CARINTHIA je 6. lipnja 1940. naletjela na njemačku podmornicu U-46. U 13,13 sati precizno ispaljeno torpedo

G7e je pogodilo brod koji nije odmah potonuo. Zapovjednik podmornice Engelbert Endrass je pola sata pričekao rasplet situacije pa je, kada je procijenio da posao nije završen, dao zapovijed da se u 13,47 sati ispali i drugi torpeda. Srećom, ovaj je put promašio, na što se i posada CARINTHIJE osokolila te ispalila nekoliko topovskih hitaca prema napadačima. Kapetan Endrass se zbog vlastite sigurnosti odlučio povući sa poprišta sukoba ali i zbog toga što je vidio da žrtvi nema spasa. Iako je uskoro stigla pomoć čak 6 britanskih ratnih brodova, od kojih ga je HMS MARAUDER uzeo u tegalj, sve je bilo uzalud. Agonija napadnutog broda, u kojoj su živote izgubila četiri člana posade, trajala je punih 30 sati. Kvalitetno sagrađeni brod nije više izdržao na površini mora, pa je 7. lipnja oko 19,00 sati konačno potonuo.

Tako je u tamnim atlantskim dubinama nestao još jedan poznati britanski liner koji u svojim plovidbama svim morima svijeta nije zaboravio posjetiti i Boku kotorsku.

Carinthia

ROMEO FIORELLI:

ROMEO FIORELLI (1870. – 1958.), GRAĐANIN GRADA KOTORA, KRONIČAR SVOJEG DOBA, U SVOJIM ZAPISIMA SAČUVAO JE OD ZABORAVA MNOGE OBIČNE I ZNAČAJNE DOGAĐAJE GRADA KOTORA TOGA VREMENA.

„Po istoričnim knjigama i kalendarima, po putu sačuvanih listova, plakata i rasporeda, po pričanju moje babe i uz moje dobro pamćenje, od djetinjstva sam sabrao, sastavio i uredio sljedeće uspomene“, objašnjava Fiorelli kako je nastala ova kronika.

Priredio: **Dario Musić**

STARE KOTORSKE I BOKEŠKE USPOMENE

God. 1839. kotorski rodoljubi pravoslavne vjere: Marko Stefanović, Marko Bjeladinović, Ivo Đurković, Savo Popović, Niko Čučak, Tomo Matković, Andrija i Luka Berber, Petar i Jovo Tomović, Luka Pešikan, Niko Radičević, predvođeni Tripom Marinovićem, istaknuli su lijepu misao da osnuju pjevačko društvo, jedini tada zadatak kako bi uveličali crkvene svečanosti. Pozvaše gosp. Burota, tadašnjega kapelnika vojne muzike osmoga lovačkog bataljuna, koji je vješto svoje pitomce uvježbao da su iste godine o Božiću muzikalno ispjevali prvu leturgiju, koju su bili iz Trsta nabavili. God. 1866. gosp. Špiro Jovović pozva gosp. Jerolima Fiorellija, tadašnjega učitelja na klaviru, koji se nalazio u Hercegovini na neko vrijeme kao učitelj pjevanja, da dođe u Kotor kako bi neke naučio sekondirati i da stvori jedan mali orkestar. I već iduće godine na Savindan čujemo da svira s dobrim uspje-

hom. God. 1867. orkestar je postao redovit. Gosp. Špiro Jovović upravljao je pjevanjem, a gosp. Jerolim Fiorelli orkestrom, glazbenici u orkestru su bili: Enrik Fiorelli – flauta, Jovo Giljača – klarinet, Špiro Kvekić – I. violina, Josip Finzi – I. violina, Jovo Kadija – II. violina, Radoslav Kvekić – II. violina, Špiro Jovović – violončelo, Špiro Ognjenović – kontrabas.

»RASPORED«

sjajnog koncerta Građanske glazbe na proslavi neumrlog Josipa (Giuseppe) Verdija

Kotor, 7. siječnja 1902.

1. »Aida«, trijumfalna koračnica
2. »Nabuccodonosor«, simfonija
3. »I Lombardi«, terzetto
4. »Rigoletto«, gran potpourri

5. »La Traviatta«, duet
6. »Un ballo in maschera«, aria od inno
(himna) finale
7. »I due Foscari«, finale.

Verdi se rodio u Roncoli blizu Busseta (Italia) 13. listopada 1813. U dobi od jedanaest godina već je udarao orgulje u crkvi na svečane dane. Glasoviti Verdi skladao je 23 opere. Preminuo je 27. siječnja 1901. u Milanu. Prije smrti dao je izgraditi sklonište za invalide muzičare.

God. 1888. doplovio je do kotorskog pristaništa parobrod »Cattaro«, nije mi poznato kojem je društvu pripadao. Na večer na parobrodu bila je priređena večera za gradske trgovce. Tijekom večere svirao je orkestar Građanske glazbe pod upravom učitelja Dionisija De Sarna te sam i ja bio prisutan kao glazbenik, u osamnaestoj godini. Tijekom večere svi trgovci jednoglasno su odlučili da trgovačku robu iz Trsta i natrag dovozi parobrod »Cattaro«. Tada parobrodarsko društvo »Austrougarski Lojd« stavio je na raspolaganje parobrod »Hil« koji je prevozio

Gradski toranj - Trg od oružja

trgovačku robu i putnike besplatno. Radi velike konkorencije, parobrod »Cattaro« došao je tri puta i više ga nismo vidjeli na kotorskom pristaništu. Prije rata 1914. god. čitao sam u statistici engleskih trgovačkih brodova da još postoji parobrod »Cattaro«.

Do godine 1888. gdje se nalazio Vojnički park, na tome položaju bacalo se smeće. Po naređenju generala Razlića i pukovnika Lemmana, vojničke vlasti ogradiše park koji se zatim upotrebljavao za vojničke zabave, a dopušten je bio pristup i građanstvu. Nakon preokreta Austrije park je prešao pod općinsku upravu. Godine 1924. Općina ga je predala društvu »Lovćen«. Za vrijeme talijanske okupacije 1941. - 1943. god. srušili su park i htjeli ograditi slobodnu luku. Danas više ne postoji ni park ni luka. Park je bio pošumljen gustim stablima da je bilo divota u ljetno doba njime šetati. Grad je izgubio park, a takav se ne može više ograditi.

Poslije godinu dana nakon posjeta bana Petra Zrinskoga Perastu, pozva Palavicina da ga dođe posjetiti na Sušaku. Palavicina nije mogao ne doći jer je ban bio kod njega kao gost dva dana, i Palavicina je otišao. U razgovoru, ban kaže Palavicinu: »Znaš što su Dubrovčani o meni govorili kad ih nisam pošao posjetiti, da sam lupež od lupeža, a ja njima – Jok, no junak od junaka!«

Zvono na gradskome tornju u Kotoru. Kako je poznato, gradski toranj sa satom na Trgu od Oružja u Kotoru sagrađen je 1602. god. za mletačkoga providura Antonija Grimaniya, kako to potvrđuje sam natpis povrh vrata:

A G MDCII

Ali je zvono na ovome tornju bilo sasvim maleno i bez jakoga zvuka te se nije moglo čuti po čitavome gradu kad kuca ura preko dana, pak je stoga vladin delegat francuske vladavine Luigi Paolucci svojom odlukom od 13. travnja 1810. god., broj 1245, naredio kotorskome načelniku Peru kontu Lukoviću da se mora upotrijebiti za gradski sat zvono crkve sv. Nikole dominikanaca u Kotoru, a mjesto njega da se crkvi sv. Nikole dade zvono s gradskoga sata. Da se izvrši ovo naređenje odmah se pobrinuo načelnik i unatoč prigovorima i mrmorenju u narodu, dao je skinuti sa zvonika crkve sv. Nikole rekvirirano zvono i postaviti ga na gradski toranj, a zvono s tornja prenijeti u zvonik crkve sv. Nikole. I tako od 1810. god. zvono sv. Nikole kuca ure javnoga sata na Trgu od Oružja.

»Osnivanje Bokeške štamparije«. Dr. Rudolf Sardelić, koji je u ono doba bio poznat kao privredni radnik ovoga kraja, osnovao je u Kotoru 1907. god. Bokešku štampariju,

koja je imala 23 dioničara. U prvoj upravi ove Štamparije bili su: Krašo Jovović, Veljko Sekulović i Đuro Vukotić. Prva knjiga koja je u njoj štampana bio je Kalendar »Boka«. Ovaj Kalendar izdala je knjižara Dušana Vukasovića iz Kotora, a uredio ga je o. Dionisije Miković u suradnji s nekoliko književnika. U ovoj Štampariji štampan je prvi politički list u Boki »Boka«, kojemu je bio vlasnik dr. Filip Lazarević, a urednik dr. Rudolf Sardelić. Ovaj list je hrabro zastupao interese Bokelja u domu i na strani. Bokeška štamparija danas je vlasništvo Bokeške banke u Kotoru.

Kada su talijanski trgovački brodovi putovali za vrijeme Austrije iz Barija kroz Dalmaciju i Kotor, došlo je do sukoba između političke vlasti i kapetana broda i to na ovaj način. Jednog dana došao je na kotorsko pristanište talijanski parobrod »Brindisi«. Politički komesar dao je naređenje žandarmeriji da se brod pregleda ima li u štivu skrivenih putnika. Kapetan je dopustio ne misleći da će žandarmerija pregledati štivu. U štivu se našlo 34 regruta, koji su bježali preko Italije u Ameriku, to su bili Hercegovci, tada su bili uhićeni i dovedeni u gradski zatvor. Sutradan su bili odvedeni na određena mjesta i zavojačeni. Poslije osam dana dolazi drugi talijanski parobrod istog društva po imenu »Paucetta«. Na pristaništu su bile postavljene tri žandarmerijske patrole i politički komesar Mehovez dao je naređenje žandarmeriji da se i ovaj brod pregleda kao i prvi. Kapetan broda nije dopustio da žandarmerija uđe na brod. Vahmeštar koji je vodio patrolu pozvao je lučkoga kapetana Nika Tomića i agenta talijanskoga broda Veljka Ramadanovića da kaže kapetanu broda da on sa žandarmerijom ima naređenje od vlasti da pregleda brod, a ako ne dopusti da će otvoriti vatru. Kapetan nije dopustio i tada se žandarmerija uputila na brod, a talijanski mornar prosto je na pola mosta talijansku zastavu i zatvorio žandarmeriji granicu. Žandarmerija je pred zastavom stala mirno i pozdravila zastavu. Iz grada je došlo vojsci pojačanje i s boka su opkolili brod, tada je Vachmaester dao naređenje patroli da nikoga ne pusti s broda dok se on ne vrati, a on je otišao kod komesara da mu da pismeno, za njegovu sigurnost, da može pucati. Kad se vratio, pokazao je kapetanu dokument i tada je kapetan dopustio pregled broda. Mornar s broda došao je na most, skinuo kapu i digao zastavu, patrola je išla na brod, ali nisu našli ono što su tražili. Ovo je bio jedan opasni slučaj jer je moglo biti mrtvih i oparenih, a mi koji smo se tu nalazili i gledali kako će se završiti slučaj čuli smo kako je kapetan doviknuo mornarima

(Atenti al machaco), da nas opari s cijevima vrele vode, i svi smo pobjegli. Zbog ovog slučaja u Abaciji su se sastala dva ministra inozemnih poslova Granthal i Tittoni i diplomatski su sve riješili. To se dogodilo 1910. godine.

God. 1930. došla je u Kotor Zagrebačka filharmonija. Gradski odbor pobrinuo se i po nacrtu inženjera Vujića na Trgu sv. Tripuna bila su postavljena sjedala i rasvjeta. Filharmonija je sa sobom donijela svoj podij. Koncert je počeo u 9 sati uvečer pod ravnanjem dirigenta (Lovre) Matačića i (Jakova) Gotovca. Trg je bio uređen kao ljetno kazalište. Posjetilaca je bilo više no što je Trg mogao primiti. U Filharmoniji je bilo 64 glazbenika. Publika je bila iznenađena te se divila i slušala taj umjetnički koncert.

Dana 24. svibnja 1946. god. u 3 sata poslije podne ribar Gracija Grüner ribao je s gondole na škombre, na bovi prema Muo. Iznenada se ispred gondole pojavila velika riba lica. Ribar se iznenadio i bacio u more šaku sitne ribe gavice, tada je lica počela gutati, ribar odmah bacio karolu koju je progutala. U tom času snažna riba počela je vući gondolu i ribara do kuće Krsta Stanića u Dobroti. Kad je opazila da je pri kraju, obrnula je put Mula, sve do zadnje kuće tog sela, potezajući gondolu od kraja po prilici 50 do 60 metara. Tada se umorila i došla na površinu mora. Ribar ju je uhvatio za rep i bacio je u gondolu. Ribar se borio dva sata dok ju je ulovio. Lica je težila 12 kilograma. Podatke o ovome slučaju dao mi je isti ribar Gracija Grüner.

Kuća »Tre sorelle« (Tri sestre) nalazi se pokraj prvih kuća na Prčanju, priča se. Jedna kaže da su je sazidale tri Primorkinje vile, željne mira i odmora. Druga je priča osobito dražesna. Tri sestre, kćeri neke kotorske vlasteoske porodice, zaljubile su se u jednoga mladića. On je samo jednu volio i njoj je obećao ljubav do groba. To je među njima izazvalo zavist i strašnu ljubomoru. Ljubljena sestra, osjećajući njihovu bol, dade jedinstveni primjer plemenitosti, žrtvovavši najjači osjećaj svoga srca. Predloži im da nesuđenoj ljubavi zajednički žrtvuju svoj mladi život, a sestre su na to pristale. Sazidale su dom s tri odjeljenja na osami, u veličanstvenoj prirodi. Tu će do smrti živjeti od svijeta zaboravljene, ne dajući u srce svoje nikakvoj zemaljskoj ljubavi. Kada je mladić doznao za odluku svoje odabranice, to ga je toliko dirnulo da je sam odlučio ostaviti svijet i posvetiti se Bogu kao pustinjač.

U crkvi sv. Tripuna obješena su pred glavnim oltarom tri srebrna kandela. Ono veće u sredini je iz 1675. god., ona dva manja sa strane su iz 1666. godine, drugog natpisa na njima nema.

God. 1344. sagradi Nikola Bucchia,

protovestijar cara Dušana, samostan i crkvu sv. Nikole u Dobroti pokraj rijeke, na mjestu zvanom u ono vrijeme »Paciana«, danas Tabačina. Po rijeci i crkva u ispravama nosila je ime *ecclia sti Nicolai de flumine, ad pontem sti Nicolai*. U očekivanju navale Hajrudina Barbarose vlasti su srušile crkvu i samostan. Za ovu crkvu i za samostan znalo se da je bila ograđena izvan grada sa sjeverne strane, ali se nije znao položaj. Evo dokaz kako se ovo otkrilo. God. 1947., mjeseca ožujka, na onome mjestu gdje je ova crkva bila ograđena, počelo se kopati i srušili su tri kanice staroga puta koji vodi u Crnu Goru. Kopajući kako bi isplanirali teren, iskočio je temelj crkve i zid prema istoku i jedna spomen-ploča, na jednome kamenu bosanski grb i nekoliko grobova punih kosti. U zidu se još vidjela neka boja, kako je bila crkva obojena. Na ovome mjestu gradi se električna centrala. Po ovome se računa da kada se izgradila ova crkva, da taj stari put što vodi u Crnu Goru u to doba nije postojao, a kada se put ogradio, temelj crkve ostao je ispod puta. Poslije 409. god. doznalo se gdje je bila izgrađena ova crkva. Izgrađena je 1344., srušena je 1539., a otkrivena 1947. god.

Na Šuranju, u gradu, u onoj radionici bačvara Emila Nikolića, unatrag 70 god. ili pak nekoliko unaprijed, tu su radila dva brata Giljača iz Grblja, jedan je bio puškar, a drugi je popravljao mjere. Kako u ono doba nije u Kotoru postojao zubar, jedan od dva brata vadio je zube. Sjedalo za vađenje zuba bila je kamenita poltrona, sa strane su bila dva gvozdена prstena, mislim da su se time vezale ruke jer dizajući zub zubar bi više puta sa zubom digao i komad mesa pa da ga ne udavi pacijent, vezao bi mu ruke. Sa strane poltrone bile su dvije sputariole (pljuvaonice), jedna viša, a druga manja. Dakle, tko bi otišao vaditi zub, otišao bi na torturu. U ovoj radionici ovo se i dandanas nalazi, a ja sam braću Giljače dobro poznao.

U Kotoru su se prije prošloga rata priređivale dvije sjajne akademije, Srbi na dan sv. Save u Srpskoj čitaonici, a Hrvati na sv. Tripuna u Hrvatskome domu. Nakona ovoga rata Srbi su ovu proslavu priređivali u kafani »Dojmi«, a katolici Tripundansku i Štrosmajerovu večer također u dvorani »Dojmi«. Ove dvije akademije bile su najveličanstvenije i narod ih je najviše posjećivao od svih ostalih akademija koje su se priređivale u Kotoru. Ja se sjećam dobro dana sv. Save, prije 60 godina, to jest 1888. kada sam svirao u orkestru pod upravom učitelja Dionisija de Sarna.

(nastavlja se)

KOTORSKI ORIĐINALI - GALIOTI I ŠKERCI (16)

Kotorski oriđinali, galioti i boemi bili su ljudi dobrog srca i plemenite duše, bistrog uma i oštrog jezika, koji su na svakovrsne izazove odgovarali na originalan, ali uvijek duhovit način. Bez oriđinala i inače bogata prošlost Kotora bila bi siromašnija. A oni su se, opet, mogli roditi i opstati samo u kotorskom ambijentu. Bili su iskričavi. U najtežim trenucima nisu propuštali prigodu da se našale, na svoj i tuđi račun, da sve okrenu na onu ljepšu „stranu“. Njih više nema, ali njihove šale još uvijek žive.

Priradio:
Dario Musić

MIHAILO – MIŠO MRAČEVIĆ

Mišo Mračević bio je galiot posebnoga temperamenta. Ljudima je ostao u sjećanju kao vrlo drag i uman čovjek. Uredno se odijevao. Nosio je prvoklasna odijela i košulje s kravatom. Djelovao je reprezentativno na svome radnom mjestu u Industriji modne konfekcije „Jadran“ – Perast, gdje je bio generalni direktor. Sesnaest godina bio je profesor Više pomorske škole ili VPŠ, što su maliciozni intepretirali V/aša/ P/osljednja/ /Š/ansa. Jedno vrijeme bio je i predsjednik Općine Kotor.

Izvan radnog vremena bio je drukčiji: neformalan i jedno-

stavan. Družio se posebno s galiotima i oriđinalima jer je volio posebne ljude. Ugledni ekonomist, koji je završio Ekonomski fakultet u Zagrebu, šef katedre na Višoj pomorskoj školi, bio je u svemu ravan najuglednijim kotorskim galiotima i oriđinalima odnosno ljudima koji vole u društvu popiti „dobru kapljicu“. Bio je kotorski zet, inače predstavnik hercegnovske šeretske škole koja nije puno zaostajala za kotorskom.

Živio je u Dobroti, pri moru, u kući s velikim dvorištem kojim je na lancu, vezanom uz razapetu žicu, kao neki tramvaj, jurio golemi i jetki pas, koji je lajao i urlikao i kada bi muha proletjela. Jednom prilikom došao mu je u posjet susjed i kompanjon šjor Vijeko Barić, onaj što nije smio od žene doma držati vino pa je u svaki

tumbin (propust) ispod puta zabijao po jednu bocu „crnjaka“, a ženi se kleo da nije ni pasao pokraj kafane kada bi došao doma vas ingvazdan. Dunkve, ulazi šjor Vijeko na vratanca u dvorište, a prema njemu se zaletjela ona aždaja od psa i laje da okine kadenu. Šjor Vijeko se ukočio od straha žaleći što nije podvezao nogavice hlača, kadli uto izađe Mišova supruga Vjera, umiri i otjera psa, pa će nezvanome gostu ovako: „A što ćete, susjede, ovi pas je dresiran da laje samo na one pijanel!“ Šjor Vijeko sasluša njezine riječi pa se okrene kako bi otišao, ali se ipak vrati i upita je: „A oprostite, šjora Vjera, a kako vaš muž ulazi u kuću svaki dan? Možda stiže helikopterom ili doleti ka’ tica?“ Kad je Mišo došao kući supruga mu je ispričala što se dogodilo. Ostavio je objed i otišao

u kafanu u kojoj je znao da će naći Vijeka. Rado je drugovao s tim kotorskim oridinalom, čovjekom malog rasta ali velikog srca, koji je dosta vremena provodio u kafanama. Ispričao je okupljenima kako ga je Vije-ko udesio i sam je odredio sebi kaznu - častio je cijelo društvo.

Mišo nikad ni u čemu nije pretjerivao. Bio je vrlo tolerantan, zapravo atipičan među rukovodiocima onoga vremena. Jednom, kad su ga kritizirali zbog stanja u „Jadranu“, mirno je izdržao „paljbu iz svih oružja“. Ustao je i rekao: „Ne volim kada je po meni, zato ću ja - po vama!“ Govorio je o pogrešnoj općinskoj i republičkoj politici prema „Jadranu“, a na primjedbe da se on i neki njegovi radnici nalaze po kafanama, rekao je: „Dragi drugovi, bolje bi bilo da vi idete u poduzeće, a pustite radnike u kafane!“ Poruka je bila jasna - neka svatko radi svoj posao.

Kada bi ga prijatelj ili netko drugi sreo na ulici, pažljivo je slušao i odgovarao, a znao je prekinuti razgovor riječima: „Znaš, moram požuriti, čeka me Vijeke kojega sam naviknuo da budem točan. Ljuti se kad zakasnim!“

Jednom su Mišu pozvali u kasne sate da hitno dođe u „Jadran“, gdje je bio direktor. Milicija ga je našla u kafani „Dojmi“ s društvom i priopćila mu poruku Komiteta. Mišo, kome je bilo ugodno u društvu prijatelja, negodovao je, što je činio rijetko, ali ipak je krenuo. U Perastu ga je čekao sekretar Komiteta. Navikao da se ljudima obraća s visine svoje funkcije, tako je postupio i ovoga puta. Mišo je djelovao uvijek pribrano u ovakvim situacijama. Rekao je sekretarici: „Molim vas, utišajte gramofon!“ To je jedva dočekao ugledni sekretar: „Vidite, drugovi, što se pričinjava ovom čovjeku. Mi,

druže, nemamo ovdje gramofon!“ Mračević mu nije ostao dužan: „Kada vi počnete raditi jezikom, to stvara puno više buke nego gramofon!“

U sklopu izgradnje novoga magistralnog puta trebalo je izgraditi i most u blizini kotorskih zidina sa sjeverne strane. Skupili su se dokoni Kotora-ni u podrumu vina kod Dana Barčota. Počela su se postavljati mnoga pitanja. Jedno je bilo hoće li most moći izdržati velika opterećenja. Mišo je odgovorio: „Treba obaviti testiranje, natovarit ćemo na njega sve rukovodioce pa ako to izdrži i ne propadne, bit će dobro!“ „A, ako ne izdrži, pa se utope?“ zabrinuto je pitao sudac Nikčević. Mišo nije ni trenutka razmišljao: „Lako ćemo izgraditi novi most, samo ako se uspijemo osloboditi naših rukovodioca!“

Jednom zgodom pošao je na rutinski pregled kod doktora, o čemu je već bio obavijestio prijatelje. Čim je počeo pregled, doktor je počeo navoditi:

„Treba prekinuti pušiti, piti, morate prekinuti noćne skupove, trebate manje jesti...“ Mišo ga je prekinuo: „Dao bi glavu da su vam oni moji prijatelji što su bili prije kod vas naredili što ćete mi reći!“ Uveče, u kafani „Dojmi“ našlo se društvo, Mišo im je počeo nabrajati gledajući u glumca Boka Partelija: „Treba prekinuti pušiti, piti, trebate manje jesti...“ Boko se prekrstio i procijedio kroza zube: „Prokleti doktor, izdao nas!“ Mišo je pogodio da mu je bila namještena „igra“ kod doktora, ali se nije pritom ulovio.

U Kotoru se dogodila sedamdesetih godina partijska čistka, a na udaru se našao i ondašnji predsjednik Općine. Bili su smijenjeni zbog optužbe da su protivnici radničkog samoupravljanja i nesvrstane politike. U to vrijeme ugledni

ekonomist Mišo Mračević bio je predsjednik Vijeća udruženog rada Skupštine općine Kotor. U takvoj situaciji, bez bilo kakvog doprinosa, stupio je na političku scenu. Delegati su ga izabrali jednoglasno za predsjednika Skupštine općine ili, kako su stari zborili, „poteštata“.

Mišo se nije tome čudio niti je bio iznenađen saznanjem da su svi glasovali prema partijskoj direktivi. Bio je iznenađen samo kako se Komitet opredijelio za njega. U Komitetu su očekivali da će Mračević nastojati da „opravda ukazano povjerenje“ i ispraviti pogreške na koje su ga upozorili. Odmah je počeo agilno raditi bez konzultacija s rukovodećim strukturama. Prvog dana, kada je došao na posao, tražio je da se bife popuni pićem. Začudojenoj sekretarici je rekao: „Do sada se u ovoj općini nije znalo ni ko pije ni ko plaća, a od sada će se bar znati ko pije!“

To je bio početak reformi. Uskoro se dogodio pravi incident. Došao mu je čestitati na izboru Vijeke Barić, njegov drug, poznati kotorski oridinal. Nisu ga pustili da uđe kod druga predsjednika jer nije najavio dolazak. Najutro se i bijesan uletio kod predsjednika: „Ko mi može zabraniti da dođem kod Miša, kao i do sada!“ Predsjednik ga je lijepo primio, a on je odbio da sjedne u fotelju - da je ne bi isprljao. Mišo je donio bocu ruma, omiljeno piće gosta, i počastio ga. Naravno, Komitet nije dopustio predsjedniku Miši da radi prema svojoj savjesti i stručnom obrazovanju. Počela su „ispiranja mozga“ neposlušnog predsjednika. Upozoravali su ga na slabosti među kojima je na prvome mjestu bilo „druženje s nepodobnim licima“.

Jako je volio Boku, a za sebe je govorio da je ortodoksni Bo-

Mišo Mračević

kelj. Čim je došao na čelo Općine Kotor inicirao je sastanak predsjednika bokeljskih općina. Istaknuo je na potrebu dogovora: „Boku kotorsku smo već davno podijelili, a sada u njoj uspješno gradimo pregradne zidove. Na našu žalost i štetu ti poslovi vrlo dobro napreduju!“ Ubrzo je unio puno novosti u rukovođenju, zaključio mnoge značajne poslove, ali neki, koji su bili navikli da njih o svemu pitaju, nisu bili zadovoljni. Jedan sastanak počeo je riječima: „Drugovi odbornici, dajmo narodu u ruke sve osim

batina jer ako dođu do njih - teško nama!“

U to vrijeme komunisti su vodili akciju „Imaš kuću - vrati stan“. Predsjednik Kotora nije vjerovao u njezin uspjeh, a kad je počela jenjavati, stigli su visoki funkcionari CK SKCG. U jednom trenutku Mišo je prekinuo raspravu: „Kažite nam što će biti s onim silnim kulama izgrađenim u oblacima, a koje ste vi projektirali? Hoće li se i one vratiti državi?“

Često je odlazio u Herceg Novi da bi se našao sa starim prijateljima koji su ga ponekad, u

šali, kritizirali da koči međuopćinsku suradnju. Naveo im je suprotan primjer: „Suradnja je sve bolja - mi vama šaljemo morem kemikalije iz tvornice 'Riviera', a vi nama dovoljne količine nafte i ulja iz Brodogradilišta u Bijeloj...“

Kao predsjednik Općine nije krio slabosti u radu komunalnih ustanova. Kada su mu se jednom požalili da nema dovoljno crnog kruha, odgovorio je: „Nemate razloga za žalbu... I onaj bijeli je dovoljno crn!“

Drugom prilikom preporučio je komunalcima da ne diraju gradsku kanalizaciju, koju je gradila Austrija, jer su „starine zakonom zaštićene“. Dao je i jedan savjet općinskim službama: „Ni za živu glavu ne popravljajte stepenice koje vode do tvrđave Svetog Ivana da se turisti ne bi peli i odozgo gledali kako ružno izgleda naš prljavi grad...“

Mišo je često pozivao prijatelje na druženje u kafanu Dojmi, suca Darka Nikčevića, glumca Boka Partelija, novinara Andriju Ševaljevića i druge. Žalio im se da mjesto predsjednika Općine nije za njega. Tješio ga je sudac Nikčević: „Nemoj tako... Na nebu se smjenjuju sunce i oblaci... Zato i ima koliko dobra toliko i zla!“ Mišo mu kaže, da ne čuje konobar: „Lako je tebi tako pričat... Ali, kad čovjek dođe na dno oceana, ne može isplivati. Ja sam sada tu...“

Pamti se šala profesora Miše i suca Nikčevića. Stojeći na glavnome gradskom trgu, Mišo je dežurnog milicionara pitao: „Gdje se sada nalazimo?“ Milicionar je kriomice pročitao na tabli naziv trga: „Nalazimo se na Trgu Oktobarske revolucije!“ „Ne pitamo te to, nego koji je ovo grad“, ljutito je reagirao sudac. Bili su nerazdvojni tandem galiota koji je tek smrt postavila.

Pisma čitatelja

Josip Usmiani iz Zagreba nam je poslao tekst o poznatom bokeljskom i argentinskom glazbeniku, a u povodu 150 godina njegovog rođenja.

Anton Petrarka

Rodio se na Prčanju 4. veljače 1863. Još u ranoj mladosti pokazao je osobiti dar za muziku. Na Prčanju je bio član općinske glazbe. U Veneciji se obrazovao na jednom od najstarijih talijanskih konzervatorija: „Conservatorio musicale Benedetto Marcello“ i bio istaknuti učenik poznatih profesora Tirindellija i Giarde. Bio je dirigent Gradske muzike u Kotoru dvije godine 1883. i 1884., a zatim je otišao u Argentinu u Buenos Aires, gdje je osnovao vlastiti „Conservatorio musicale Rio de la Plata“. Do svoje smrti bio je direktor te muzičke ustanove. Tada je u Argentini muzika bila tek u svojim počecima tako da je „Conservatorio musicale Rio de la Plata“ uvijek u tisku istican kao slavna i prvoklasna institucija pod upravom Antona Petrarka. Taj konzervatorij sada ima više od 40 podružnica po čitavoj provinciji Buenos Airesa i preostaloj Argentini. Svaka podružnica predstavlja muzičku školu pod vodstvom jednoga ili više profesora, prema veličini i broju učenika. Konzervatorij u Buenos Airesu daje svake godine svoje velike javne koncerte, koje je prvi put Petrarka uveo u tome milijunskom gradu. Iz toga konzervatorija izašlo je puno izvrsnih muzičara i virtuoza. Anton Petrarka bio je profesor (na španjolsko-me jeziku: „profesor superior“) harmonije, kontrapunkta,

Kotorska gradska glazba 1883.

kompozicije, pjevanja, historije muzike i klavira. On je prije mnogo godina osnovao u Buenos Airesu pjevačko društvo „Giuseppe Verdi“, čiji je bio i nastavnik, kao što je bio također učitelj i drugoga muzičkog društva „Ponchielli“ u Buenos Airesu. Kao skladatelj dao je puno instrumentalnoj i vokalnoj glazbi. Petrarka je priznati prvorazredni muzički pedagog. Objelodanio je više predavanja iz muzičke umjetnosti, koja je svojedobno održao po raznim zemljama. Njegova su predavanja bila zapažena i u tisku, osobito ono koje je držao u Buenos Airesu 1902. u počast slavnome Belliniju. Tom prili-

kom novine su istaknule „njegov jasni, laki i elegantni stil“. Uživao je veliki ugled u Buenos Airesu, gradu s dva i pol milijuna stanovnika, gdje je muzička kritika danas vrlo stroga, a također i u čitavoj Južnoj Americi. Mnogi muzički prvaci, kao npr. Puccini, posjetili su njegov zavod i javno ga istaknuli za primjer. Petrarka je bio odličan dirigent. Više puta bio je pozvan da dirigira u glasovitim operama (još kao učenik u Veneciji), npr. u „Cavalleriji Rusticani“ i drugdje. Španjolski i talijanski tisak Južne Amerike pisali su o njemu s pohvalama. Umro je u 48. godini života u Argentini.

Marija Sulačić iz Kotor je Redakciju zamolila da objavi članak o jednoj malo poznatoj slici Kotor koja se čuva u Duždevoj palači u Veneciji u „Sala dello scrutinio“ ulje na platnu italijanskog slikara XVI st. Andrea Vicentina, odmah pored slike Bitke na Lepantu u kojoj su se istakli Kotorani s galijom *San Trifone di Cattaro*

Slika Kotor u Duždevoj palači u Veneciji

Da bi se zaštitio od nadolazećih Turaka - Osmanlija Kotor se 1371. god. priklanja zaštiti hrvatsko-ugarskoga kralja Ludovika Anžuvinskoga (1371. – 1385), tada najmoćnijega vladara na jadranskome prostoru nakon pobjede nad Venecijom 1378. god. Kad je izbio rat između dvaju moćnih gradova država Venecije i Đenove, kao saveznik Đenovi prišlo je hrvatsko-ugarsko kraljevstvo. Mletački admiral Vettor Pisani, *Capitano Generale da Mar*, napao je Kotor i privremeno ga zauzeo 1378. god. kao periferi ratni plijen. Tada je došlo do teške pljačke grada, više požara, a mnogi Kotorani se iseljavaju. Ali u gradu je izbila pobuna pučana protiv vlastele i mletačka uprava je zbačena, a njezina vojska se povukla u gornji dio tvrđave. Tada je došlo i do promjene u staleškim odnosima i kotorski pučani nakratko (1380. - 1381.) preuzimaju veliki dio uprave od vlastele i oživljavaju rad svoje skupštine (Arengo).

A. Vicentino-Bitka na Lepantu 7.10.1571. god.

**Venecijanska Galeaca
prvi ratni brod
koji je imao topove**

U Duždevoj palači u Veneciji u *Sala dello Scrutinio* visoko na zidu nalazi se velika slika, ulje na platnu, o Pisanijevu zauzeću Kotora, odmah uz sliku o Lepantskoj bitci (1571. god.) i uz sliku o zauzeću Zadra umjetnika Andrea Vicentina, što govori o značaju koji se pridavao kotorskome događaju. Tada su iz katedrale sv. Tripuna odnesene relikvije, pa čak i relikvija koljena gradskog zaštitnika sv. Tripuna, koja nikad nije vraćena.

Druga velika slika, ulje na platnu, je *Battle of Lepanto*.

A. Vicentino-zauzeće Kotora 1378. god.

U toj bitci koja se odigrala pokraj grada Lepanta na sjevernoj obali na ulazu u Korintski zaljev 7. listopada 1571. god. došlo je do odlučne bitke između savezničke kršćanske i turske flote. Pod *Selimom II.* Turci su opremili veliku flotu od oko 222 galije pod zapovjedništvom *Ali Paše*, a saveznička kršćanska flota imala je šest velikih mletačkih galija i 207 galija (105 mletačkih, 81 španjolskih, 12 papinskih i ostalih) pod zapovjedništvom *Don Juana od Austrije*. Među njima se posebno istaknula ga-

lija *San Trifone di Cattaro* pod zapovjedništvom *Jeronima Bisantija* iz Kotora koja je u hrabrom naletu spriječila prodor turske flote iza leđa savezničke flote. Tom prilikom cijela kotorska posada stradala je u hrabroj borbi prsa o prsa pred nadmoćnijim neprijateljem. U bitci su se istaknuli i Peraštani, čuvari državne zastave na brodu generalnoga mletačkog kapetana.

Hrabrošću i boljim naoružanjem kršćanska flota tada je dobila vrlo važnu pobjedu.

Andrea Vicentino (Andrea Michieli ili Michelli), talijanski slikar. Njegov zreo stil bio je pod utjecajem dominantnih slikara Venecije kasnoga 16. st. i to Paola Veronesea, Jacopa Tintoretta, Jacoppa Bassana i Palma Giovane.

On je došao u Veneciju 1570. god., a od 1583. god. registriran je u cehu venecijanskih slikara. U tom razdoblju pomagao je Tintoretu u oslikavanju Duždeve palače u Veneciji, dajući značajan doprinos u oslikavanju

stropne dekoracije u Sali Senata i u Sali dello Scrutinio. U ovoj posljednjoj je u zamjenu za Tintoretta naslikao *Bitku na Lepantu* (1571.), Osvajanje Kotora (1378.), Osvajanje Zadra i još neke, prikazavši vještinu u osmišljavanju kompozicije uz dominantan stil *chiaroscuro*. Njegov stil podsjeća na Tintoretta, a forma ima tešku statičnost koja nalikuje Veroneseu. Vicentino je bio aktivan kao slikar religioznih i povijesnih motiva u Veneciji, kao i na kopnu u okruženju.

Priredio:

Jovan J. Martinović

1443.g.

Knez Kotor **Leonardo Bembo** (1443-1445) kuje novce sa likom sv. Tripuna i inicijalima: **L B**.

14. marta, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** piše knezu **Pjetru Delmario** o beneficijama crkve **sv. Marije** za porodicu **Bizanti**.

20. jula, u Veneciji:

Knez **Leonardo Bembo** šalje 4 buntovna **Grbljanina** na 3 godine konfinacije u **Zadar** knezu **Marku Geno** i kapetanu **Đorđu Loredan**.

29. jula, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** piše knezu **Leonardu Bembu** o granicama posjeda i o solanama.

19. septembra, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** piše knezu **Leonardu Bembu** o izboru **Ivana de Lukša** za kancelara.

1444.g.

U Veneciji pomenut slikar **Lovro** iz Kotora.

1445.g.

Knez Kotor **Đovani** (Zuane) Nani (1445-1447).

Zlatari **Marin Adamov**, **Tripun Palma** i **Andrija Izat** pod vođstvom **Ivana de Bazilea** rade na zlatnoj pali u Katedrali.

1446.g.

28. juna, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** prosleđuje rektoru **Đovaniju** (Zuane) Nani molbe vlastele.

Biskup **Marin Kontareno** u prisustvu rektora Nanija i zakletih sudija **Tripuna Lukinog Drago** i **Luke Jakovova Paskva-**

li te auditora **Dobruška Margo-**
cio poklonio katedrali sv. Tri-
puna brojne srebrne i pozlaćene
obredne posude i raspela.

1447.g.

Knez Kotor **Nikolo Miani** (1447).

Knez Kotor **Đakomo Morozini** (1447-1449).

27. jula, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** obavještava rektora **Đakoma Morozini** da sin plemića i građanke ne može biti član Vijeća.

15. oktobra, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** obavještava izvjesnog **Pjetra Duodo** da opatice **sv. Klare** mole izdržavanje.

1448.g.

13. jula, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** knezu **Đakomu Morozini** o molbi vlastele za **oružje**.

4. decembra, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** daje nalog knezu **Đakomu Morozini** u vezi poslova.

1449.g.

Knez Kotor **Leone da Molin** (1449).

Knez Kotor **Đovani** (Zuane) **Lion** (ili **Leone**, 1449-1451).

Bratovština sv. Duha prenijela sjedište iz crkve **sv. Duha** u Dobroti u novosagrađenu crkvu u gradu, sada **Koncertnu dvoranu**.

1450.g.

Pokušaj osnivanja radionice za bojenje tkanina.

1451.g.

10. marta, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** piše rektoru **Đovaniju Lion** kako se postupa kod sudskih poziva.

Novi knez Kotor **Alvize Bafo** (1451-1453) kuje novce sa likom sv. Tripuna i svojim inicijalima: **A B**.

17. jula, XIV indikta, u Kotoru:

Ugovor o posjedima i pravima **Stefana Crnojevića** u Kotoru, koga tri dana kasnije poslanici biskup **Marin Kontareno** i **Luka Paskvali** podnose Senatu.

4. avgusta, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** obavještava kneza **Alviza** (**Lodovika** ?) **Bafo** da se Kotoru šalje nova galija.

7. avgusta, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** nalaže rektoru **Alvizu** (**Leonardu** ?) **Bafo** plaćanje učitelja (*magistrum scholarum doctum et sufficientem*).

25. avgusta, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** daje rektoru **Alvizu** (**Leonardu** ?) **Bafo** nalog da nova galija od 18 klupa ide protiv krijumčara.

14. oktobra, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** piše rektoru **Alvizu** (**Leonardu** ?) **Bafo** o zabrani odgode plaćanja državnih dugova.

9. decembra, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** rektoru **Alvizu** (**Leonardu** ?) **Bafo** o nagradi **Radoslavu**, sekretaru **Stefanice Crnojevića**.

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskoga građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dviju država Hrvatske i Crne Gore.

Distribuiraju se u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe. Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, s raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

ČASOPIS MOŽETE KUPITI:

U Kotoru u Katedrali sv. Tripuna i u uredu HGD CG,
 U Tivtu u župi sv. Roko D. Lastva i kod povjerenika Andrije Krstovića,
 U Baru kod predsjednika podružnice Vlada Marvučića,
 U Podgorici u prostorijama podružnice, Trg Božane Vučinić bb,
 U Herceg Novom u knjižari „So“ na Trgu Nikole Đurkovića br. 3

Cijena: 2 eura

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem ☐ primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

Hrvatski **glasnik**

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

20 eura

na žiro račun
520-361700-17
Hipotekarna banka
510-4747-76
CKB

Za Hrvatsku:

200 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

30 eura

Beneficiary 59 : /
ME25520042000000104966
(Acc. No-IBAN)
Hrvatski građansko društvo Crne
Gore, Zimski bazen Kotor Account
with 57a: HBBAMEPG (HIPOTEKAR-
NA BANKA AD PODGORICA) Inter-
mediary 56a: DEUTDEFF (Deutsche
Bank ag Frankfurt) EUR, USD

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Preplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru

MEDIJSKI PARTNERI

NAŠ DOM JE NAŠA BUDUĆNOST.

UZ PBZ STAMBENI KREDIT:

AKCIJSKA KAMATNA STOPA, FIKSNA ZA PRVU GODINU,
JOŠ POVOLJNIJI UVJETI ODOBRENJA I KORIŠTENJA.
ZATO ŠTO ŽELIM OBLIKOVATI SVOJU BUDUĆNOST.

Gradite budućnost uz pouzdanog partnera, jednu veliku banku koja u protekle dvije godine nije jedinstveno podizala kamatne stope na postojeće kredite. Iskoristite novu generaciju stambenih kredita uz akcijsku kamatu, fiksnu za prvu godinu otplate kredita, za kredite ugovorene do 31. ožujka 2011. Posebno povoljni uvjeti za mlade do 40 godina uz kamatnu stopu 6,5% godišnje, fiksno, za prvu godinu otplate kredita (EKS* 6,94%).

*EKS je izračunat uz najnižu naknadu i najduži rok otplate

PRIVREDNA BANKA ZAGREB

Mislino unaprijed s Vama

POSREDOVANJE: INTESA SANDBLO

Frikom

Maximo

JOGURT
SUMSKO VOĆE

Maximo

www.frikom.com

INA EURO V fuels

European top quality!

EUROSUPER BS 95

EUROSUPER BS 98⁺

EURODIESEL BS

www.inacg.me

INA CRNA GORA

Darujte si Advent u Zagrebu

